

VILNIAUS UNIVERSITETAS
EKONOMIKOS IR VERSLO ADMINISTRAVIMO FAKULTETAS
APSKAITOS IR AUDITO KATEDRA

Aušra ŠARĖJŪTĖ
Verslo ekonomikos programa

MAGISTRO DARBAS

ĮMONĖS PELNO IR JĮ LEMIANČIŲ VEIKSNIŲ ANALIZĖ
ANALYSIS OF THE COMPANY'S PROFIT AND ITS DETERMINING
FACTORS

Leidžiama ginti _____
(parašas)

Magistrantas _____
(parašas)

Katedros vedėja dr. **R.Subačienė**

Darbo vadovas
_____
(parašas)

prof. dr. **R. Subačienė**

Darbo įteikimo data:

Registracijos Nr.

Vilnius, 2020

TURINYS

ĮVADAS	3
1. PELNO SAMPRATA IR JŲ ĮTAKOJANTYS VEIKSNIAI	5
1.1 Pelno samprata ir jo rūšys	5
1.2. Išoriniai ir vidiniai veiksniai ir jų įtaka pelnui	9
2. PELNO IR JAM ĮTAKĄ DARANČIŲ VEIKSNIŲ ANALIZĖS INSTRUMENTAL. 18	
2.1. Pelno finansinė analizė	18
2.2. Kiti pelno analizės metodai	20
3. PELNO IR JAM ĮTAKĄ DARANČIŲ VEIKSNIŲ TYRIMO METODOLOGIJA ...	28
4. LIETUVOS ĮMONIŲ PELNO VERTININMO TYRIMAS	34
IŠVADOS IR PASIŪLYMAI	58
Literatūros sąrašas	60
Summary	64
PRIEDAI	66

ĮVADAS

Kiekvienos verslo įmonės tikslas, tai pelno gavimas. Pelnas tai rezultatas, kuris parodo kiekvienos įmonės gebėjimą teisingai disponuoti turimu turtu, uždirbti kuo daugiau pajamų ir optimizuoti savo sąnaudas taip, kad įmonės veiklos rezultatas būtų teigiamas. Įmonių pelno analizė padeda nustatyti įmonės veiklos rezultatus, jų kitimą ir leidžia prognozuoti ateities veiklą.

Mokslinėje literatūroje pelnas ir pelningumas apibrėžiamas kaip dvi skirtingos pagal savo turinį sąvokos. Pelnas yra uždirbtų pajamų ir patirtų sąnaudų rezultatas, o pelningumas yra potencialas, kuris projektuoja, kas vyks rytoj (Zinkevičienė D., 2004; Andrijauskienė A., 2004). Pelnas yra statiškas, istorinis, retrospektyvinis terminas ir turi daugiau ataskaitinę nei sprendimų priėmimo funkciją. Tuo tarpu pelningumas kaip koncepcija siejamas su ateities pelno kaupimais ir jis apibūdina verslo pajėgumą pelno generavimo lygiuose (Hermann 2006).

Pelną ir pelningumą įtakoja įvairūs veiksniai, tačiau svarbu įmonėms vadovams išanalizuoti, kokie konkretūs veiksniai įtakojo jų įmonę. Pelningumas parodo veiklos rezultatus, bet neapibūdina priemonių, kuriomis rezultatai buvo pasiekti. Veiksnių, turinčių įtakos įmonės pelningumui, analizė yra neatsiejama įmonės veiklos vertinimo dalis nustatant priežastis, kurios viena ar kita linkme veikia įmonės pelningumą, bei ieškant būdų jį didinti. Nuo to, kaip įmonės vadovybė geba vertinti veiksnių įmonės pelnui poveikį bei planuoti įmonės veiklą atsižvelgus į padarytas išvadas, priklauso įmonės pelningumas bei jo dinamika (Gudaitis T., Žagunytė U., 2013).

Temos aktualumas ir originalumas. Atsižvelgiant į tai, kad kiekvienos įmonės tikslas gauti pelną, tai pelno ir jo rodiklių analizė yra vienas iš svarbiausių įmonės uždavinių, priimti įmonės valdymo sprendimus. Dauguma pelną analizuoja pagal finansinių ataskaitų duomenis, tačiau siekiant, kad veikla būtų pelninga, būtina analizuoti ne vien tik pelną, bet ir pelningumo rodiklius. Šių rodiklių analizė ir prognozavimas leidžia įvertinti verslo riziką. Neskiriant pakankamai dėmesio šioms rodikliams, ateityje įmonių gali pasiekti neigiamų verslo rezultatų. Tačiau sėkmingai įmonės veiklai ir plėtrai, reikia ne vien analizuoti pelną, tačiau reikia prognozuoti ir ateities veiksnius. Atlikus makroekonominių veiksnių analizę, ir pagal planuojamus šalies makroekonominius rodiklius, galima prognozuoti savo įmonės būsimus rezultatus. Siekiant tinkamai prognozuoti veiklos rezultatus, reikia išanalizuoti veiksnius, darančius įtaką pelnui.

Remiantis atlikta literatūros analize, buvo analizuojama šios **problemos**: kokia yra pelno reikšmė ir kokią įtaką pelnui turi makroekonominiai ir mikroekonominiai reiškiniai. Analizuojant įmonės pelną, svarbu įvertinti ir jam įtaką darančius veiksnius

Tyrimo objektas - įmonės pelnas ir jį lemiantys veiksniai. Darbe bus nagrinėjamas pasirinktų įmonių 2000-2018 m. pelnas. Įmonės ir jų veiklos rezultato duomenys pasirinkti pagal Statistikos departamente pateiktus finansinius rodiklius suskirstytus pagal ekonominės klasifikacijos rūšis.

Tyrimo tikslas - įvertinti pelno ir jam įtaką darančius veiksnius Lietuvos įmonėse.

Tikslui pasiekti keliami šie uždaviniai:

1. Išnagrinėti pelno ir jam įtaką darančių veiksnių teorinius aspektus;
2. Išnagrinėti pelno ir jam įtaką darančių veiksnių analizės instrumentus;
3. Sudaryti pelno ir jam įtaką darančių veiksnių tyrimo metodologiją;
4. Ištirti pelno ir jam įtaką darančius veiksnius Lietuvos įmonėse.

Tyrimo metodai. Šio darbo tikslų pasiekti buvo naudojama literatūros analizė, statistinių duomenų lyginamoji analizė, grafinis duomenų atvaizdavimas, vertikalioji ir horizontalioji analizė, koreliacinės ir regresinės analizės metodai. Siekiant išanalizuoti autorių požiūrį į pelną, šiame darbe buvo atliekama mokslinės literatūros apžvalga. Susistemintus ir sugrupavus duomenis, buvo aprašyti pelną įtakojantys veiksniai. Pelno ir pelningumo analizei buvo atlikta pelno (nuostolio) ataskaitos rodiklių vertikalioji ir horizontalioji analizė, pelningumo rodiklių analizė, duomenų lyginamoji analizė ir apibendrinimas.

Darbo struktūra. Darbą sudaro 80 puslapių, 18 lentelių, 29 paveikslų ir 62 mokslinės literatūros šaltiniai.

Pirmojoje baigiamojo darbo dalyje išnagrinėta pelno samprata ir reikšmė. Pateiktas įvairių autorių požiūris į pelną. Remiantis užsienio ir lietuvių autorių darbais, buvo išanalizuoti makroekonominiai ir mikroekonominiai veiksniai ir jų ryšys su pelnu.

Antrojoje darbo dalyje išnagrinėti pelno analizės instrumentai ir įvairių autorių siūlomi finansinės analizės metodai.

Trečioje darbo dalyje buvo išanalizuoti pelnui įtaką darantys veiksniai. Įvertinta vidinių ir išorės veiksnių priklausomybė pelnui. Atlikta pelno (nuostolio) ataskaitos vertikalioji ir horizontalioji analizė, apskaičiuoti pelningumo vidurkiai.

Apibendrinus literatūros šaltinių analizę bei tyrimo rezultatus buvo pateiktos darbo išvados ir rekomendacijos.

1. PELNO SAMPRATA IR JŲ ĮTAKOJANTYS VEIKSNIAI

1.1 Pelno samprata ir jo rūšys

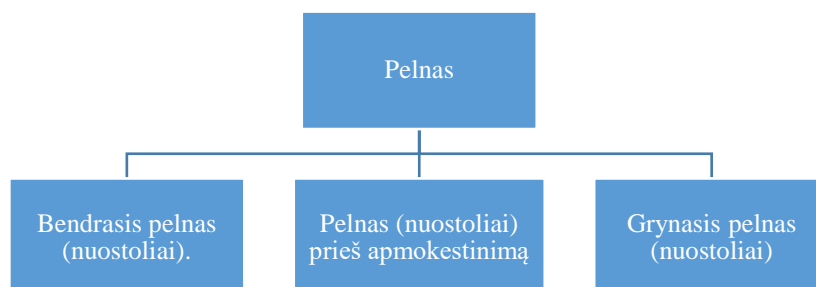
1-jame verslo apskaitos standarte „Finansinė atskaitomybė“ (2010) pelnas apibrėžiamas, kaip skirtumas tarp pajamų ir sąnaudų, kuris apibūdina veiklos rezultatus.

Pelnas apskaičiuojamas vadovaujantis 3-čiame verslo apskaitos standartu „Pelno (nuostolių) ataskaita“ (2015), kurio tikslas nustatyti, kaip turi būti pateikiama ir grupuojama informacija apie įmonės uždirbtas pajamas, patirtas sąnaudas ir veiklos rezultatus per ataskaitinį laikotarpį. Standartas nustato pelno (nuostolių) ataskaitos sudarymo, pajamų ir sąnaudų grupavimą, patvirtina pelno (nuostolių) ataskaitų formas.

Įmonės pelno (nuostolių) ataskaitoje pateikti pelno rodikliai dar neatskleidžia tikrojo įmonės veiklos objektyvumo ir neatsako į klausimus, kiek reikia parduoti gaminių, atlikti paslaugų, padaryti investicijų, kad būtų galima uždirbti pelno (Mackevičius, J., Poškaitė, D., Villis, L., 2011).

Remiantis 3-čiuoju verslo apskaitos standartu „Pelno (nuostolių) ataskaita“ (2015) yra apskaičiuojamas kelių rūšių pelnas:

1. Bendrasis pelnas (nuostoliai). Šis pelnas apskaičiuojamas iš pardavimo pajamų, atėmus pardavimo savikainą.
2. Pelnas (nuostoliai) prieš apmokestinimą. Pelnas (nuostoliai) prieš apmokestinimą apskaičiuojamas kai iš bendrojo pelno (nuostolio) yra atimamos bendrosios ir administracinės sąnaudos, kitos veiklos rezultatas ir finansinės ir investicinės veikos rezultatas.
3. Grynasis pelnas (nuostoliai), kuris apskaičiuojamas iš Pelno (nuostolio) prieš apmokestinimą atėmus Pelno mokestį.

1 pav. **Pelnas.**

(sudaryta autorės, remiantis trečiuoju verslo apskaitos standartu, 2015)

Pelno siekiančios organizacijos tradiciškai stengiasi patenkinti jų savininkų poreikius ir didinti jų kapitalą (nuosavybę). Tam tikslui jos siekia vykdyti pelningą veiklą, kai organizacijos pajamos viršija joms uždirbti patirtas sąnaudas Stončiuvienė N, Zinkevičienė D (2016).

Buhalterinės apskaitos ir įmonių veiklos analizės specialistai teigia, kad pelnas yra labiausiai apibendrinantis įmonės veiklą rodiklis. Jis susijęs su visais įmonės veiklos rodikliais: turtu, kapitalu, išipareigojimais, pajamomis, sąnaudomis ir kt. Jis parodo viso įmonės kolektyvo veiklą, ūkinių reiškinių tarpusavio vidaus ryšius: naujos technikos ir technologijos taikymo efektyvumą, darbo našumo kėlimą, produkcijos savikainos mažinimą ir kt. Tai, parodo tiek teigiamas, tiek neigiamas įmonės darbo puses, tiek įmonės kolektyvo laimėjimus, tiek nesėkmes. Todėl pelną galima vadinti įmonės darbo efektyvumo ir jos veiklos vertinimo matu (Mackevičius,2005).

Iš pajamų atėmę buhalterines sąnaudas gausime vienokį pelną, atėmę ekonomines sąnaudas – kitokį. Be to, atimdami ekonomines sąnaudas, į jų sudėtį įtraukiame pajamas, kurias verslininkas gautų už savo darbą svetimoje įmonėje, ir palūkanas už nuosavą kapitalą, jeigu nebūtų naudojamas savo versle, bet būtų paskolintas kitiems, o ši ekonominių sąnaudų dalis pirmuoju pelno apskaičiavimo būdu būtų paskirstyta pelnui. Taigi nors pelno terminas buitine prasme visiems suprantamas, jis turi keletą tiksliai apibrėžtų prasmų. Skirtumas tarp įmonės bendrųjų pajamų ir buhalterinių sąnaudų vadinamas pelnu (Jakutis A. ir kt. 2007).

Finansų valdyme pelnas vertinamas dvejopai: viena vertus, pelnas rodo įmonės veiklos rezultata, kita vertus – jis yra svarbiausias įmonės plėtros veiksnys. Natūralu, kad verslo įmonės įgyja turtą kaip priemonę pelnui gauti, o pastarasis savo ruožtu yra pagrindinis įmonės turto didinimo (nuosavų lėšų) šaltinis. Pelnas svarbus bendrovei ne tik kaip jos veiklos efektyvumo matas, bet ir kaip ekonominė reikšmė, kurios supratimas priklauso nuo skirtingų interesų grupių (Juozaitienė L., 2007). 1 lentelėje pateikiamos apibendrintos pelno sąvokos.

1 lentelė. **Pelno apibrėžimas**
(sudaryta autorės, remiantis lentelėje pateiktais šaltiniais)

Autorius / šaltinis	Apibrėžimas
1-asis verslo apskaitos standartas „Finansinė atskaitomybė“ (2010)	Pelnas – tai skirtumas tarp pajamų ir sąnaudų, kuris apibūdina veiklos rezultatus

Autorius / šaltinis	Apibrėžimas
24-asis verslo apskaitos standartas „Pelno mokestis“ (2007)	<p>Apmokestinamasis pelnas (mokestiniai nuostoliai) – mokesčius reglamentuojančių teisės aktų nustatyta tvarka apskaičiuotas ataskaitinio laikotarpio pelnas (nuostoliai), nuo kurio apskaičiuojamas ataskaitinio laikotarpio pelno mokestis.</p> <p>Apskaitinis pelnas (nuostoliai) – ataskaitinio laikotarpio pelnas ar nuostoliai, parodyti pelno (nuostolių) ataskaitoje, prieš atimant pelno mokesčio sąnaudas (pridedant pelno mokesčio pajamas)</p>
Fridson ir Alvarez (2002)	Bendrųjų pajamų ir bendrųjų kaštų skirtumas
Hughes, Katwal (2012),	Pelnas yra vienas iš svarbiausių veiksnių, turinčių įtakos įmonės ir jos akcijų kainai
Patackaitė, J (2008). Įmonės finansinė analizė.	Pelnas – veiklos rezultatas, skaičiuojamas iš pajamų atėmus sąnaudas, rezultatas rodomas pelno (nuostolių) ataskaitoje
Jakutis A. ir kt.(2007)	Skirtumas tarp įmonės bendrųjų pajamų ir buhalterinių sąnaudų vadinamas pelnu
Mackevičius J. (2005)	Pelnas - įmonės darbo efektyvumo ir jos veiklos vertinimo matu
Martinkus, Žičkienė, Žilinskas 2002	Įvairių tipų įmonių bendroji pajamų dalis, liekanti atskaičius gamybos išlaidas
Paunksnienė J., Liučvaitienė A., (2009)	Ekonominis pelnas - tai lėšos, kurios lieka atskaičius iš bendrųjų pajamų buhalterinius ir alternatyvius kaštus

Pelno ekonominė ir buhalterinė samprata gali skirtis. Buhalterinėje apskaitoje pateikiami griežti jo apibrėžimai, o finansų valdymo požiūriu pelnas dažnai yra ne tik tradicinis pajamų perviršis, bet ir netradicinių pajamų gavimo būdai.

Ekonominis pelnas - tai lėšos, kurios lieka atskaičius iš bendrųjų pajamų buhalterinius ir alternatyvius kaštus (Paunksnienė J., Liučvaitienė A., 2009). Alternatyvūs kaštai apskaičiuojami prie pelno (nuostolio) ataskaitose esamų pajamų ir sąnaudų pridėjus prarastas

pajamas, kurias galima buvo gauti efektyviai panaudojus esamus išteklius ir atėmus numatomas išlaidas.

Ekonominių išlaidų sąvoka vartojama siekiant įvertinti ne tik tiesiogines pinigines išlaidas, bet ir savų išteklių, už kuriuos nereikėjo mokėti, didžiausią kainą, už kurią savi ištekliai galėjo būti parduoti ar panaudoti kitur. Todėl į numatomas išlaidas verslininkas, turintis savo kapitalą, įmonės pastatus ir pats vadovaudamas verslui, turėtų įtraukti ne tik buhalterines išlaidas, bet ir negautas pajamas, kurios jam tektų kaip: atlyginimas už darbą pasisamdžius kitoje verslo įmonėje; pajamos už išnuomotą žemę, pastatus ar įrenginius kitam verslininkui; palūkanos investavus savo lėšas bei santaupas į alternatyvų verslą. Visos anksčiau minėtos išlaidos vadinamos privačiomis firmos išlaidomis (Paunksnienė J., Liučvaitienė A., 2009).

Ekonominės išlaidos – tai tam tikros išmokos arba pajamos, kurias įmonė turi užtikrinti išteklių savininkui, norėdama atitraukti šiuos išteklius nuo kitų alternatyvių gamybos variantų. Šios išmokos skirstomos į eksplcitines ir implicitines išmokas. Finansiniu požiūriu, eksplcitinės išlaidos – tai aiškios išlaidos: visos realios išlaidos reikalingos įmonės veikloje, kitaip tariant - buhalterinės išlaidos, o implicitinės išlaidos - tai numamos išlaidos, arba prarastos pajamos, kurias įmonė galėjo gauti už savų išteklių naudojimą geriausiu būdu. Dar kitaip jos vadinamos nepanaudotų galimybių išlaidomis. Šios išlaidos neįtraukiamos į buhalterinę apskaitą (Pauksnienė ir Liučvaitienė, 2009).

Pelnui apskaičiuoti reikalingi visi įmonės rodikliai: pajamos, sąnaudos, įsipareigojimai, turtas kapitalas ir kt., todėl pelnas yra vienas iš geriausių įmonės rodiklių, kurio pagalba galima atskleisti tarpusavio ryšį tarp rodiklių. Išanalizavus rodiklių tarpusavio ryšį, įmonės vadovai galės numatyti teigiamas arba neigiamas pelno didinimo galimybes ir pagrįstus sprendimus.

Visų įmonių siekis yra gauti pelną ir jį didinti. Jei įmonės gauna didesnę pelną, tai jį gali investuoti į technologijų, įrangos ir gamybos plėtrą. Pelną gali investuoti į darbuotų kvalifikaciją ar įmonės plėtrą, tačiau reikia įvertinti visus pelno susidarymo veiksnius ir prognozuoti įmonės veiklos rezultatus, kadangi netikslingai panaudojus ar investavus pelną, galima priimti netinkamus sprendimus, kurie turės įtakos veiklos rezultatams. .

Įmonė norėdama gauti pelną turi uždirbti tiek, kad būtų padengtos visos įmonės sąnaudos ir dar liktų įvairių įmonės poreikių tenkinimui. Be to, įmonė pelningai turėtų dirbti ne vienerius metus ir būti numačiusi savo veiklos perspektyvas.

Išnagrinėjus pelno sąvokas ir rūšis, galima teigti, kad įmonių veiklose yra naudojami dviejų rūšių pelnai: buhalterinis ir ekonominis. Buhalterinis pelnas apskaičiuojamas ir nurodomas finansinių ataskaitų rinkinyje, ekonominis pelnas apskaičiuojamas ir teikiamas vadovams veiklos ataskaitose ir ateities veiksmų prognozavimui. Skirtumas tarp šių sąvokų yra

išlaidų ir kaštų įvertinimas. Buhalterinis pelnas yra ekonominio pelno sudedamoji dalis, todėl visa informacija yra tarpusavyje susijusi ir naudojama įvairiems tikslams.

1.2. Išoriniai ir vidiniai veiksniai ir jų įtaka pelnui

Norėdamos ne tik išgyventi šiuolaikinės konkurencijos sąlygomis, bet ir gauti pelno, verslo organizacijos privalo ne tik pažinti save, įvertinti savo pozicijas ir siekius, žinoti ir analizuoti klientus, bet ir visą konkurencinę aplinką, kuri nurodo organizacijai pagrindines vartotojiškos visuomenės inspiruojamas, lemiamas tendencijas, paklausos ir pasiūlos kaitą. Aplinka sukuria tiek problemų, tiek galimybių verslo organizacijai veikti. Organizacijos priklauso nuo aplinkos dėl išteklių ir dažnai susiduria su poreikiu prisitaikyti prie aplinkos pokyčių. Todėl kyla poreikis nustatyti, tirti, stebėti organizacijos išorės aplinką, ją apibrėžiančias charakteristikas (Matkevičienė R. 2007).

Mokslinėje literatūroje veiksniai, veikiantys įmonės pelningumą, dažnai skirstomi į vidinius (mikroaplinkos) bei išorinius (makroaplinkos) veiksnius (Mackevičius, Poškaitė 1998; Lang 2006; Hermann 2006).

Nepriklausomai nuo to, kur sukuriamas pelnas informacijos vartotojams yra svarbu žinoti veiksnius, dėl kurių įtakos jis formuojasi. Pelną formavimo principus lemia vidiniai ir išoriniai veiksniai, kurie gali būti įvairiai vertinami ir klasifikuojami (Juozaitienė, 2007).

Pelną įtakoja vidiniai veiksniai, kurie yra susiję su įmonės gamybine – ūkine veikla, jos turimais ištekliais bei jų panaudojimu per tam tikrą laikotarpį (Mackevičius J, Poškaitė D, 1998). Vidiniai veiksniai tiesiogiai priklauso nuo gamintojo veiksmų, kuriuos gamintojai pajėgia valdyti, galėdami veikti juos pageidautina linkme Z. Lydeka, B. Drilingas (2002). Nuo to, kaip įmonės vadovai sugeba nustatyti jų poveikį pelnui, priklauso įmonės pelno dydis bei jo kitimo tendencijos (Mackevičius J, Poškaitė D., 1998).

Įmonėse priimami įvairūs sprendimai, kurie yra svarbūs veiksniai sudarantys įmonei uždirbti arba prarasti pelną. Tarp tokių sprendimų turi būti priimami strateginiai sprendimai, nuo kurių priklauso įmonės veiklos finansavimas, įmonės valdomo turto dydis, gaunami dividendai, investicijos ir investiciniai projektai. Įmonėje turi būti apibrėžti ir įvertinti operatyviniai sprendimai, kurie yra susieti su įmonės turimais ištekliais ir jų panaudojimu (Japertienė, 2008).

Pelną įtakoja taip pat ir makroekonominiai - išorės veiksniai, kurie susiję su politiniais, teisiniais, visuomeniniais, kultūriniais, demografiniais, techniniais, ekonominiais procesais. Išoriniai veiksniai tiesiogiai nepriklauso nuo gamintojų veiksmų, nes gamintojai nepajėgia šių veiksmų valdyti, tiesiogiai paveikti. (Z. Lydeka, B. Drilingas 2002).

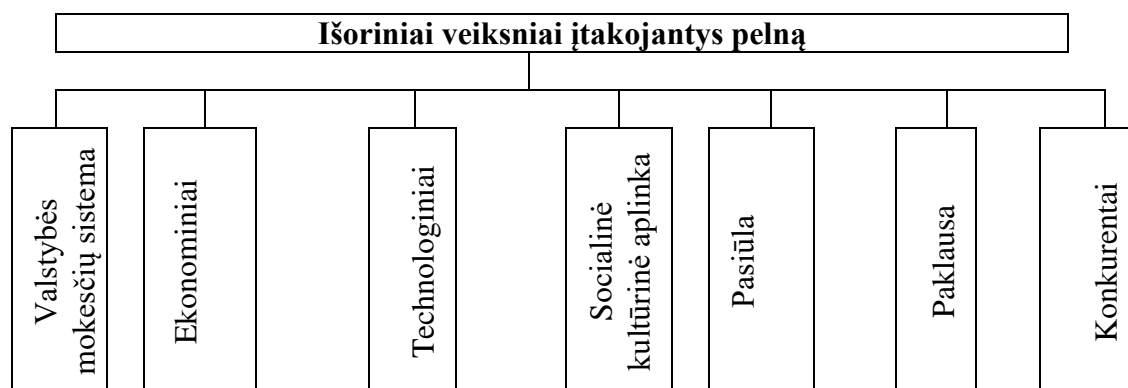
Išorės ir vidaus aplinkos veiksnių analizė padeda įvertinti galimą riziką ir veiklos galimybes, taip pat nustato kokios yra verslo, ekonominės, techninės sąlygos, kokio dydžio konkurencija. Šių veiksnių vertinimas padeda valdyti įmonių išteklius, priimti teisingus sprendimus (Paulionienė L., Kiyak D. 2014).

Išorės veiksniai yra makroekonominiai, susiję su politiniais, teisiniais, socialinės - kultūrinės, techniniais, ekonominiais procesais. Vadovo vienas iš uždavinių yra visuomet stebėti ir analizuoti įtakojančius išorinius veiksnius, įvertinti rizikas ir priimti tam tikrus sprendimus, siekiant maksimizuoti pelną arba įtakoti neigiamus poveikius.

Anot Moraru, Duhnea, (2014) makroekonominiai veiksniai gali sukelti didelius įmonių pokyčius pereinant nuo vienerių metų į kitus, todėl įmonės turi sugebėti nuolat prisitaikyti ir dažnai spręsti svarbius finansavimo klausimus.

2 lentelėje pateikti pelną įtakojančios išorės veiksniai.

2 lentelė. **Pelną įtakojančios išorės veiksniai**
(Sudaryta autorės, remiantis išanalizuota literatūra)

Įšoriniams veiksniams priskiriame:

1. Valstybės mokesčių sistema. Mokesčių sistema ir įmonės mokėtini mokesčiai tiesiogiai daro įtaką įmonės pelnui, kadangi įvertinant prekių ar teikiamų paslaugų savikainą būtina įvertinti mokamus tiesioginius ir netiesioginius mokesčius. Kindsfaterienė ir Lukaševičius (2008) nurodo, kad mokesčių sistema yra vienas pagrindinių ekonominių mechanizmų, lemiančių ekonomikos plėtrą ir užtikrinančių svarbiausių valstybės funkcijų vykdymą (cituojama iš Tamašauskienė Z., Žadvidaitė A. 2011).
2. Ekonominiai veiksniai. Valstybės ekonominė politika, kuri atspindi bendrą ekonomikos funkcionavimą, ekonomikos kaip visumos ir stambių integruotų jos sričių plėtros politiką. Svarbiausios sudėtinės dalys yra:
  - Pinigų politika – nacionalinės valiutos ir kainų stabilumo politika;
  - Fiskalinė politika – valstybės biudžeto, mokesčių ir valstybės biudžetų politika;

- Tarptautiniai ekonominiai santykiai – užsienio prekybos ir investicijų politika; tarptautinio darbo jėgos judėjimo politika, integracijos į ES ir pasaulį politika;
- Gyventojų pajamų politika – darbo užmokesčio ir darbo našumo politika, pensijų ir kt. išmokų politika (Rakauskienė O.G. 2006).

Ekonominių veiksnių analizė ir jų įvertinimas, padeda įmonei prognozuoti veiksnių poveikį įmonės veiklai.

3. Technologiniai veiksniai - tai rinkodaros makroaplinkos elementas, apimantis mokslo žinių ir jų praktinio taikymo poveikį rinkodaros sprendimams bei jų įgyvendinimui (Pranulis ir kt., 2000). Technologinė aplinka įtakoja prekių ar paslaugų kūrimo ir jų tobulinimo ar gamybos procesus. Prekių ir paslaugų savikainą ir kainą įtakoja mokslo ir technikos pažanga. Techninė pažanga veikia ir įmonių reklamas, šiuolaikinės technologinės informavimo priemonės, leidžia kurti reklamas įvairiai auditorijai, pagal amžių, socialinę grupę ir kitus parametrus.
4. Socialinė – kultūrinė aplinka – tai marketingo makroaplinkos elementas, atspindintis visuomenės poveikį įmonei, jos marketingo sprendimams bei jų įgyvendinimui“ (Pranulis ir kt., 2000). Socialinės-kultūrinės aplinkos veiksniams galima būtų priskirti:
  - galutinio vartojimo pokyčius, kurie tiesiogiai įtakoja įmonių veiklą ir vartojimas padidina gamybinės paskirties produkcijos ir paslaugų realizavimo galimybes;
  - gamtosaugos problemos. Keičiantis visuomenės požiūriui į gamtosapsauginės problemas ir tvarią aplinką, Visuomenės požiūris į ekologines problemas sparčiai keičiasi ir plėtojasi visuomeninės kova už tvarumą, o tai tiesiogiai susiję su prekių ir paslaugų gamybos išlaidomis.
  - Švietimas. Kiekvienos organizacijos sėkmė lemia gyventojų išsilavinimas. švietimas strateginiu požiūriu nepaprastai svarbus jau vien todėl, kad beveik visų organizacijų veiklos sėkmę lemia bendras gyventojų išsilavinimas. Be to, išplėtotą švietimo sistema garantuoja įmonėms galimybes apsirūpinti aukštos kvalifikacijos specialistais. (Repečkaitė V.2005).

5. Politiniai veiksniai. Politinis stabilumas yra labai svarbus tiek šalies makroekonominei situacijai, tiek verslo aplinkai. Politinio nestabilumo rizika priklauso nuo vyriausybės valdymo. Net ir menkiausi nesutarimai ar nesusipratimai šalies viduje pasaulinėje rinkoje gali sukelti didelį ažiotažą ir užsienio investuotojai gali suformuoti neigiamą nuomonę apie šalį (Misiūnas, Gudeliauskaitė, 2013).

Rinkos ekonomikos sąlygomis pelnui didžiulės įtakos turi pasiūlos, paklausos veiksniai, todėl analizuojant įmonės pelną pirmiausia reikia tirti produkcijos paklausą:

1. Analizuoti produkcijos pardavimo lygį nagrinėjamu laikotarpiu;

2. Nustatyti pardavimo dinamiką esamu ir praėjusiu laikotarpiu, taip pat prognozuoti jos apimtį ateičiai;
3. Apibūdinti paklausą veikiančius veiksnius bei numatyti jų įtaką ateityje;
4. Ištirti tų veiksnių įtaką produkcijos paklausos struktūrai, dinamikai, dydžiui (Gronskas, 2005).

Kiti autoriai išorinius veiksnius siūlo vertinti sektoriais: gamybos sektorius (konkurentai, gamybos apimtys, konkurencingumas); paslaugų sektorius (tiekėjai, nekilnojamojo turto agentūros, paslaugos); pramonių išteklių sektorius (darbo rinka, įdarbinimo agentūros, universitetai, mokymo įstaigos, kitų bendrovių darbuotojai, darbuotojų profesinės sąjungos); finansinių išteklių sektorius (bankai, draudimo bendrovės, privatūs investuotojai); rinkos sektorius (klientai, vartotojai, potencialūs vartotojai); technologijų sektorius (produkcijos gamybos technologijos, mokslas, tyrimų centrai, naujos gamybos priemonės); ekonomikos sąlygų sektorius (nedarbo lygis, investavimo apimtys, ekonomikos augimas); vyriausybės sektorius (miestas, šalis, įstatymai, mokesčiai, politikos procesas); sociokultūrinis sektorius (vertybės, nuostatos, religija, darbo etika, žaliųjų judėjimai ir vartotojų teisių apsauga); tarptautinis sektorius (užsienio šalių rinkos ir konkurencija, įeigos į kitų šalių rinkas galimybės, užsienio muitai, reguliavimas, valiutų kursai) (Repečkaitė V.2005). 3 lentelėje pateikiami makroekonominių veiksnių reikšmingumas.

3 lentelė. **Makroekonominių veiksnių reikšmingumas**
(sudaryta autorės pagal Koncevičienę I, Janickaitę D. 2011)

Makroekonominiai veiksniai	Reikšmingumas	Tyrimai
Bendrasis vidaus produktas (BVP), pramonės produkcija, palūkanų norma	Labai reikšmingi	Dritsaki (2005); Mahmood, Dinniah (2007); Zafar, Urooj, Durrani (2008); Singh, Mehta, Varsha (2011).
P pinigų pasiūla, infliacija, valiutos kursas, naftos kaina	Reikšmingi	Ratanapakorna, Sharma (2007); Bjornlan (2008); Buyukşalvarcı (2010);
Nedarbas, importas, eksportas, aukso kaina, tiesioginės užsienio investicijos, mokėjimų balansas ir kt.	Mažiau reikšmingi	Buyukşalvarcı (2010); Singh et al. (2011)

Įvertinus išorės veiksnius, galima teigti, kad kiekvienas iš šių veiksnių yra tiesiogiai susijęs su vienas kitu ir veikia kiekvienas kartu. Analizuojant įmonės veiklą neužtenka išnagrinėti tik vieną išorės veiksnį, o reikia nagrinėti visų veiksnių visumą ir jų įtaką įmonės pelnui. Taip pat svarbu išskirti kokius išorės veiksmus vertinti su įmonės veiklos rezultatais. Išnagrinėjus anksčiau aprašytus išorės veiksnius, vienas iš pagrindinių ekonominių išorės veiksnių galima būtų priskirti bendrojo vidaus produkto rodiklį, kuris parodo šalies ekonomikos

išsivystymo lygį. Bendrasis vidaus produktas yra apibrėžiamas kaip galutinė prekių ir paslaugų sukurtų šalyje rinkos vertė per tam tikrą laiko tarpą. Taip pat kaip išorės veiksnių ekonominį rodiklį siūloma priskirti šalies infliacijos rodiklį, kuris parodo bendrąjį kainų lygio kilimą. Svarbus makroekonominis veiksnys yra šalies nedarbo lygis, nuo kurio priklauso įmonių nedirbančių žmonių procentą nuo visų galinčių dirbti žmonių. Nedarbo lygis yra ekonominis ir socialinis rodiklis. Valstybės skola yra svarbus rodiklis, kuris leidžia šiandienos kartoms pasijusti labiau pasiturinčiomis, negu jos yra iš tikrųjų ir daugiau išlaidauti privataus vartojimo tikslais.

Vidiniai veiksniai, lemiantys pelno dydį, susiję su įmonės ūkiniais – gamybiniais planais, materialiniais ištekliais, kuriais įmonė disponavo nagrinėjamu laikotarpiu (Mackevičius, Poškaitė, 1998). Pelnas parodo veiklos rezultatus, bet neapibūdina priemonių, kuriomis tie rezultatai buvo pasiekti. Nuo to, kaip įmonės vadovai sugeba nustatyti jų poveikį pelnui, priklauso įmonės pelno dydis ir jo kitimo tendencijos (Mackevičius J, Poškaitė D, 1998).

Kadangi bendrasis pardavimo pelningumas apskaičiuojamas pardavimo pajamų ir pardavimo savikainos skirtumas, tai bendrajam pardavimui įtakos turės tie patys veiksniai jo (pelningumo) apskaičiuojamieji elementai (Mackevičius, J., Poškaitė, D., Villis, L., 2011).

Nagrinėjant pelno sąvokas pagal 3-ąsias verslo apskaitos standartą (2015), matome kad grynasis pelnas priklauso nuo bendrojo pelno, pelno prieš apmokestinimą, tipinės veiklos pelno, finansinės ir investicinės veiklos ir kitos veiklos rezultatų. Verslo įmonėms svarbiausias yra grynasis pelnas, kuris parodo ataskaitinio laikotarpio rezultatą, tačiau reikia nagrinėti ir kitus pelno (nuostolio) ataskaitos straipsnius, kadangi kiekvienas veiksnys skirtingai veikia pelną.

Atsižvelgiant į tai, kad bendrasis pelnas apskaičiuojamas iš pardavimo pajamų atėmus pardavimo savikainą, tai pelnui turi įtakos:

1. Kiekis. Didėjant produkcijos apimčiai, bet kitiems veiksniams nekintant bendrasis pelnas didės, didės bendrasis pelningumas.

2. Struktūra ir asortimentas. Struktūra - tai lyginamoji pagamintos produkcijos kiekvieno gaminio dalis. Struktūros ir asortimento veiksnio įtaką bendrajam pelnui, o kartu ir bendrajam pardavimo pelningumui pasireiškia pagal gaminių pelningumo požymį t.y. padidėjus pelningesnių gaminių lyginamajai daliai didėja ir įmonės bendrasis pelnas bei pelningumas ir atvirkščiai.

3. Atskirų gaminių savikaina ir savikainos skaičiavimo metodas. Atskirų gaminių savikainos veiksnys pelną veikia atvirkščiai proporcingai. Didėjant parduotos produkcijos savikainai bendrasis pelnas mažės, kartu mažės ir bendrasis pelningumas ir atvirkščiai. (Mackevičius, J., Poškaitė, D., Villis, L., 2011). Tinkamas produkcijos savikainos skaičiavimas įmonių vadovams teikia tikslią informaciją apie produkcijos savikainos susidarymą, išlaidų

kitimo tendencijas, susidarymo priežastis bei vietas. Produkcijos savikainos skaičiavimo duomenys padeda nustatyti ne tik, kiek įmonei kainuoja tam tikrų produktų gamyba ar paslaugų teikimas, bet ir įvertinti gamybos efektyvumą bei užtikrinti operatyvų gamybos procesų valdymą. Informacija apie gaminamos produkcijos ar teikiamų paslaugų savikainą yra svarbiausias rodiklis gaminio (paslaugos) kainai nustatyti. Žinodami gaminamos produkcijos (teikiamų paslaugų) savikainą įmonių vadovai gali vertinti, ar įmonėje taikomi racionalūs kainos nustatymo principai – ar produkcijos (paslaugų) kaina įvertina darbui imlius procesus, paslaugų teikimo sudėtingumą, patirtas išlaidas. Skaičiuojant produkcijos ar teikiamų paslaugų savikainą vienu svarbiausiu elementu tampa savikainos skaičiavimo metodo pasirinkimas, kuris priklauso nuo įvairiausių veiksnių - įmonės gamybos tipo, technologinio proceso, produkcijos asortimento, išlaidų struktūros. Atsižvelgiant į tai, kad daugumoje dabartinių įmonių gaminant produkciją ar teikiant paslaugas, tiesioginių medžiagų sunaudojimo ir tiesioginio darbo išlaidų lygis yra santykinai žemas, lyginant su patiriamomis netiesioginėmis išlaidomis, esminiu veiksniu, nustatant savikainą, tampa tikslus netiesioginių išlaidų priskyrimas gaminio ar paslaugos savikainai. Ši ypatybė lemia, kad tokioms įmonėms yra tikslinga taikyti veiklos sritimis pagrįstą savikainos skaičiavimo metodą (Žižytė V., Tamulevičienė D. 2018). Mokslinėje literatūroje (Drury, 2008; Rotherg, 2011; Weygandt, Kimmel, Kieso, 2010; Lakis, Mackevičius, Gaižauskas, 2010; Tamulevičienė, D. Subačienė, R. 2013) veiklos sritimis pagrįstas savikainos skaičiavimo metodo taikymas išskiriamas į keturis pagrindinius etapus:

- 1) pagrindinių įmonės veiklos sričių nustatymą;
- 2) išlaidų sukėlėjo kiekvienai veiklai nustatymą;
- 3) išlaidų sukėlėjo normos apskaičiavimą;
- 4) savikainos nustatymą.

Siekiant įdiegti veiklos sritimis pagrįstą savikainos skaičiavimo metodą, labai svarbu teisingai suklasifikuoti įmonės veiklos sritis, kurios sukelia išlaidas. Įmonės veiklos sričių nustatymą galima laikyti svarbiausia šio savikainos skaičiavimo metodo dalimi, nes jis lemia pridėtinių išlaidų paskirstymą gaminamos produkcijos savikainai (cituojama iš Žižytė V. Tamulevičienė D. 2018). Todėl yra labai svarbu pasirinkti tinkamą savikainos skaičiavimo metodą.

4. Kaina. Jei pardavimo kainos didėja, didėja ir bendrasis įmonės pelnas bei bendrasis pelningumas ir atvirkščiai (Mackevičius, J., Poškaitė, D., Villis, L., 2011).

Rinkos sąlygomis įmonės pelno dydis priklauso nuo veiklos pobūdžio, dydžio, verslo aplinkos, apskaitos sistemos principų bei kitų sąlygų:

1. ilgalaikio turto nusidėvėjimo būdo (tiesioginis, produkcijos, dvigubai mažėjančios vertės ir metų skaičiaus metodai);

2. pasirinktų atsargų apskaitos metodo (LIFO, FIFO);

2. rezervų abejotinoms skoloms dydžio;

3. kreditų palūkanų dydžio (Juozaitienė, 2007).

Žagūnytė U, Gudaitis T. (2013) apibrėžia šiuos vidinius veiksnius įtakojančius pelną:

1. Produktų kokybė. Teigiama, jog pelnas yra geros produktų ar paslaugų kokybės pasekmė.

2. Kliento dydis. Kliento generuojamas pelnas įmonei auga kartu su kliento dydžiu.

3. Pardavimų apimtis. Didėjant pardavimų (jei jie pelningi) apimčiai bei nesikeičiant kitiems veiksniams pelnas auga, ir atvirkščiai.

4. Pardavimo kaina. Produktai, parduoti didesne kaina, esant nepakitusioms kitoms sąlygoms generuoja didesnę pelną, ir atvirkščiai.

5. Pardavimo savikaina. Didėjant įmonės išlaidoms, pelnas „tirpsta“, ir atvirkščiai.

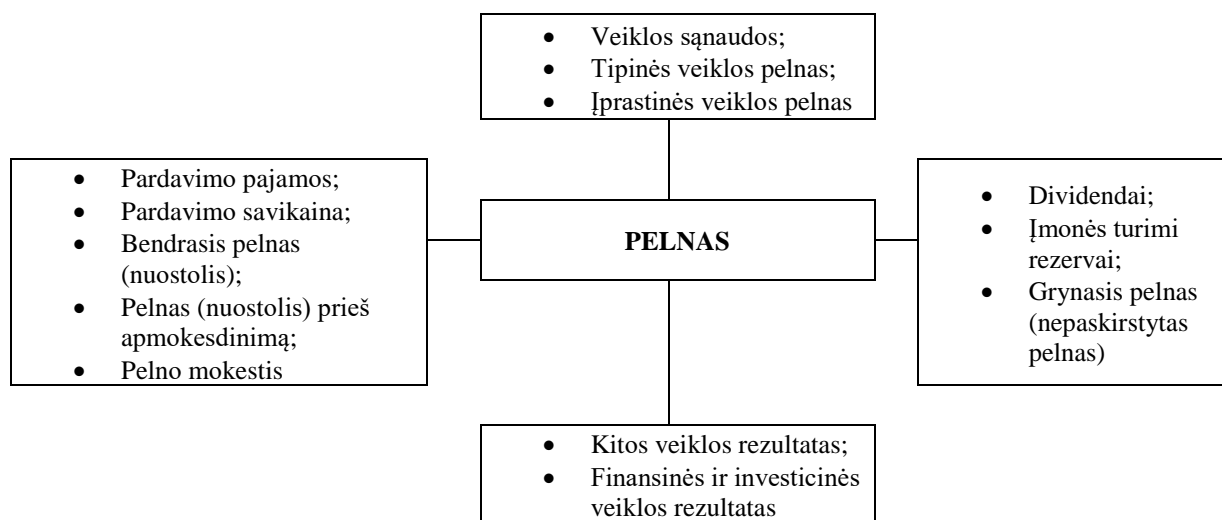
6. Produkcijos asortimentas, struktūra. Padidėjus pelningesnės produkcijos lyginamajam svoriui, pelnas auga, ir atvirkščiai.

7. Produktų kokybė. Teigiama, jog pelnas yra geros produktų ar paslaugų kokybės pasekmė.

8. Kliento dydis. Kliento generuojamas pelnas įmonei auga kartu su kliento dydžiu.

Nagrinėjant vidinius veiksnius galima apskaičiuoti įmonės pelną bei pelningumo rodiklius, tačiau svarbu įvertinti ir tai, kad didėjant pardavimo pajamoms, didės ir pardavimo savikaina, kurie yra veikiami kiekiu.

Pelnui darantys įtaką pagrindiniai veiksniai pateikti 2 pav.

2 pav. **Veiksniai darantys įtaką pelnui**
(sudaryta autorės, remiantis trečiuoju verslo apskaitos standartu, 2015)

Vidiniams veiksniams taip pat priskiriama finansinė ir investicinė veiklos rezultatas ir kitos veiklos rezultatas. Remiantis 3-čiuoju verslo apskaitos standartu (2015) Finansinės ir investicinės veiklos pajamų straipsnyje parodomas per ataskaitinį laikotarpį uždirbtos finansinės ir investicinės veiklos pajamos. Šioms pajamoms priskiriamos palūkanos už suteiktas klientams ar įmonės darbuotojams paskolas, palūkanos už banke laikomus pinigus, pelnas dėl valiutos kurso pasikeitimo, pripažintos baudos ir delspinigiai už pavėluotus atsiskaitymus, dividendų pajamos, ilgalaikių investicijų perleidimo ir perkainojimo pelnas ir pan., jei kiti verslo apskaitos standartai nenustato kitaip. Kitos veiklos straipsnis parodo netipinės (išskyrus finansinės ir investicinės) veiklos rezultata. Kitos veiklos pajamų straipsnyje parodomas pajamos arba pelnas iš įprastinės, bet netipinės veiklos, išskyrus finansinę ir investicinę veiklą. Kitos veiklos pajamoms priskiriama: netipinės veiklos produkcijos, parduoti skirtų prekių bei paslaugų teikimo pajamos, pajamos iš įmonės ilgalaikio turto naudojimo, honorarai (pavyzdžiui, patentų, prekių ženklų, autorių teisių, kompiuterių programų ir kt.), ilgalaikio turto (išskyrus finansinį) perleidimo pelnas ir kt.

Remiantis išanalizuota literatūra 4 lentelėje pateikiamas pelną įtakojančių veiksnių ryšis su pelnu.

4 lentelė. **Pelną įtakojančios vidaus veiksniai**
(Sudaryta autorės, remiantis išanalizuota literatūra).

Vidinis veiksnys įtakojančias pelną	Ryšys su pelnu
Produktų kokybė	Netiesioginis ryšys
Kliento dydis	Netiesioginis ryšys
Pardavimų apimtis	Tiesioginė priklausomybė
Pardavimo kaina	Tiesioginė priklausomybė
Pardavimo pajamos	Tiesioginė priklausomybė
Pardavimo savikaina	Atvirkštinė priklausomybė
Finansinės ir investicinės veiklos rezultatas	Tiesioginė priklausomybė
Kitos veiklos rezultatas	Tiesioginė priklausomybė
Produkcijos asortimentas, struktūra	Netiesioginis ryšys

Išoriniai veiksniai yra tarpusavyje susiję, tačiau vidiniai veiksniai taip pat siejasi tarpusavyje, ir negalime nagrinėti vieno arba kito veiksnio, reikia nagrinėti jų visumą. Taip pat negalima nagrinėti tik išorinių arba tik vidinių veiksnių, kadangi visi veiksniai vienas su kitu susiję, keičiantis vienas veiksniai, jo pokytis turės įtakos kitam veiksniai ir tik nuodugnai

atliekama įmonės finansinė analizė, padės vadovams atsakyti kokie veiksniai daro didesnę ar mažesnę įtaką jos veiklai arba kaip vienas ar kitas pasikeitęs veiksnys, padarys įtaką veiklos rezultatams. Siekiant nustatyti vidaus veiksnių įtaką, tikslingiausia analizuoti tuos, kurie turi tiesioginę priklausomybę ir galima juos dar kartą išvardinti

2. PELNO IR JAM ĮTAKĄ DARANČIŲ VEIKSNIŲ ANALIZĖS INSTRUMENTAI

2.1. Pelno finansinė analizė

Pagrindinės finansų valdymo funkcijos yra pelno, piniginių srautų, nuosavo bei skolinto kapitalo bei turto planavimas, valdymas, tikslingas jų panaudojimas ir kontrolė. Įgyvendinant šias funkcijas, atliekama įmonės finansinė analizė ir priimami teisingi finansų valdymo sprendimai.

Įmonės finansų valdymas, kaip procesas, - tai veiksmų seka, kurios metu siekiama iš anksto numatyto tikslo. Todėl vienas iš svarbiausių šio proceso etapų yra šį tikslą aiškiai suformuluoti.(Černius G. 2014).

Finansinė analizė – visapusiškas, objektyvus ir nuoseklus įmonės finansinės ir kitų su ja susijusių veiklų tyrimas siekiant padėti įmonės vadovybei priimti teisingus valdymo sprendimus ir įgyvendinti numatytus tikslus (Mackevičius, J., Poškaitė, D., Villis, L., 2011 m.) Išsamiai atlikta įmonės finansinė analizė, įmonės vadovams leidžia objektyviai vertinti įmonės finansinius rezultatus, bei priimti geriausius finansų valdymo sprendimus. Įmonės finansiniams sprendimams priimi svarbu ieškoti optimalių sprendimo variantų ir gerai įvertinti visas galimas alternatyvas.

Pagal Valkauską R., Mackevičių J. (2010) norint išsamiau ir objektyviau įvertinti įmonės dabartinę ir ateities finansinę būklę bei veiklos rezultatus, šios analizės nepakanka. Siūloma taikyti integruotą įmonės finansinės būklės ir veiklos rezultatų analizės metodiką. Šią metodiką sudaro trys elementai:

- 1) absoliučiuoju finansinių rodiklių pokyčių tyrimas;
- 2) santykinių finansinių rodiklių skaičiavimas ir vertinimas;
- 3) rodiklių standartizavimas ir analizė.

Finansiniai sprendimai gali būti tiek geri tiek blogi, tačiau geriems sprendimams priimti reikalingi ne tik retrospektyviniai, bet ir ateities prognozuojami duomenys. Finansų valdymo strategija yra neatsiejama įmonės bendros strategijos ir ilgalaikės veiklos plano dalis. Viena iš svarbiausių finansų valdymo funkcijų yra finansų valdymo strategija, kurią sudaro trys etapai:

1. Finansų planavimas (pardavimų ir paslaugų apimtį numatymas, kapitalo poreikio numatymas pardavimų ir paslaugų apimčiai įvykdyti);
2. Operatyvus valdymas (juo siekiama rasti atsakymus į klausimus ar gerai kiekvieną dieną įgyvendinami finansiniai planai);
3. Finansų kontrolė (visų kontrolės rūšių metodų taikymas).

Įmonių finansų valdymas turi būti moksliskai pagrįstas t.y. įmonei reikia naudoti ekonominius – matematinius metodus, duomenis tik pagrįstus finansinę analizę, racionalius valdymo metodus, šiuolaikinę techniką ir t.t. Valdant finansus, svarbu kad metai po metų nebūtų naudojami vis tie patys metodai, nes jie sensta ir jau negali efektyviai veikti ekonomikos.

Pagal Šlekienė D., Klimavičienė I. (1999) finansinė analizė – tai verslo praeities, esamos situacijos ir perspektyvos įvertinimas, remiantis atskaitomybės dokumentais, specialiais tyrimais, duomenų bazėmis ir kitais informacijos šaltiniais. Rengiant įmonės metinės, ketvirtinės ar mėnesinės finansines ataskaitas, pelno (nuostolio) ataskaitoje yra pildomi ataskaitinio laikotarpio ir praėjusio ataskaitinio laikotarpio duomenys. Todėl jau rengiant pelno (nuostolio) ataskaitą ir aprašant veiklos rezultatus yra atliekama pirminė duomenų analizė t.y. lyginamas pelnas, pajamos ir sąnaudos.

Dar vienas iš finansų valdymo veiksnių, yra nagrinėti ir klasifikuoti įmonės išlaidas. Išlaidų klasifikavimo informacijos naudojimui įmonių vadovai turi skirti rimtą dėmesį, nes ši informacija yra universali ir daugiasluksnė. Nuo jos teisingo panaudojimo priklauso ne kurio nors vieno įmonės veiklos aspekto ar rodiklio pokytis, bet daugelis įmonės veiklos rodiklių – įmonės finansinė būklė ir veiklos rezultatai ar net bankroto tikimybė. Todėl išlaidų klasifikavimo informacija turi būti naudojama nuosekliai, siekiant iš anksto nustatytų tikslų. (Tamulevičienė D, Mackevičius J. 2019).

Autoriai Tamulevičienė D, Mackevičius J. siūlo išskirti tris pagrindinius išlaidų klasifikavimo informacijos naudojimo tikslus:

- 1) buhalterinės apskaitos sistemai tvarkyti ir tobulinti;
- 2) įmonės valdymo sistemai tobulinti;
- 3) įmonės veiklos rezultatams nustatyti ir gerinti.

Siekiant, kad išlaidų klasifikavimo informacijos fondas būtų panaudotas kuo efektyviau, tikslinga juos konkretizuoti ir skaidyti į smulkesnius tikslus. Toks detalizavimas sudarytų galimybę aiškiau apibrėžti išlaidų klasifikavimo informacijos naudojimo paskirtį įvairiems tikslams.

Siūlomi šie tikslai įmonės vadovams leis priimti sprendimus ir atsakyti į klausimus:

1. kaip gerinti ir tobulinti išlaidų apskaitą ir identifikuoti ir klasifikuoti išlaidas, taip kad rengiant finansines ataskaitas įmonės vadovams informacija būtų aiški ir suprantama;
2. kaip remiantis apskaitos rezultatais, vadovams priimti sprendimus, kurie būtų tikslingi, operatyvūs ir pagrįsti apskaitos duomenimis;
3. kaip nustatyti, kurie veiksniai įtakoja įmonės rezultatus, ir kaip prognozuoti geresnių rezultatų pokytį.

Siekiant sudaryti efektyvią pajamų, sąnaudų, pelno analizės bei prognozavimo metodiką, kuri atskleistų analizuojamo ūkio subjekto esamą veiklos būklę, ateities prognozes bei rinkos galimybes, tikslinga apjungti pavienius tyrimo metodus taip, kad tyrimų seka būtų nuosekli, o jų rezultatai papildytų anksčiau atliktų tyrimų gautus rezultatus bei suteiktų pagrindo sekančių etapų analizei atlikti. Todėl pajamų, sąnaudų, pelno analizės ir prognozavimo procesą siūlytina suskirstyti į atskiras tyrimo dalis:

- 1) pirminė veiklos rezultatų analizė;
- 2) pelningumo bei sąnaudų lygio analizė;
- 3) veiklos rezultatų prognozavimas;
- 4) rinkos galimybių analizė bei konkurencingos strategijos parinkimas.

Kiekvienos dalies elementų tyrimas sudaro prielaidas parengti kompleksinę pajamų, sąnaudų ir pelno analizės bei prognozavimo metodiką (Daunytė E., Tamulevičienė, D. 2018).

Z. Lydekos ir B. Drilingo teigimu (2002), skirtingi pelno skaičiavimo metodai formuoja nevienodą pelno sampratą. Išskiriamos buhalterinio, normalaus ir ekonominio pelno sąvokos. Vienas svarbiausių pelno didinimo šaltinių yra nuolatinė ir išsami jo analizė. Todėl analizuojant pelną dažniausiai keliami tokie uždaviniai (Z. Lydeka ir B. Drilinas):

1. nustatyti pelno plano pagrįstumą ir jo ryšį su kitais finansinio plano rodikliais;
2. įvertinti ataskaitinio laikotarpio pelno plano įvykdymą, jo dinamiką bei sudėtį;
3. įvertinti pelno kitimą nulėmusius veiksnius;
4. nustatyti neigiamų veiksnių šalinimo galimybes.

Finansinės analizės tikslas analizuoti praeities finansinius rodiklius, išskirti veiksnius, kurie daro didžiausią įtaką veiklos rezultatams ir siekiant veiklos efektyvumo prognozuoti ir priimti pagrįstus ir apskaičiuotus valdymo sprendimus. Autoriai siūlo įvairius finansinės analizės metodus, todėl įmonės vadovai turi įvertinti skirtingus metodus ir pagal jų veiklos sritį, įmonės specifiką ir kitus veiksnius, įvertinti, kuris analizės metodas yra geriausias. Remiantis skirtingais autorių tyrimais, autoriai siūlo analizuojant pelną, jo pokytį, sudedamąsias dalis, taip pat autoriai siūlo apskaičiuoti ir įvertinti pelningumo rodiklius ir jų įtaką finansiniams ir veiklos rezultatams.

2.2. Kiti pelno analizės metodai

Atliekant finansinių rodiklių analizę, galima apskaičiuoti įvairių įmonės rodiklių įtaką pelningumui, taip pat įvertinti jų veikimo kryptį bei priklausomybę nuo įmonės veiklos ir išorinių priežasčių. Svarbu surasti tam tikrų rodiklių tarpusavio ryšius, kurie padėtų nustatyti vykstančių procesų priežastingumą ir rezultatus, taip įmonė galės kontroliuoti bei prognozuoti

pelningumą. Analizuojant įmonės finansus atskleidžiami vidiniai rezervai ir galimybės geriau dirbti, racionaliau naudoti materialinius, darbo ir finansinius išteklius (Žagūnytė U, Gudaitis T. 2013).

Siekiant tikslingai išanalizuoti įmonės pelną bei pelningumą bei sudaryti prognozes ir kokius sprendimus turėtų priimti vadovai, reikia išskirti analizės tyrimo instrumentus, kurie daro įtaką įmonės pelningumo tyrimo analizei ir prognozavimui. Įmonių pelningumą vertinanti tikslinga naudoti finansinės analizės būdus – horizontaliąją, vertikaliąją bei santykinų rodiklių finansinę analizę.

Finansinių ataskaitų horizontalioji analizė – tai vertinimas, kokie buvo tam tikrų straipsnių pokyčiai lyginant skirtingus laikotarpius (ataskaitose pateikiami palyginamieji skaičiai) (Finansinių ataskaitų rengimas ir jų analizė, 2011). Horizontalioji analizė atliekama lyginant kelių laikotarpių duomenis (Bagdžiūnienė, 2005). Horizontalioji analizė atliekama tada, kai finansinių ataskaitų duomenys lyginami su praėjusių laikotarpių ar biudžetų duomenimis, o nuokrypis išreiškiamas santykiniais dydžiais, kurie rodo rodiklių pokytį laiko atžvilgiu, jo dinamika. Horizontalioji analizė parodo įvairių finansinių rodiklių pokyčius. Horizontalioji analizė atliekama lyginant kelių laikotarpių duomenis. Šios analizės rezultatai įgalina nustatyti veiksnius, turinčius įtakos tam tikriems veiklos rodikliams (Bagdžiūnienė, 2005). Horizontalioji analizė yra puikus būdas įvertinti įmonės veiklos būklę tam tikru laikotarpiu, ieškant silpnų vietų ir veiklos efektyvumo gerinimo būdą. Vertinant pajamų, sąnaudų bei pelno rodiklių dinamiką absoliučiais dydžiais ir procentais, horizontalioji analizė dažniausiai atliekama lyginant dvejų metų duomenis kad nustatyti nuokrypius nuo bazinių rodiklių. Taip pat, pažymima kad horizontalioji analizė padeda įvertinti įmonės vadovavimo strategiją, politiką ir motyvus, nustatant jų poveikį pasiektiems finansiniams rezultatams (cituojama iš Daunytė E., Tamulevičienė, D. 2018).

Finansinių ataskaitų vertikalioji analizė – tai vertinimas, kokią dalį atskiri straipsniai sudaro nuo tam tikro rodiklio (Finansinių ataskaitų rengimas ir jų analizė, 2011). Tai yra struktūrinių rodiklių apskaičiavimas (Bagdžiūnienė, 2005). Vertikalioji analizė atliekama kiekvieną finansinės ataskaitos rodiklį lyginant su bendroju baziniu tos ataskaitos rodikliu, o gautas dydis išreiškiamas procentais (Mackevičius ir kt., 2008). Atliekant vertikaliąją analizę, galima įvertinti: ar optimaliai bei racionaliai naudojamas turtas, finansavimo struktūros pokyčius – nuosavomis ir skolintomis lėšomis, įmonės pajamų ir sąnaudų struktūra ir jų kitimo priežastis, įmonės finansinės būklės kitimo tendencijas ir kita. Vertikalioji analizė parodo analizuojamo objekto struktūrą Ji leidžia operatyviai pastebėti neigiamus įmonės veiklos pokyčius, įvertinti, ar įmonė yra patikima investuotojų ir kreditorių požiūriu (Bagdžiūnienė, 2005). Vertikalioji analizė padeda įvertinti įmonės pajamų, sąnaudų ir pelno struktūrą ir jos

kitimo priežastis bei įmonės finansinės būklės kitimo tendencijas, kadangi pasirinktas ataskaitos rodiklis yra lyginamas su baziniu finansinės ataskaitos rodikliu. Atliekant vertikaliąją analizę, pasirinktas atitinkamas finansinės apskaitos rodiklis lyginamas su bendru baziniu nagrinėjamos ataskaitos rodikliu, o gautas dydis išreiškiamas bazinio dydžio procentais. Atliekant šią analizę, galima įvertinti įmonės pajamų ir sąnaudų struktūrą ir jos kitimo priežastis bei įmonės finansinės būklės kitimo tendencijas (Mackevičius, Giriūnas, Valkauskas, 2014). Vertikaliosios analizės rūšis - labai efektyvi tiriant pelno (nuostolių) ataskaitos duomenis – pajamas, sąnaudas, pelną. Jeigu yra grynojo pelno pasikeitimas, atlikta verti-kalioji analizė padeda nustatyti kas jį lėmė (Daunytė E., Tamulevičienė, D. 2018)

Santykinė finansinių rodiklių analizė – tai pelningumo rodiklių, apyvartumo (efektyvumo, aktyvumo) rodiklių, likvidumo rodiklių, skolų (įsipareigojimų) valdymo rodiklių, rinkos vertės rodiklių skaičiavimas ir analizavimas (Bagdžiūnienė, 2005). Santykinė analizė dar yra vadinama koeficientų analize, kai šiame kontekste koeficientai išreiškia finansinių ataskaitų bei kitos informacijos duomenų tarpusavio ryšius (Mackevičius ir kt., 2011). Santykiniai rodikliai – tai vieno ar kelių absoliutinių rodiklių santykis, apibūdinantis tam tikrą įmonės veiklos sritį (Mackevičius ir kt., 2011). Santykinių finansinių rodiklių analizė atskleidžia įmonės finansinių ataskaitų ir jose išdėstytų straipsnių tarpusavio santykius. Santykinių finansinių rodiklių analizės rezultatai yra išreiškiami sumomis, santykiais (procentais ar koeficientais). Šios analizės rezultatai atsispindi įmonės veikloje, jos finansiniuose procesuose. Santykinių finansinių rodiklių analizė fiksuoja įmonės finansinės būklės pakitimus, identifikuoja ir trendus ir kitimus, taip pat vertinama įmonės veikla remiantis santykiniais finansiniais rodikliais. Finansinių santykinių rodiklių naudojimas leidžia lyginti skirtingų dydžių įmonių veiklą (Mackevičius, 2006).

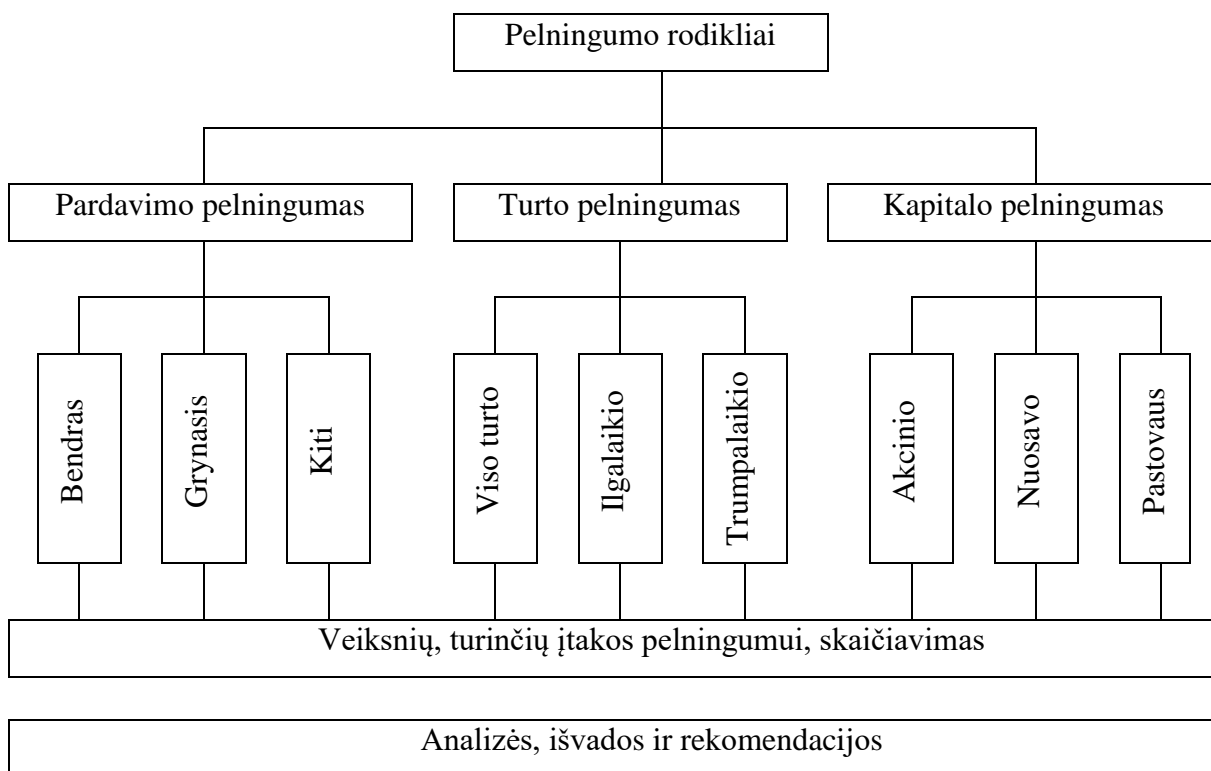
Mokslinėje literatūroje pelnas ir pelningumas apibrėžiamas kaip dvi skirtingos pagal savo turinį sąvokos. Pelnas yra uždirbtų pajamų ir patirtų sąnaudų rezultatas, o pelningumas yra potencialas, kuris projektuoja, kas vyks rytoj. Pelnas yra statiškas, istorinis, retrospektyvinis terminas ir turi daugiau ataskaitinę nei sprendimų priėmimo funkciją. Tuo tarpu pelningumas kaip koncepcija siejamas su ateities pelno kaupimais ir jis apibūdina verslo pajėgumą pelno generavimo lygiuose (Hermann 2006). Pasak Bagdžiūnienės (2006), pelningumas yra įmonės gebėjimas uždirbti pelną, gauti kuo daugiau pelno iš kiekvieno investuoto į įmonę lito, o pelningumo rodikliai – pagrindiniai rodikliai, kuriais remiamasi atliekant finansinio rezultato analizę jie geriausiai parodo galutinį veiklos rezultatą ir pagal juos sprendžiama, kokią naudą galima gauti, rizikuojant investuoti savo kapitalą. Norint objektyviai įvertinti įmonės veiklos efektyvumą įvairiais aspektais, jos konkurencingumą ir tęstinumo galimybes, nepakanka analizuoti absoliutinius pelno rodiklius ir jais remiantis priimti tam tikrus sprendimus, kadangi

absolūtus pelno rodiklis neatspindi realios įmonės finansinės būklės. Daug išsamesnė informacija gaunama apskaičiavus pelningumo rodiklius ir juos lyginant su pelningumu, kuris galėjo būti gautas pasirinkus alternatyvaus investavimo būdus (Bull 2007) (Cituojama iš Žagūnytė U, Gudaitis T. 2013).

Detalesnei įmonės finansinių rodiklių analizei galima priskirti santykinų finansinių rodiklių analizę. Santykinis rodiklis sudaromas dalijant du pasirinktus dydžius, siekiantį vertinti nagrinėjamą ekonominį reiškinį. Santykinė analizė kitaip dar vadinama koeficientų analize (Mulford 2005).

Pagal pelno (nuostolio) ataskaitoje pateiktus bendrojo, grynojo ir kitus pateikti pelno rodiklius įmonė negali nuspėti kiek reikės parduoti prekių, atlikti paslaugų, padaryti investicijų, kad uždirbti maksimalų pelną. Geriausiai įmonės veiklos galutinius rezultatus parodo pelningumo rodikliai, kuriais remiantis galima spręsti kokią realią naudą investuotojai.

J. Mackevičiaus ir kt. (2014) autoriai pelningumo rodiklius įprasta klasifikuoti į tris grupes. Kiekvieną iš grupių sudaro keli pelningumo rodikliai. Skirtinguose šaltiniuose išskiriami skirtingi rodikliai. 4 paveiksle pavaizduota pelningumo rodiklių klasifikacija.

4 pav. Pelningumo rodiklių klasifikacija.
(sudaryta autorės pagal J. Mackevičių, L. Giriūną, R. Valkauską, 2014)

Pasak Daunytės E., Tamulevičienės, D. (2018) grynasis pardavimų pelningumas parodo bendrą įmonės pelningumo įvertinimą, nes į šio rodiklio skaičiavimus yra įtraukti visi veiksniai,

darantys įtaką įmonės veiklos galutiniam rezultatui – grynam pelniui. Pasak Subačienės, Labonaitės (2014), minėtas rodiklis yra svarbus siekiant nustatyti ne tik pelningiausius produktus, bet ir priimant racionalius įmonės valdymo sprendimus. Siekiant identifikuoti pardavimo, bendrų ir administracinių valdymo išlaidų įtaka įmonės veiklos rezultatams, tikslinga skaičiuoti šių rodiklių skirtumą.

Pardavimo pelningumo rodikliai apskaičiuojami remiantis įmonės pelno (nuostolių) ataskaita. Pardavimo pelningumo rodiklius skaičiuoja investuotojai, sprenddami, ar apsimokės jų investiciniai projektai ir ar ne per didelė rizika, palyginti su numatomais rezultatais. J. Mackevičiaus ir kt. (2014) išskiria šiuos pardavimo pelningumo rodiklius (5 lentelė):

1. Bendrasis pardavimo pelningumas;
2. Tipinės veiklos pelningumas;
3. Finansinės ir investicinės veiklos pelningumas;
4. Įprastinės veiklos pelningumas;
5. Grynas pardavimo pelningumas.

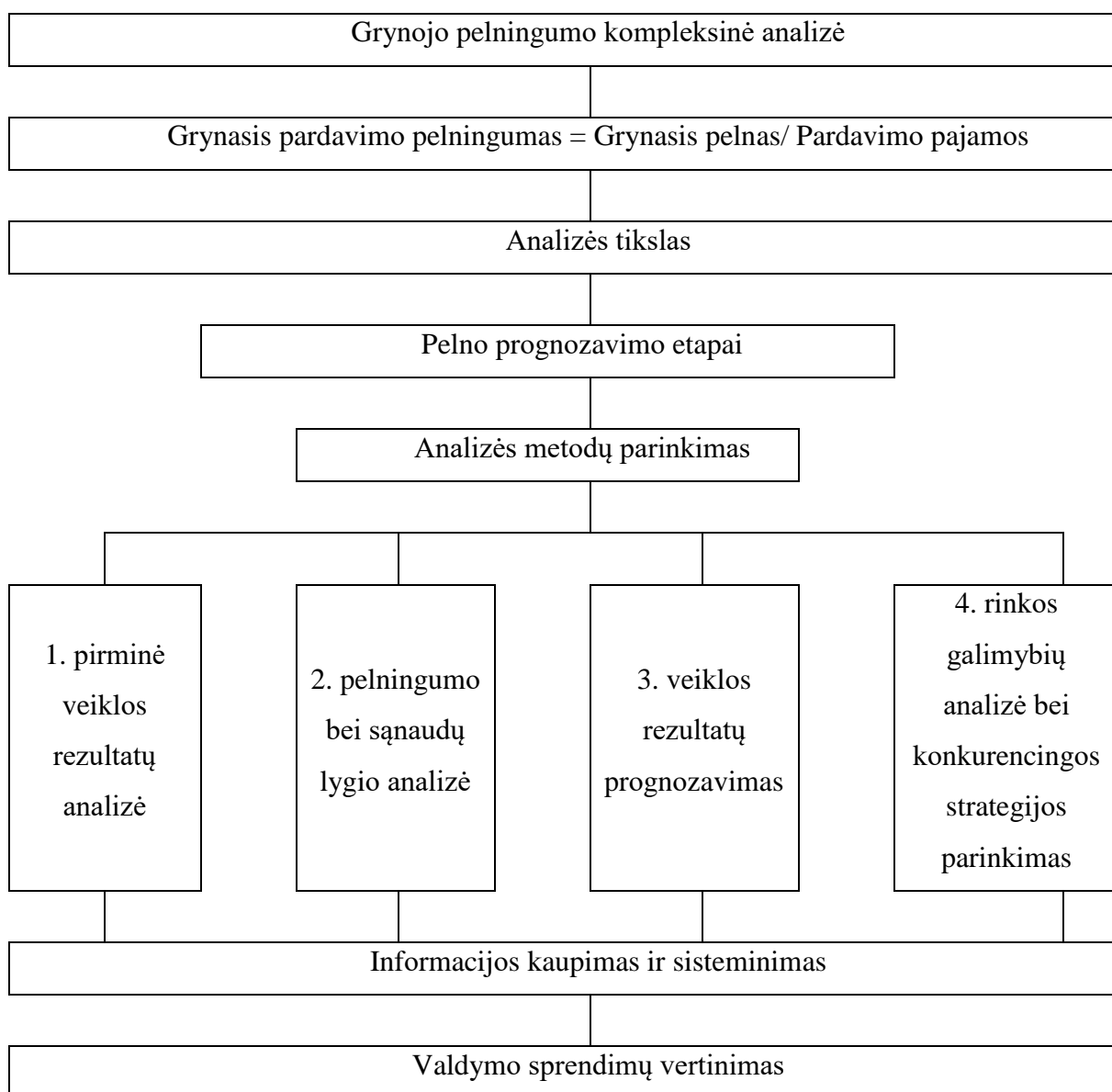
5 lentelė. Pardavimo rodiklių reikšmė.
(Sudaryta pagal J. Mackevičiaus ir kt. 2014)

Rodikliai	Skaiciavimo formulės	Rodiklio turinys
1. Bendrasis pardavimo pelningumas	$\frac{\text{Bendras pelnas}}{\text{Pardavimo pajamos}}$	Rodiklis parodo pardavimo ribinį pelningumą, t.y. kaip įmonė dirbtų, jei neturėtų administracinių valdymo išlaidų. Padeda kontroliuoti parduotų prekių savikainą ir kainodaros politiką
2. Tipinės veiklos pelningumas	$\frac{\text{Tipinės veiklos pelnas (nuostoliai)}}{\text{Pardavimo pajamos}}$	Rodiklis parodo įmonių sugebėjimą kontroliuoti veiklos sąnaudų formavimąsi. Jis geriausiai apibūdina valdymo efektyvumą
3. Finansinės ir investicinės veiklos pelningumas	$\frac{\text{Finansinės ir investicinės veiklos pelnas (nuostoliai)}}{\text{Pardavimo pajamos}}$	Rodiklis parodo finansinės ir investicinės veiklos reikšmingumą pardavimo pajamų atžvilgiu
4. Įprastinės veiklos pelningumas	$\frac{\text{Pelns (nuostoliai) prieš apmokestinimą}}{\text{Pardavimo pajamos}}$	Rodiklis parodo pardavimo iki mokesčių išskaitymo pelningumą
5. Grynas pardavimo pelningumas	$\frac{\text{Grynasis pelnas}}{\text{Pardavimo pajamos}}$	Rodiklis parodo tikrąjį pardavimo pelningumą, įvertinus visas pajamas ir išlaidas, t.y. kiek gryojo pelno tenka kiekvienam pardavimo eurui, atskaičius valdymo išlaidas ir mokesčius.

Autoriai siūlo daugiausia dėmesio skirti grynajam pardavimo rodikliui. Kuris vertina visas įmonės pajams ir sąnaudas. Taip pat autoriai siūlo atlikti kompleksinę grynojo pelningumo, t.y. suderinti finansinių rodiklių, susijusių su pelnu, sistema ir atlikti nuoseklų neseklių tyrimą.

Daunytė E., Tamulevičienė, D. (2018) siūlo grynojo pardavimo pelningumo analizę atlikti nuosekliai tam tikrai etapais (žr. 5 pav.). Kiekvienos dalies elementų tyrimas sudaro prielaidas parengti kompleksinę pajamų, sąnaudų ir pelno analizės bei prognozavimo metodiką.

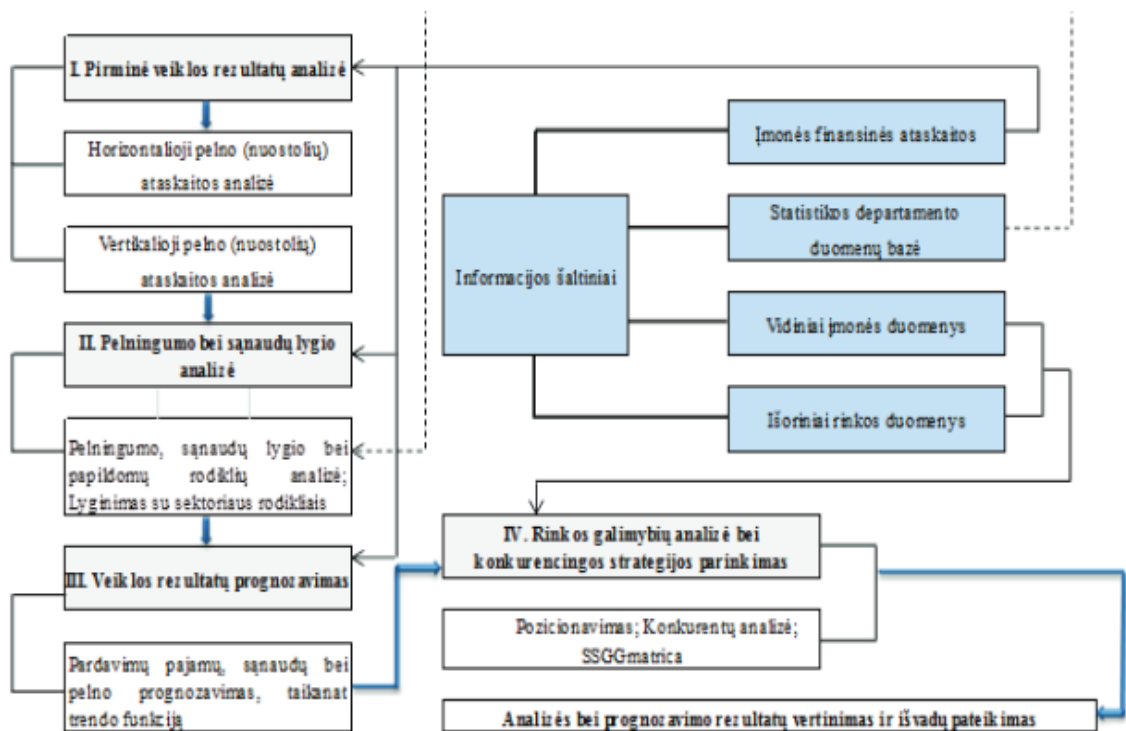
5 pav. **Grynojo pelningumo kompleksinė analizė**
(sudaryta autorės remiantis Daunytė E., Tamulevičienė, D. 2018)

Ypatingai svarbu mokėti kuo objektyvia įvertinti grynojo pardavimo pelningumo rodiklių reikšmes. Pagal Lietuvos statistikos departamento ir VŠĮ „Statistikos tyrimai“ parengtą

finansinių rodiklių vertinimo metodiką, grynojo pardavimo pelningumo rodiklis vertinamas labai gerai, kai yra didesnis negu 25 proc., gerai, kai didesnis nei 10 proc., nepatenkinamai kai mažesnis negu 5 proc., ir blogai kai yra neigiamas. Grynojo pardavimo pelningumo taip pat ir kitų finansinių rodiklių reikšmės padeda įvertinti įmonės finansinę būklę ir veiklos rezultatus. Tačiau naudotis pelningumo rodikliais reikia atsivelti ir į tai, kadangi šis rodiklis priklauso ir nuo įmonės šakos ypatybių.

Pelnas ir kiti finansiniai rodikliai analizuojami pagal įmonės finansines ataskaitas, kurios analizuojamos taikant horizontaliosios, vertikaliosios, santykinės analizės metodus. Verslo subjektų finansinės būklės analizės naudą atspindi plačios šios analizės rezultatų naudojimo galimybės. Dėl finansinės būklės analizės verslo subjektai gali lengviau nustatyti veiklos finansinius aspektus, įvertinti esamą padėtį ir prognozuoti galimus pakitimus. Remdamasi gauta informacija, įmonė gali patikrinti ar jos anksčiau priimti sprendimai buvo teisingi, taip pat pagrįsti esamus ir būsimus valdymo sprendimus. Finansinė analizė, kaip reikšminga įmonės finansinės būklės aiškinimo ir gerinimo bei jos valdymo racionalizavimo priemonė, gali būti svarbi ir kaip įmonės veiklos kontrolės forma. Remiantis gautais finansinės analizės rezultatais, galima skatinti daryti įmonės veiklos efektyvumą, jos perspektyvumą apibūdinančias išvadas ir kurti bei diegti naujus projektus.

Išnagrinėjus pajamų, sąnaudų, pelno analizės ir prognozavimo proceso elementus ir įvertinus jų tarpusavio ryšį, Daunytė E., Tamulevičienė, D. (2018) 6 pav. pateikia kompleksinę pajamų, sąnaudų, pelno analizės ir prognozavimo metodiką, kuri integruoja finansinės analizės ir rinkos galimybių vertinimo metodus į vieną visumą. Be išnagrinėtų pajamų, sąnaudų, pelno analizės ir prognozavimo proceso elementų pateiktoje metodikoje siūloma integruoti ir informacijos šaltinių elementą. Šio elemento paskirtis – užtikrinti duomenų, reikalingų pajamų, sąnaudų, pelno analizei ir prognozavimui atlikti, teikimą. Sukurta metodika turi praktinę reikšmę, nes jos pagrindu ūkio subjektai atlikę analizę, gebės ne tik objektyviai įvertinti esamą finansinę būklę, veiklos rezultatus, bet ir numatyti ateities perspektyvas bei rinkos galimybes.

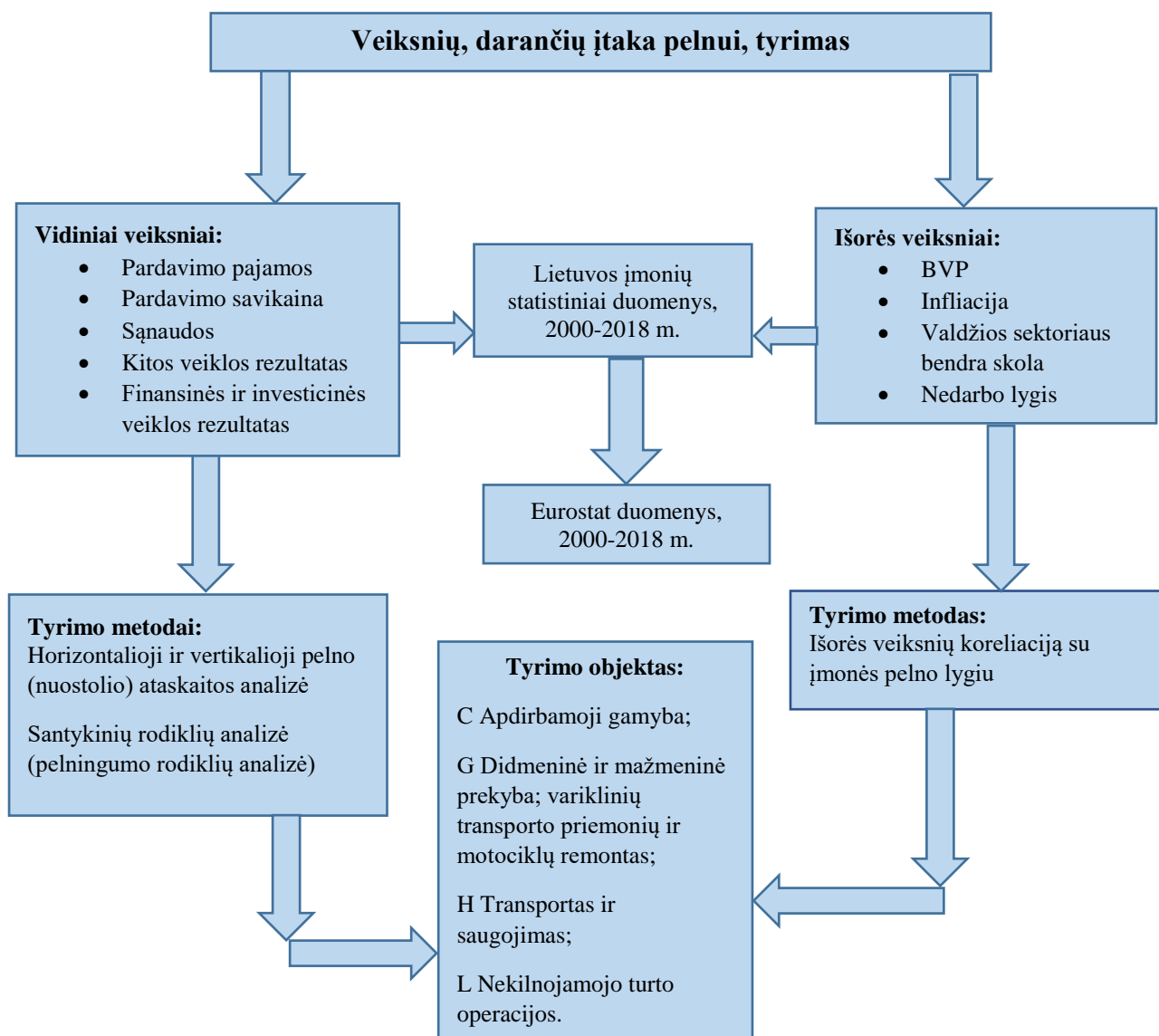

6 pav. **Pajamų, sąnaudų, pelno kompleksinės analizės ir prognozavimo metodika** (sudaryta autorės, remiantis Daunyte E., Tamulevičiene, D. 2018)

Išanalizavus mokslinę literatūrą, matoma, kad pelno ir pelningumo vertinimo metodų ir būdų autoriai siūlo daug. Vieni autoriai pabrėžia, kad labai svarbu išsirinkti tuos analizės metodus ir būdus, kurie geriausiai įvertins įmonės rezultatus ir kurie padės prognozuoti tolimesnius įmonės vadovų sprendimus. Svarbiausia yra išanalizuoti tiesioginį ryšį pelnu turinčius pelno rodiklis, pardavimo pajamas, pardavimo savikaina, kitas sąnaudas, kitos veiklos rezultata ir finansinės ir investicinės veiklos rezultata.

3. PELNO IR JAM ĮTAKĄ DARANČIŲ VEIKSNIŲ TYRIMO METODOLOGIJA

Lietuvos įmonių pelno vertinimo tyrimui atlikti buvo naudojami Lietuvos statistikos departamento tinklalapyje pateikti rodikliai. Pagrindiniai duomenys naudojami darbe yra iš Statistikos departamento internetinio portalo, tai yra įmonių publikuojamos metinės ataskaitos, pateikiama informacija apie makroekonominis rodiklius, taip pat naudojami statistiniai duomenys, kurie viešai skelbiami Eurostat tinklalapyje (7 pav. pateikta tyrimo schema).

7 pav. Veiksnių, darančių įtaką pelnui, tyrimo schema (sudaryta autorės)

Tyrimo tikslas - nustatyti Lietuvos įmonių suskirstytų pagal ekonominės veiklos rūšis pelną, veiklos rodiklių bei ekonominių rodiklių ryšį ir įtaką įmonių pelnui, palyginti tuos pačius

įmonių pelnui turinčius veiksnius tarp veiklos rūšių. Tyrime panaudoti 19 veiklos rūšių duomenys, iš kurių buvo pasirinktos 4 veiklos rūšys kurių grynas pelnas yra didžiausias. Darbu pasirinktos veiklos rūšys atsižvelgiant į bendrą šakos grynąjį pelną ir jo procentinę dalį metiniame grynojo pelno rodiklyje. Pasirinktos tyrimo šakos nurodytos 7 pav. Tyrimo laikotarpis apima 2000–2018 m. Įmonės pagal pagrindines ekonominės veiklos rūšių grupes pasirenkame todėl, kad tai apima visą šalį ūkį.

Tyrimas atliekamas šalies veiklos rūšies vidutiniu lygmeniu, tyrimo dalyje pasirinkti ekonominės veiklos sektoriai atskirai nėra nagrinėjami, t.y. nėra atliekos individualios įmonių analizės. Darbe formuojami įmonių veiklos rezultatų vidurkiai pagal šalis ar sektorius, kurie naudojami tyrimui ir rezultatų įvertinimui.

Metodologinėje dalyje iškeliamos prielaidos, kurios tyrimo metu atliekant horizontaliąją ir vertikaliją pelno (nuostolio) ataskaitos analizę, regresijos analizės skaičiavimus turi būti patvirtintos arba paneigtos. Darbe atliekamas atrinktų ekonominių sektorių vertinimas remiantis pagrindinėmis vertinimo prielaidomis:

1) Įmonių pelnui didelę reikšmę turi įmonės veiklos vidiniai veiksniai. Pasak Mackevičiaus (2007) nuo įmonės pelno priklauso nuosavo kapitalo stabilumas, todėl pelno santykis ir ryšys su vidiniais veiksniais yra reikšmingas. Taigi iškeliamą prielaidą, kad įmonių pelną veikia ne tie patys vidaus veiksniai, patvirtinamos/paneigiamos teorinėje dalyje aprašytos rodiklių reikšmės pelno lygiui.

2) Antrasis tyrimo etapas siejamas su prielaida, kad tie patys veiksniai koreliuojasi su vienos verslo šakos pelnu gali nekoreliuoti kitoje šakoje. Tikslas įvertinti ar tie patys veiksniai veikia skirtingų šakų pelną ir pagrįsti autorių tyrimus. De Jong et al. (2008) tyrimas įrodo, kad skirtingos rinkos įmonėse egzistuoja skirtingi veiksniai. Kedziorio (2012) tyrimas akcentuotas į išorinius valstybinius veiksnius, tai darbe analizuojamos įmonės skaidomos į skirtingus sektorius.

Atliekant tyrimo pirmąją dalį, bus vertinama pelno (nuostolio) ataskaitą ir kokie vidiniai veiksniai įtakoja pelną. Remiantis Daunytės E., Tamulevičienės, D. 2018 pateikta kompleksinės analizės ir prognozavimo metodika, bus atliekama vertikalioji ir horizontalioji pelno (nuostolio) ataskaitos analizė. Atlikus vertikaliją ir horizontaliąją analizę, bus vertinami pasirinktų sektorių pelningumo rodikliai. Įvertinus pelningumo rodiklius, trečiojo pirmojo tyrimo etapo dalyje, bus atliekamas pasirinktų įmonių veiklos prognozavimas. Darbe bus atliekama pasirinktų pardavimo pajamų, savikainos, bendrojo ir grynojo pelno ir veiklos sąnaudų analizė. Pagal gautus rezultatus bus perskaičiuojami pelningumo rodikliai, siekiant nustatyti:

Prognozavimas - kiekybinės ir kokybinės analizės procesas, kuriuo remiantis siekiama numatyti galimas prognozuojamo objekto (procesų) būsenas ateityje arba tokių būsenų pasiekimo ateityje alternatyvius kelius (būdus) (Pabedinskaitė, 2005).

EkspONENTINĖS eilutės išlyginimo metodas - tai savotiška slenkamųjų vidurkių metodo atmaina, pateikianti eksponentiškai pasvertą, laiko progresijoje judantį vidurkį (Molienė, 2004). Tai pelno ir pelningumo rodiklių prognozavimo metodas, kai prognozei yra naudojamas svertinis visų laiko eilutės reikšmių vidurkis (Pabedinskaitė, 2005).

Slenkantis vidurkis – tai prognozavimo metodas, kuris yra taikomas laiko eilutėms, neturinčioms nei ryškaus trendo, nei ciklinės ar sezoninės komponentės (Pabedinskaitė, 2005). Taikant šį metodą prognozavimui, kiekvienas stebėjimas ir jo reikšmė yra vienodai patikimi ir turi tą patį lyginamąjį svorį. Slenkantis vidurkis apskaičiuojamas kaip aritmetinis vidurkis, tik ne iš visų, o kelių dinamikos eilutės narių, ir kiekvieną kartą atmetant oi vieną ankstesnę ir įtraukiant naują eilutės narį. Dažniausiai vidurkis skaičiuojamas iš nelyginio eilutės narių skaičiaus, taip apskaičiuotas vidurkis pakeičia vidurinį narį (Gabrevičienė, 2012).

Vidiniai analizuojami veiksniai pasirinkti todėl, kad šie vidiniai veiksniai turi tiesioginę ryšį su grynojo pelno rodikliu.

Įmonė, norėdama teisingai įvertinti savo finansinę būklę ir veiklos rezultatus, turi parengti santykinų finansinių rodiklių sistemą, kurią turėtų naudoti keletą ar keliolika metų, kad rodiklius galima būtų palyginti. Didelėms įmonėms finansinei būklei ir veiklos rezultatams įvertinti ir analizuoti reikia 15–20 santykinų finansinių rodiklių (Mackevičius, Valkauskas, 2010). Remiantis teorinėje dalyje išnagrinėtais tyrimais iškeliami pagrindiniai veiksniai, veikiantys įmonių pelną. Vadovaujantis Statistikos departamento paskelbtais įmonių finansiniais duomenimis ir rodikliais naudojamais rodikliais bei teorinėje dalyje aptartais autorių tyrimais, pelno analizei iškeliami nepriklausomi kintamieji.

Kiekvienas autorius skirtingai apibūdina veiksmų koreliaciją su įmonės pelno lygiu. Tikslas nustatyti ar efektyvi įmonės veikla gali būti nepriklausoma nuo gauto pelno. 1-ame priede pateikti nepriklausomų kintamųjų reikšmės, kuriuos naudojant tiriamojoje dalyje atliekami įmonių vertinimai.

6 lentelė. **Nepriklausomi makroekonominiai kintamieji**
(Sudaryta autorės)

Makroekonominiai rodikliai
BVP
Infliacija
Valdžios sektoriaus bendra skola
Nedarbo lygis

Remiantis Cibulskienės (2007), Shamshur (2010), Mokhova, Zinecker (2013) tyrimais išskiriami pagrindiniai išorės veiksniam matuoti naudojami ekonominiai rodikliai: bendrasis vidaus produktas (BVP), infliacija, valiutų kurso santykis, rinkos palūkanų norma (6 lentelė).

Siekiant patikimumo, objektyvumo ir galimybės apdoroti didžiulį duomenų kiekį, pelno vertinimas atliekamas naudojant statistinius metodus, apdorojant ir naudojant visus turimus bei statistiškai reikšmingus veiksnius, turinčius įtakos įmonių pelnui.

Išorės veiksnių įtakos pelno vertinimui, buvo nustatomas makroekonominų rodiklių ir pelno koreliacijos ryšys. Koreliacija parodo ryšio kryptį, t.y. vieno kintamojo reikšmei didėjant, kito kintamojo reikšmė gali didėti arba mažėti. Dviejų kintamųjų koreliacijos koeficientui esant lygiam nuliui, kintamieji laikomi statistiškai nepriklausomais. Tyrime koreliacijos lygis vertinamas pagal Boguslauskos (2010) nustatytus koreliacijos stiprumo laipsnius (žr. 7 lentelę). Remiantis Ozkan (2001), jei koreliacijos koeficientas tarp kintamųjų yra ne daugiau nei 0,05, koreliacijos problema nėra aktuali.

7 lentelė. **Empiriniai koreliacijos rodiklio vertinimai**
(Sudaryta autorės remiantis Boguslauskas ir kiti, 2010)

R reikšmė	Interpretacija
Nuo 0,9 iki 1 (nuo -0,9 iki -1)	Labai stipri teigiama (neigiama)
Nuo 0,7 iki 0,9 (nuo -0,7 iki -0,9)	Stipri teigiama (neigiama)
Nuo 0,5 iki 0,7 (nuo -0,5 iki -0,9)	Vidutinė teigiama (neigiama)
Nuo 0,3 iki 0,5 (nuo -0,3 iki -0,9)	Silpna teigiama (neigiama)
Nuo 0,3 iki 0	Labai silpna koreliaciją

Koreliacijos koeficientas skaičiuojamas pagal formulę (Karpuškienė V. 2018):

$$r_{XY} = \frac{cov(X,Y)}{\sigma_X \cdot \sigma_Y}, -1 \leq r_{X,Y} \leq 1 \quad (2);$$

$$cov(X, Y) = \frac{1}{n} \sum_{j=1}^n (X_j - \mu_x)(Y_j - \mu_y) \quad (3);$$

Tikrinant porinį koreliacijos koeficientą (R_{xy}) tarp pelno ir nepriklausomų kintamųjų, išsikeliamos hipotezės:

$H_0 : r = 0$ – koreliacija statistiškai nereikšminga, kintamieji nepriklausomi vienas nuo kito.

$H_1 : r \neq 0$ – koreliacija statistiškai reikšminga, kintamieji priklausomi vienas nuo kito.

Kuomet $p < sig$, H_0 hipotezė atmetama, koreliacija laikoma statistiškai reikšminga, kintamieji yra priklausomi vienas nuo kito (p – reikšmė 0.000, mažiau už pasirinktą reikšmingumo lygmenį sig (0.05)). Esant statistiškai reikšmingam modeliui, jo tolimesnis tyrimas ir analizė yra galimi.

8 lentelė. **Reikšmingumo kriterijai**
(Sudaryta autorės pagal Karpuškienę V. 2018)

Rezultatas	Kriterijus	Vertinimas
Priimta	$p < sig$, tai hipoteze H_0 atmetama	Hipotezė H_1 yra teisinga, pelno koeficientas ir pasirinktas rodiklis koreliuoja tarpusavyje
Atmesta	$p < sig$, tai hipoteze H_1 atmetama	Hipotezė H_0 yra teisinga, pelno koeficientas ir pasirinktas rodiklis statistiškai nepriklausomi

Kiekviena hipotezė yra tikrinama naudojant vidutinį statistinį įmonių grynojo pelno (nuostolių) lygį pagal veiklos rūšis. Tai leidžia nuodugniau išanalizuoti galimus skirtumus pagal pasirinktus sektorius. Koreliacijos koeficientas parodytų ar yra ryšys tarp rodiklių.

Veiksnių įtaka įmonių pelnui vertinama naudojant porinę tiesinę regresinę analizę. Porinis regresinis modelis yra tokia matematinė lygtis, kurioje vertinamas dviejų kintamųjų ryšys, t.y. regresinėje analizėje tiriama vieno kintamojo priklausomybė nuo vieno (arba) daugiau kitų kintamųjų siekiant įvertinti ir prognozuoti vėlesnes populiacijos vidutines reikšmes. Darbe naudojama regresija norint matematiškai aprašyti nagrinėjamo Lietuvos įmonių pelno priklausomybę nuo jį sąlygojančių veiksnių.

Bendriausias tiesinis tikimybinis modelis, nusakantis priklausomo intervalinio kintamojo Y ir nepriklausomo intervalinio kintamojo X sąryšį, užrašomas šia stochastine lygtimi (Karpuškienė V. 2018):

$$Y = a + bX + e. \quad (4);$$

Šioje lygtyje a ir b yra nežinomos konstantos, o e – atsitiktinė paklaida. Dažniausiai imama, kad atsitiktinė paklaida – tai matavimo paklaida.

Dažnai mus domina, kokias reikšmes gali įgyti Y , esant fiksuotoms (neatsitiktinėms) X reikšmėms. Užrašysime (1) modelio analogą tuo atveju, kai X įgyja reikšmę x_i :

$$Y_i = a + bx_i + e_i. \quad (5);$$

Čia x_i yra neatsitiktinė reikšmė, o e_i atsitiktinė paklaida.

Renkantis regresijos modelį, tik pasirenkame priklausomybės tipą su nežinomais koeficientais a ir b . Tikrindami, ar modelis tinka, randame ir šių koeficientų įverčius.

Modelio lygtis parodo, kodėl esant tai pačiai reikšmei x_i galima gauti skirtingas Y_i realizacijas y_i . Galimos realizacijos priklauso nuo atsitiktinės paklaidos elgesio.

Sudarius regresijos lygtį ir įvertinus lygties patikimumą, vertinama atskirų kintamųjų įtaka rezultatui. Tokiam vertinimui atlikti pasitelkiami standartizuoti regresijos koeficientai (β), kurie parodo kiek standartinių nuokrypių (sigmų) vidutiniškai keisis rezultatas, jei faktorius x_i pasikeis per vieną sigmą, kitiems faktoriams nekintant. Standartizuoti regresijos koeficientai yra lyginami tarpusavyje, sudarant galimybę tinkamai atlikti eliminavimo procedūrą. Porinėje priklausomybėje standartizuotas regresijos koeficientas sutampa su koreliacijos koeficientu (Boguslauskas ir kiti, 2010).

Lyginamoji analizė grindžia teiginius apie objektų reiškinų panašumus skirtumus. Metodas skirtas tirti kompleksines panašumų ir skirtumų tarp kelių atvejų struktūras. Darbe lyginamasis metodas naudojamas palyginti pelno veiksnius ir jų įtaką pelnui kiekvienai iš pasirinktų šakų.

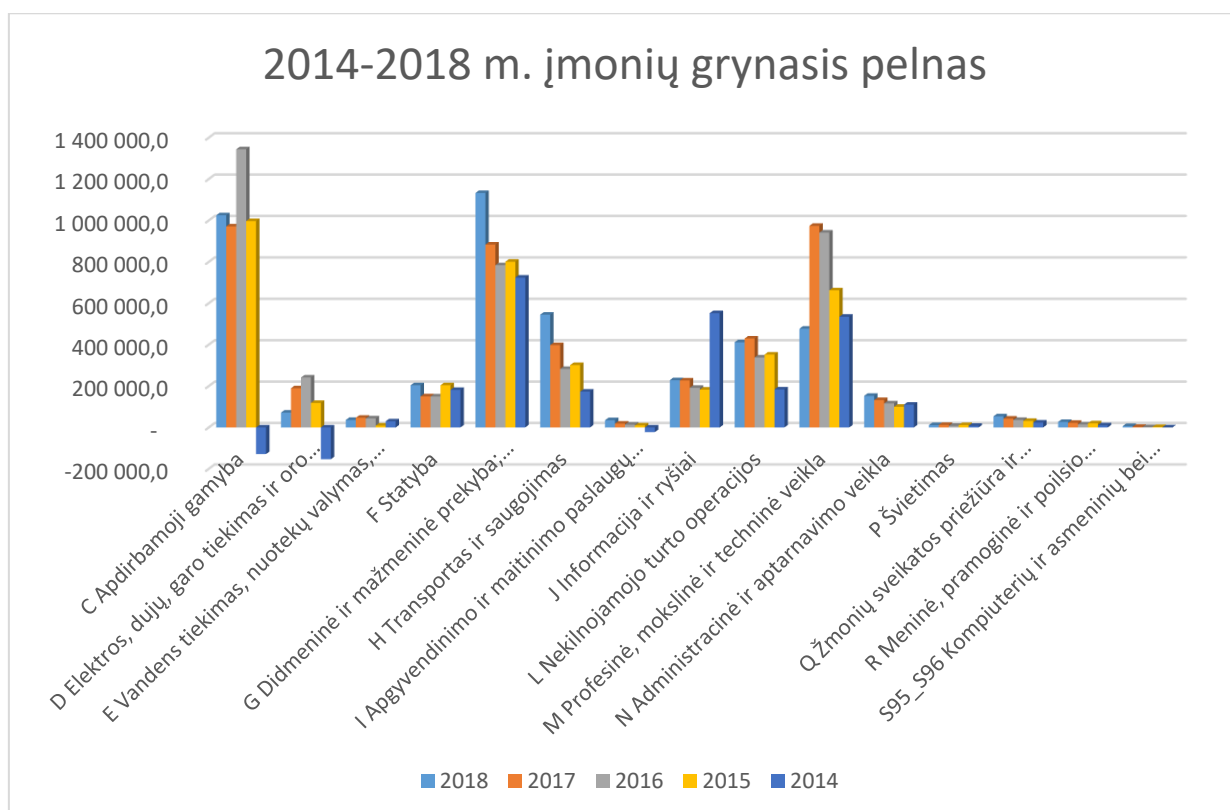
Apibendrinus tyrimui naudojamus duomenis ir jų atrankos kriterijus, įvertinus ir aprašius pelną lemiančius veikslus ir tyrimo analizei naudojamus sekanti tyrimo dalis tyrimo rezultatų aprašymas, prielaidų patvirtinimas/paneigimas. Vienas iš svarbiausių šio tyrimo aspektų yra įvertinti įmonių, suskirstytų pagal ekonominės veiklos klasifikatorių, pelną. Analizė atliekama įmonių sektoriams, o ne atskiroms įmonėms. Darbo tyrime analizuojami sektoriai, kurių grynojo pelno dalis yra didžiausia tarp visų Lietuvos įmonių gaunamo pelno. Pagrindiniai priklausomi kintamieji yra pelno dydžiai, nepriklausomi kintamieji įmonės veiklos rezultatų, pelno (nuostolio) ataskaitos ir išorės veiksnių rodikliai. Tyrimui pasirinkti vidutiniai statistiniai įmonių duomenys, apimantys visas 19 veiklos rūšių pagal EVR klasifikatorių. Tyrimo tikslas nustatyti įtaką įmonės pelnui, įvertinti tų pačių veiksnių koreliacijas skirtingose šakose ir palyginti duomenis tarp veiklos sektorių nustatant, kad tie patys veiksniai skirtingai veikia skirtingas verslo šakas. Statistiniai duomenys apdorojami naudojant Microsoft Office programų paketą.

Apibendrinami gauti rezultatai ir patvirtinamos ar paneigiamos iškeltos prielaidos. Duomenys ir tyrimo rezultatai pateikiami susisteminius į grafikus ir lenteles. Naudojamas regresinės analizės metodas vertinti empirinio tyrimo metu surinktus statistinius duomenis, ir nustatomi priklausomų ir nepriklausomų veiksnių tarpusavio priklausomybė, analizuojama kokią dalį ši lygtis paaiškina visų kintamųjų ir ar statistiškai reikšminga. Taip pat programos pagalba yra priimamos arba atmetamos empiriniame tyrime išsikelto hipotezės.

4. LIETUVOS ĮMONIŲ PELNO VERTININMO TYRIMAS

Darbo Lietuvos įmonių pelno vertinimo tyrimo dalyje atliekamas empirinis tyrimas taikant antroje dalyje aprašytas prielaidas ir metodus.

Pradedant darbo tyrimo analizę įvertinamas Lietuvos įmonių grynasis pelnas pagal ekonominės veiklos rūšių klasifikatorius (žr. 8 pav.) naudojant Lietuvos statistikos departamento puslapyje skelbiamais finansiniais rodikliais. Remiantis Daunytė E., Tamulevičienė, D. (2018) pirmasis kompleksinės analizės veiksmas – pirminė veiklos rezultatų analizė.

8 pav. 2014 - 2018 metų grynasis pelnas pagal ekonominės veiklos sektorių (sudaryta autorės, remiantis Statistikos departamentu)

Pagal 7 paveiksle pateiktus duomenis matyti, kad didžiausia 2014 – 2018 metų įmonių grynojo pelno dalį gauna šie sektoriai:

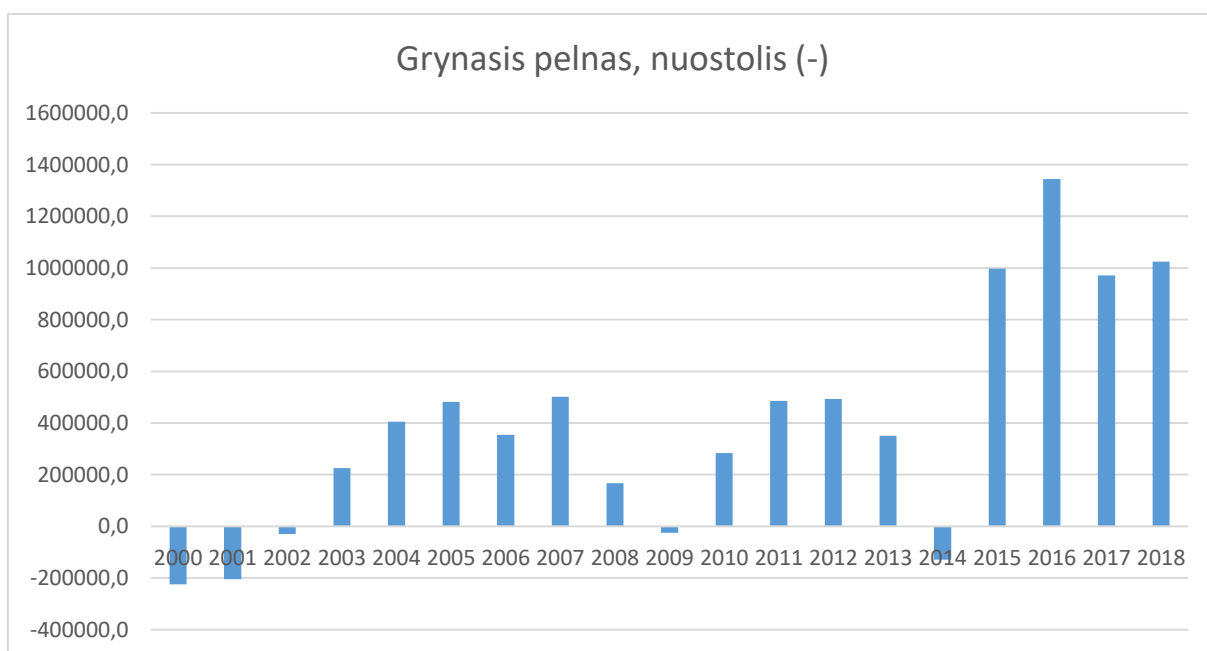
- C Apdirbamoji gamyba;
- G Didmeninė ir mažmeninė prekyba; variklinių transporto priemonių ir motociklų remontas;
- H Transportas ir saugojimas;
- L Nekilnojamojo turto operacijos.

Darbe pasirenkamos analizuoti didžiausia grynąjį pelną gaunančios įmonės. M sektorius yra eliminuojamas, kadangi jis apima ne vien verslo įmones, o apima ir mokslinius tyrimų institutus, universitetus, mokyklas, kurių tikslas yra tenkinti viešąjį interesą ir gautą pelną (pagal viešojo sektoriaus apskaitos standartus perviršį) privalo naudoti viešąjį interesą tenkinti.

2 priede pateiktas Lietuvos statistikos departamente paskelbtas įmonių 2000-2018 metų grynasis pelnas pagal ekonominės veiklos rūšių klasifikatorių. Atsižvelgiant į tai, kad pasirinktų įmonių grynasis pelnas (nuostolis), pelno (nuostolio) ataskaita, pelningumo rodikliai bus vertinami ilguoju laikotarpiu nuo 2000 iki 2018 metų, tai kiekvienam veiklos sektoriui ir rodikliui bus parengta atskiras grafinis paveikslas, o išnagrinės visus sektorius bus pateikta apibendrinta informacija.

4.1. Vidaus veiksnių įtakos pelnui analizė

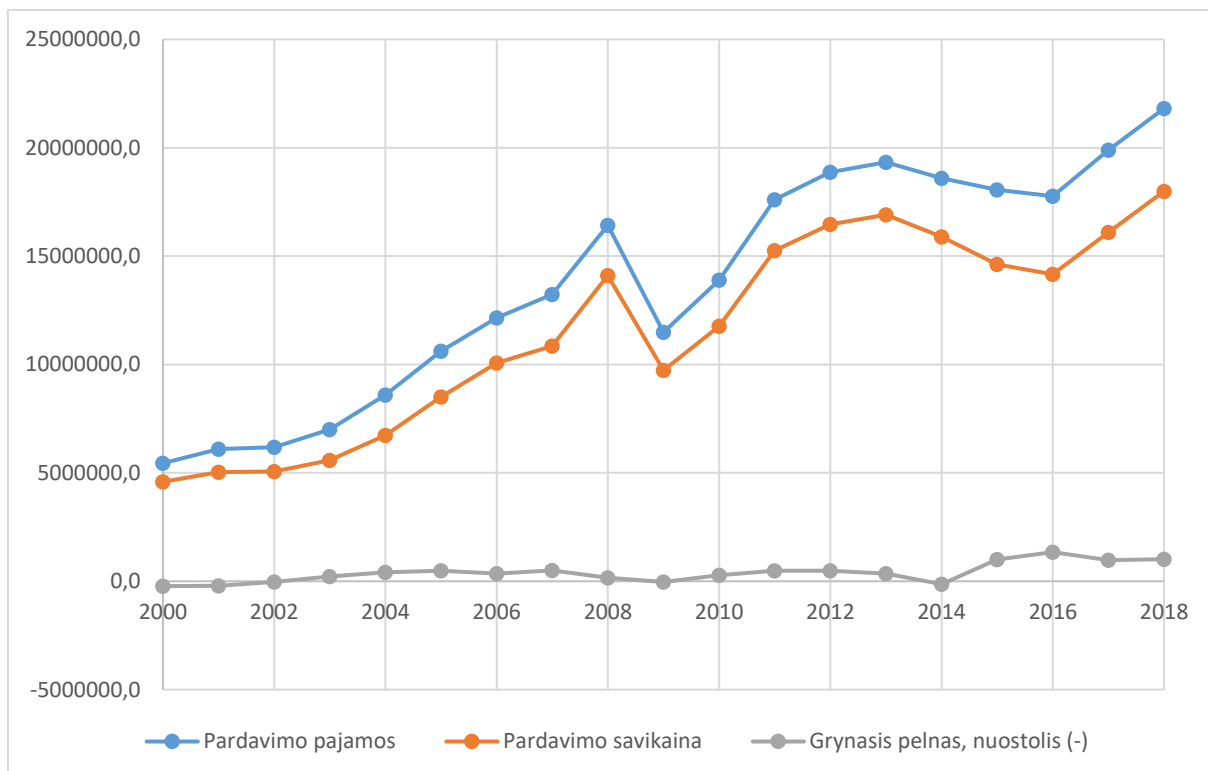
Surinkus ir susisteminius duomenis iš Statistikos departamento internetiniame puslapyje skelbiamų pasirinktų įmonių 2000-2018 metų pelno nuostolių ataskaitų duomenų, atliekama pirminė pasirinktų įmonių tyrimo analizė, duomenų iš pelno (nuostolio) ataskaitos atrinkimas ir jų paruošimas tolesnei analizei. Šiame poskyryje analizuojama tiriamų sektorių pelno (nuostolio) ataskaitų pokytis, atliekame horizontali ir vertikali pelno (nuostolio) ataskaitos analizė, naudojami grafikai, o pelno (nuostolio) ataskaitų duomenų išraiškos pateiktos 2 – 6 prieduose.

9 pav. 2000 - 2018 metų C sektoriaus įmonių "Apdirbamoji gamyba" grynasis pelnas (sudaryta autorės, remiantis Statistikos departamentu)

Vertinant C sektorių “Apdirbamoji gamyba” matome, grynojo pelno (nuostolio) pokyčių kylimo ir kritimo tendencijas. Grynasis pelnas padidėjo 74,1 proc. nuo 2015 metų. 2000-2002 metais įmonės veikė nuostolingai. 2003-2008 m. ir 2010-2013 m. matomi įmonių pelno kylimai ir nuosmukiai.

Nagrinėjant šių įmonių pardavimo pajamas (10 pav.), matome, kad pajamos nuo 2000 metų didėja kiekvienais metais, išskyrus 2009 metų pajamas, tų metų pajamos lyginant su 2008 metais sumažėjo 30,04 proc. buvo didžiausias mažėjimas per visą nagrinėjamą laikotarpį.

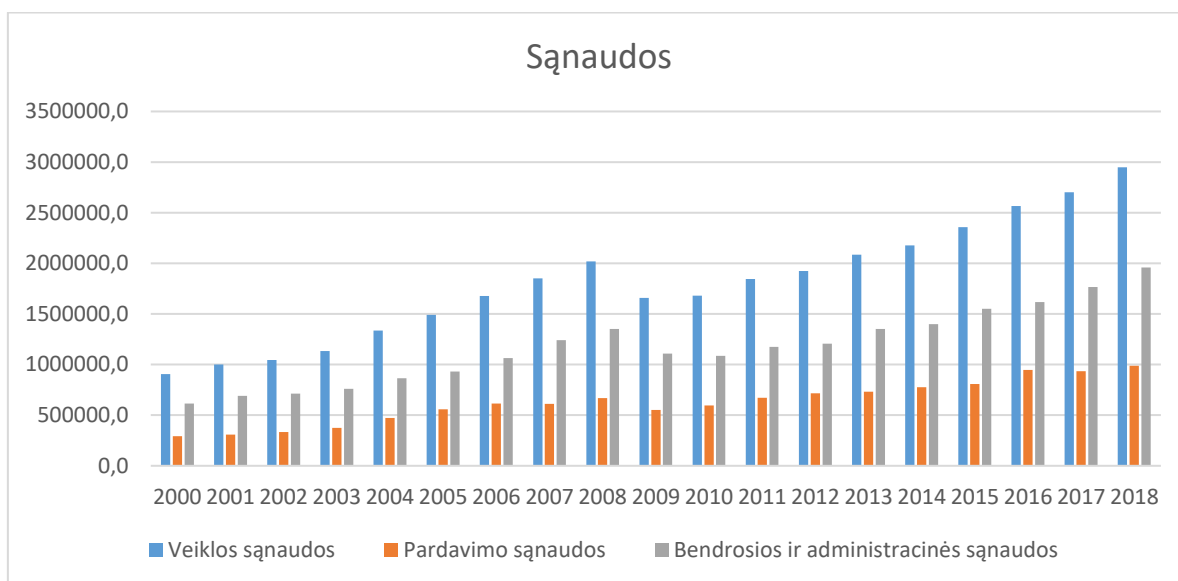
10 pav. 2000 - 2018 metų C sektoriaus įmonių “Apdirbamoji gamyba” grynojo pelno (nuostolio), pardavimo pajamų ir pardavimo sąnaudų palyginimas (sudaryta autorės, remiantis Statistikos departamentu)

Pagal pateikta 10 pav. matome, kad pardavimo pajamos ir pardavimo savikaina turi tiesioginį ryšį. Tiek pajamų, tiek sąnaudų pokyčio kreivė yra vienoda ir skaičiuojami tos pačios kylimo ir mažėjimo tendencijos.

Atlikus C sektoriaus pardavimo pajamų ir pardavimo savikainos palyginimą, matome, kad visą analizuojamą periodą, pardavimo savikaina sudarė nuo 84,3 proc. 2000 metais iki 82,5 proc. 2018 metais pardavimo pajamų. Bendras viso laikotarpio vidurkis buvo 83,1 proc.

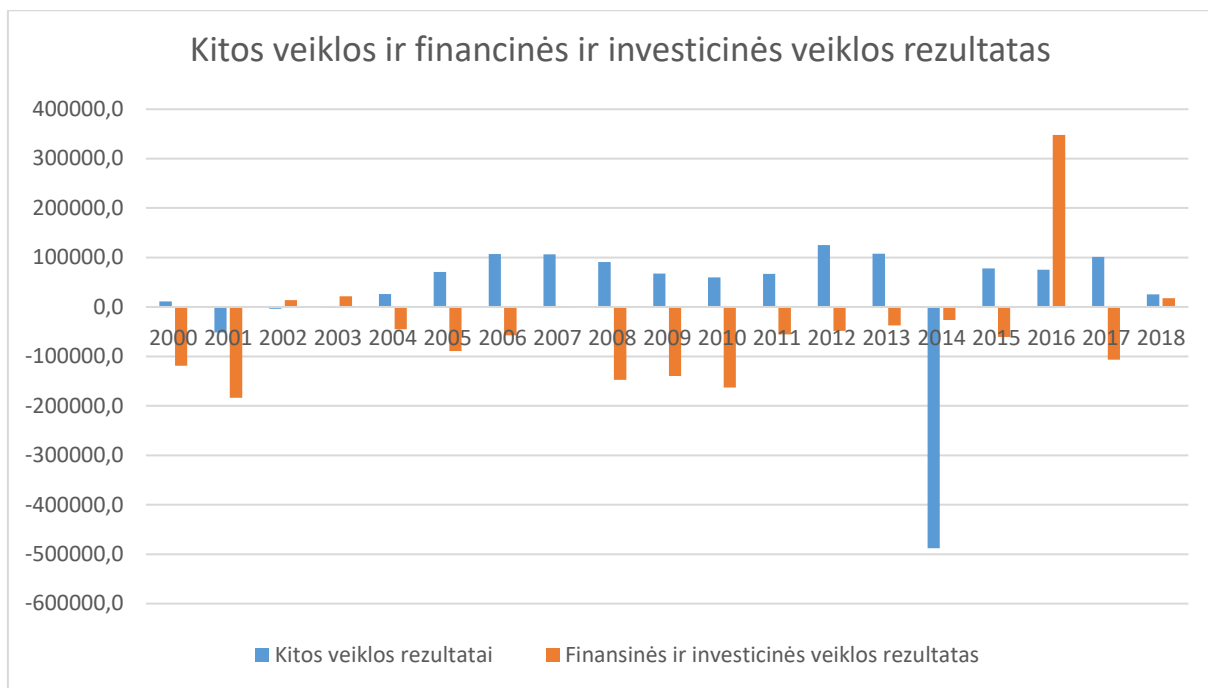
Nagrinėjant C sektoriaus grynąjį pelną ir pardavimo pajamas, matomas ryšis tarp pelno ir pajamų. 2009 m. grynasis pelnas buvo neigiamas, o pardavimo pajamos sumažėjo lyginant su ankstesniais metais, 2014 m. grynasis pelnas neigiamas, pardavimo pajamos sumažėjusios, tačiau ne taip ženkliai kaip 2009 metais. 2015 m. C sektoriaus pelnas ženkliai didėja, tuo tarpu

pajamos mažėja lyginant su ankstesniais metais, todėl reikia atsižvelgti ir į sąnaudas, kadangi teorinėje šio darbo dalyje, buvo aprašyta, kad pelną įtakoja ir pajamos ir sąnaudos (11 pav.).

11 pav. 2000 - 2018 metų C sektoriaus įmonių “Apdirbamoji gamyba” sąnaudos (sudaryta autorės, remiantis Statistikos departamentu)

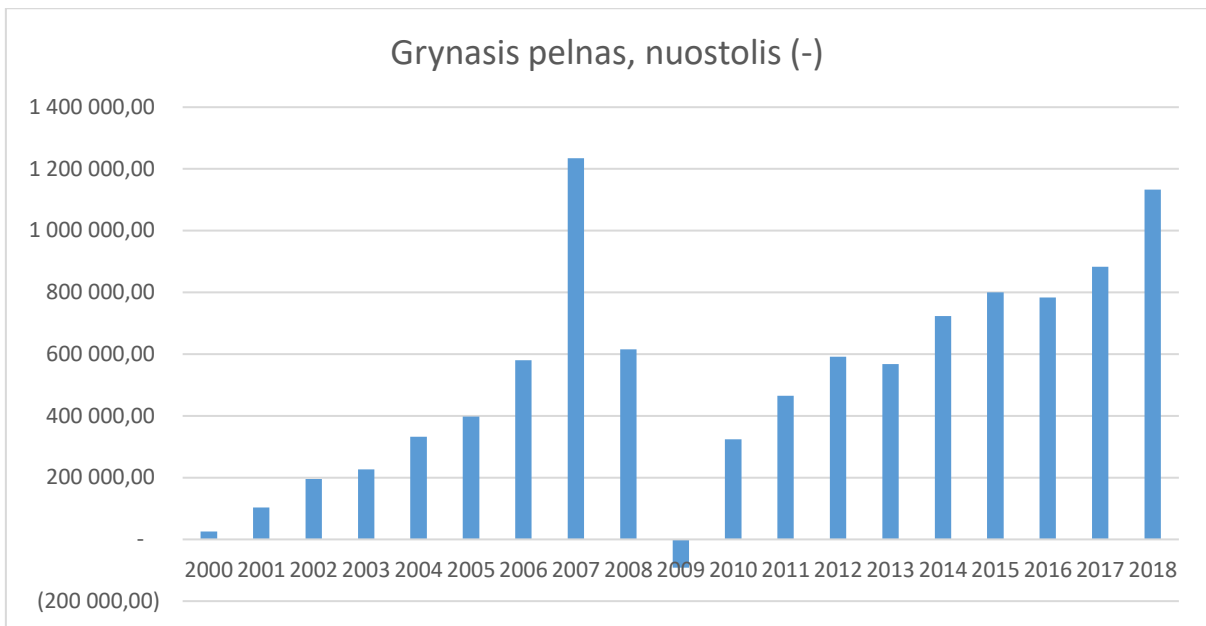
Nagrinėjant C sektoriaus pardavimo savikainą ir sąnaudas, matome, kad pardavimo savikaina sudaro didžiausią dalį patirtų sąnaudų. 2009 m. C sektoriaus įmonių grynasis pelnas neigiamas, yra sumažėjusios pardavimo pajamos, taip pat mažėja ir pardavimo savikaina ir kitos sąnaudos. 2009 m. nuostolį paaiškina sumažėjusios pajamos ir sąnaudos, tačiau žvelgiant į anksčiau pateiktus paveikslus, nėra aišku dėl kokių priežasčių C sektoriaus įmonės 2014 metais patyrė nuostolį. Šiam tikslui išsiaiškinti reikia nagrinėti kitas pelno (nuostolio) ataskaitos sudedamąsias dalis. 12 pav. pateiktas kitos veiklos ir finansinės ir investicinės veiklos rezultatas.

12 pav. 2000 - 2018 metų C sektoriaus įmonių „Apirbamoji gamyba“ kitos veiklos ir finansinės ir investicinės veiklos rezultatas
(sudaryta autorės, remiantis Statistikos departamentu)

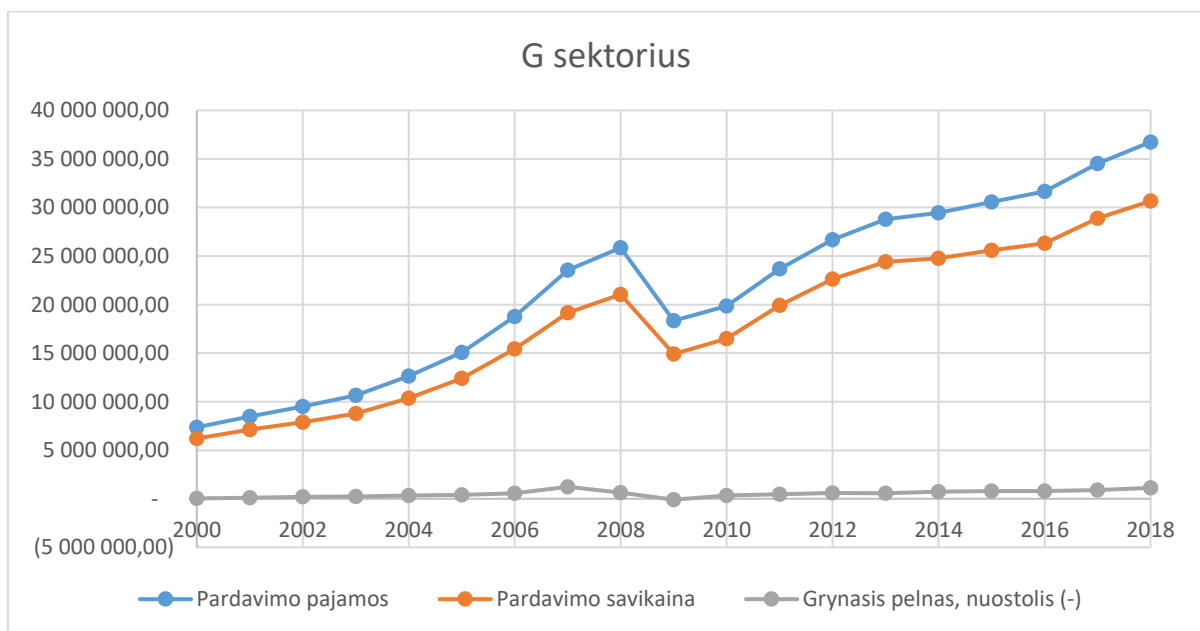
Jeigu tarp pardavimo pajamų ir pardavimo savikainos matome panašias kylimo ar mažėjimo tendencijas ir apibendrinant galima teigti, kad C sektoriaus pardavimo savikaina tiesiogiai priklauso nuo pardavimo pajamų, tačiau nematome, kas įtakoja 2000, 2001, 2009 ir 2014 metų nuostolį. Įvertinus kitos veiklos ir finansinės ir investicinės veiklos rezultatus, matome, kad 2000 ir 2001 metų grynąjį pelną įtakojo finansinės ir investicinės veiklos rezultatas, 2014 metais kitos veiklos rezultatas. 2014 metais kitos veiklos neigiamas rezultatas padidėjo -453,8 proc.

Vertinant G sektoriaus „Didmeninė ir mažmeninė prekyba; variklinių transporto priemonių ir motociklų remontas“ grynąjį (pelną) matome (13 pav.), kad 2009 m. G sektoriaus įmonės patyrė nuostolį, o kitais nagrinėjamais metais dirbo pelningai.

13 pav. 2000 - 2018 metų G sektoriaus įmonių “ Didmeninė ir mažmeninė prekyba; variklinių transporto priemonių ir motociklų remontas ” grynasis pelnas (sudaryta autorės, remiantis Statistikos departamentu)

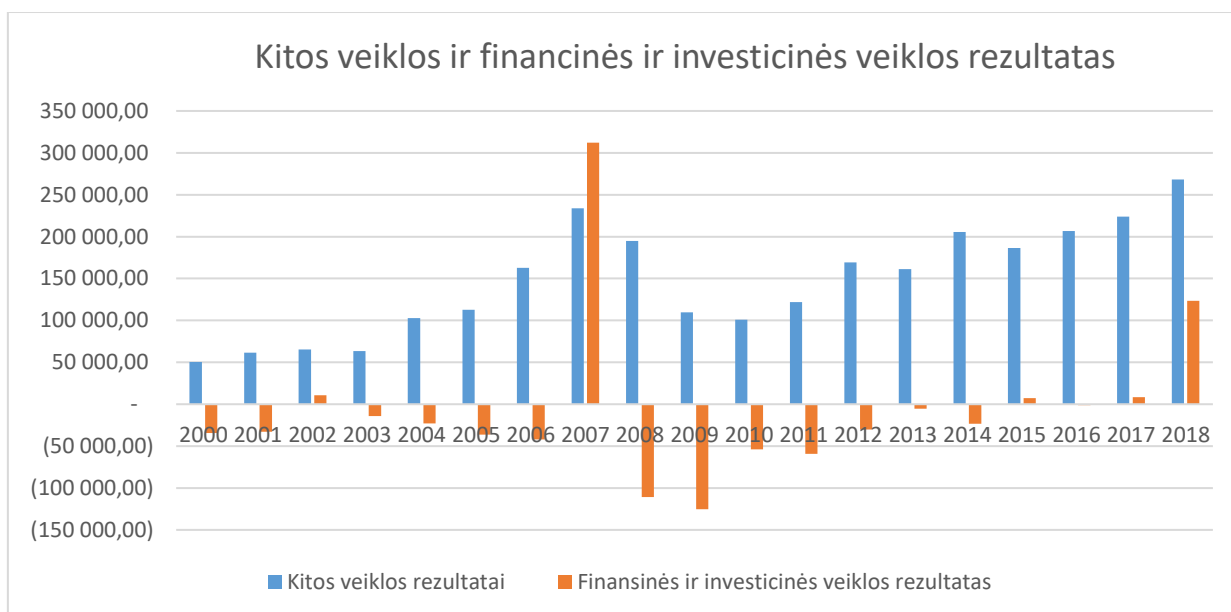
Pateiktame 12 paveiksle matome 2007 metais grynasis pelnas padidėjo 112,8 proc. Nagrinėjant tik grynojo pelno kiekvienų metų pokytį, nėra aišku, kodėl toks didelis pelno šuolis, todėl kaip nagrinėjant C sektorį, taip ir G sektoriuje reikia įvertinti pardavimo pajamas ir pardavimo savikainą ir kitas sąnaudas (14 pav. pateiktos G sektoriaus pardavimo pajamos, X pav. pateikta pardavimo savikaina ir sąnaudos).

14 pav. 2000 - 2018 metų G sektoriaus įmonių “ Didmeninė ir mažmeninė prekyba; variklinių transporto priemonių ir motociklų remontas ” grynojo pelno (nuostolio), pardavimo pajamų ir pardavimo sąnaudų palyginimas (sudaryta autorės, remiantis Statistikos departamentu)

Atlikus G sektoriaus pardavimo pajamų ir pardavimo savikainos palyginimą, matome, kad visą analizuojamą periodą, pardavimo savikaina sudarė nuo 84,3 proc. 2000 metais iki 83,5 proc. 2018 metais pardavimo pajamų. Bendras viso laikotarpio vidurkis buvo 83,1 proc.

Nagrinėjant G sektorių matome, kad tiek pardavimo sąnaudos tiek pardavimo savikaina ir kitos sąnaudos turi vienodas kylimo ir kritimo tendencijas ir nuoseklumą. Mažėjant pardavimo pajamos, mažėja pardavimo savikaina ir atvirkščiai. Pajamų ir sąnaudų tolygus didėjimas ar mažėjimas, nepaaiškina 2007 m. staigaus pajamų didėjimo ar 2009 metų nuostolio, todėl reikia analizuoti kitus pelno (nuostolio) ataskaitos parametrus 15 pav. pateiktas kitos veiklos ir finansinės ir investicinės veiklos rezultatas.

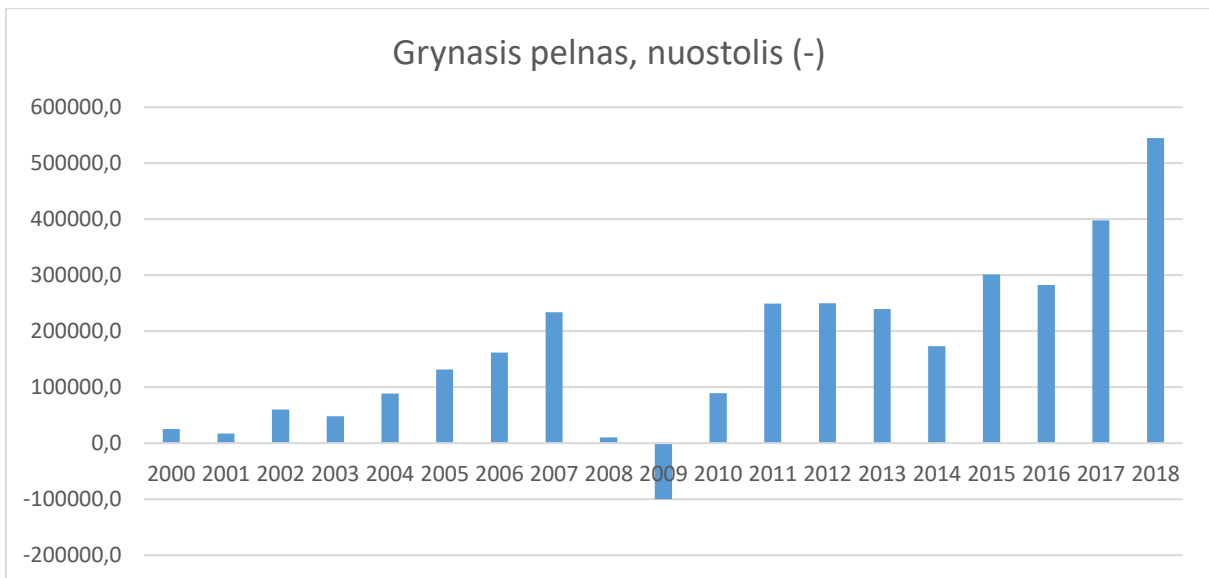
15 pav. 2000 - 2018 metų G sektoriaus įmonių „Didmeninė ir mažmeninė prekyba; variklinių transporto priemonių ir motociklų remontas” kitos veiklos ir finansinės ir investicinės veiklos rezultatas

(sudaryta autorės, remiantis Statistikos departamentu)

Pažvelgus į kitos veiklos ir finansinės ir investicinės veiklos rezultata, galime paaiškinti kodėl 2007 metais grynasis pelnas padidėjo 112,8 proc. lyginant su 2006 metais. 2007 metais finansinės ir investicinės veiklos rezultatas padidėjo 841,6 proc. lyginant su 2006 metais

Analizuojant H sektoriaus „Transportas ir saugojimas“ 2000 – 2018 metų grynąjį pelną (16 pav.) pastebime, kad nuo 2000 iki 2018 m. pelnas didėja, tačiau jis didėja netolygiai.

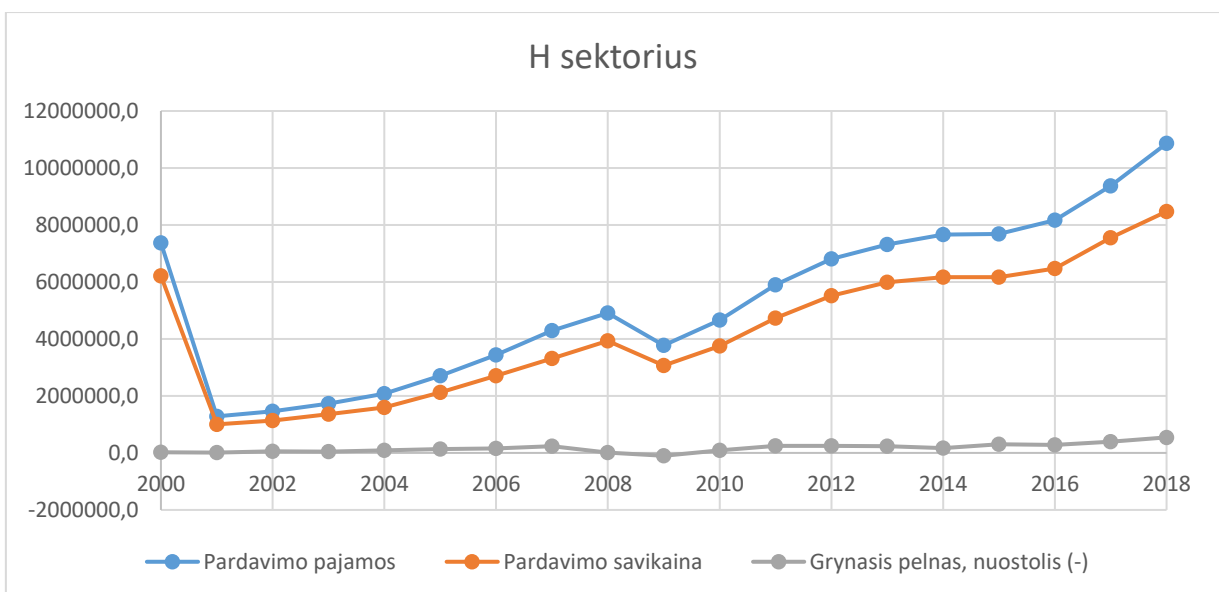

16 pav. 2000 - 2018 metų H sektoriaus įmonių „Transportas ir saugojimas“ grynasis pelnas
(sudaryta autorės, remiantis Statistikos departamentu)

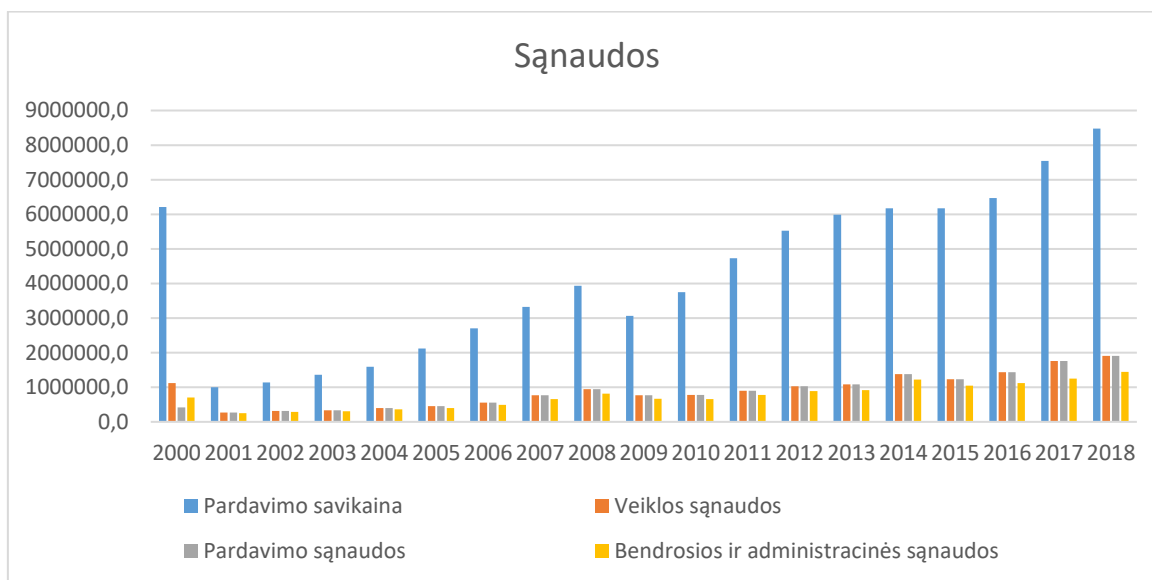
Analizuojant H sektoriaus grynąjį pelną, matome pelno pokyčius. 2008 metais grynasis pelnas sumažėjo 95,5 proc., todėl norint išsiaiškinti, kad įtakojo tokį staigų pelno mažėjimą, reikia analizuoti kitus pelno (nuostolio) ataskaitos straipsnius.

Atsižvelgiant į tai, gal grynasis pelnas apskaičiuojamas iš pardavimo pajamų atėmus sąnaudas, turime įvertinti ir H sektoriaus pardavimo pajamas ir pardavimo savikainą ir kitas sąnaudas (17 pav. pateiktos H sektoriaus pardavimo pajamos, X pav. pateikta pardavimo savikaina ir sąnaudos).

17 pav. 2000 - 2018 metų H sektoriaus įmonių „Transportas ir saugojimas“ grynojo pelno (nuostolio), pardavimo pajamų ir pardavimo sąnaudų palyginimas
(sudaryta autorės, remiantis Statistikos departamentu)

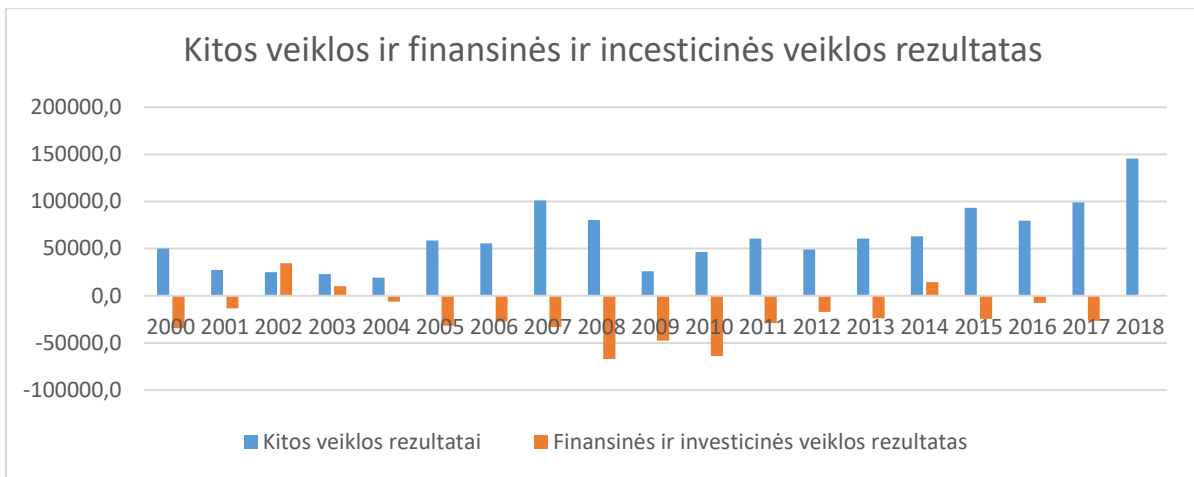
Nagrinėjant H sektoriaus pardavimo pajamas ir pardavimo savikaina, matome kad nuo 2000 metų iki 2018 metų pajamų ir sąnaudų santykis kinta. 2000 metais pardavimo savikaina buvo 84,3 proc. pardavimo pajamų, o 2018 metais pardavimo savikainos ir pardavimo pajamų santykis yra 78,0 proc. Pardavimų pajamų ir pardavimo savikainos pokyčio tendencijos nepaaiškina, kodėl 2008 m. H sektoriaus įmonių pelnas sumažėjo 95, proc. Šiam tikslui išsiaiškinti, reikia nagrinėti, kitus pelno (nuostolio) ataskaitos straipsnius .

18 pav. 2000 - 2018 metų H sektoriaus įmonių „Transportas ir saugojimas“ sąnaudos (sudaryta autorės, remiantis Statistikos departamentu)

Išanalizavus H sektoriaus pardavimo pajamas ir pelno (nuostolio) ataskaitos sąnaudų eilutes, matome, kad tiek pajamų, tiek sąnaudų eilučių pokytis yra nuoseklus ir turintis tarpusavio ryšį. Didėjant pardavimo pajamoms, didėja pardavimo savikaina, mažėjant pardavimo pajamos, mažėja pardavimo savikaina. Pardavimo savikainos sąnaudos, sudaro didžiausia H sektoriaus sąnaudų dalį. Kitos pelno (nuostolio) ataskaitoje nurodomos sąnaudos vidutiniškai per visą nagrinėjamą laikotarpį sudaro 38,4 proc. bendrų pelno (nuostolio) ataskaitoje nurodomų sąnaudų. Pardavimo savikaina sudaro vidutiniškai 61,6 proc. visų sąnaudų, tačiau nagrinėjant kiekvienų metų kitimo tendenciją, tai pardavimo savikainos dalis sąnaudose nuo 2000 metų kai buvo 73,43 proc. nukrito iki 61,68 proc.

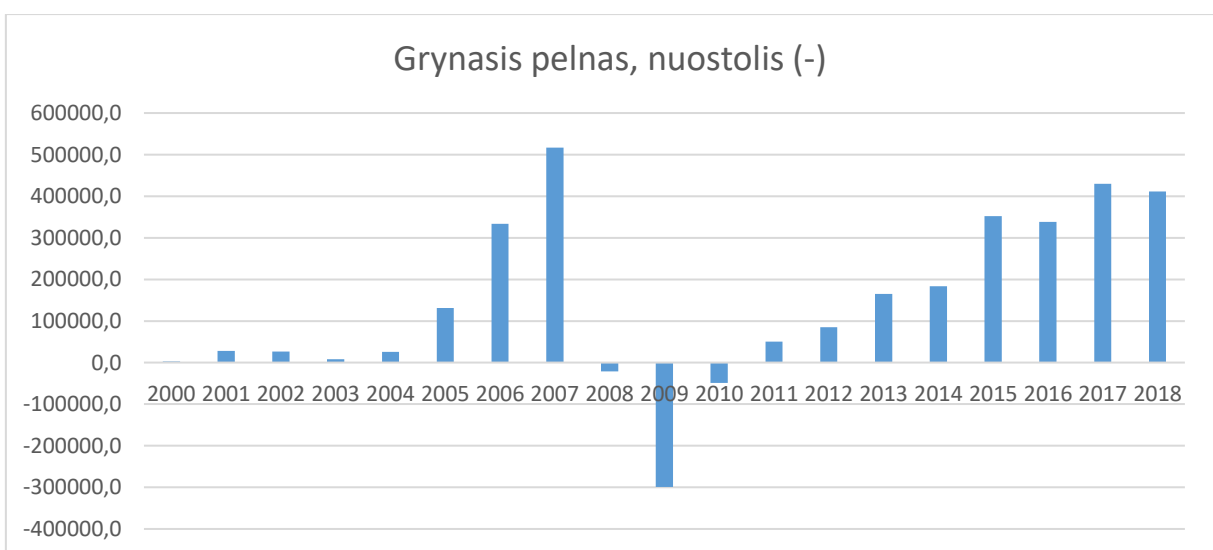
Taip pat kitos veiklos ir finansinės ir investicinės veiklos rezultatas turi įtakos grynajam pelnui, tačiau jo pokytis nėra susijęs su pardavimo pajamų ar sąnaudų pokyčiu. 19 pav. pateiktas kitos veiklos ir finansinės ir investicinės veiklos rezultatas.

19 pav. 2000 - 2018 metų H sektoriaus įmonių „Transportas ir saugojimas“ kitos veiklos ir finansinės ir investicinės veiklos rezultatas (sudaryta autorės, remiantis Statistikos departamentu)

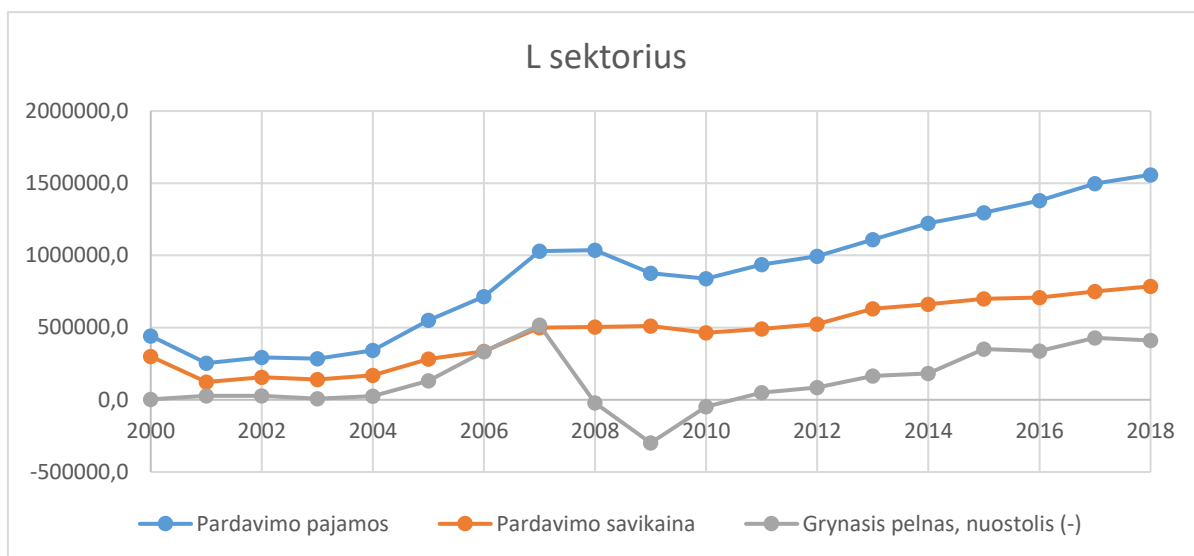
Analizuojant H sektoriaus kitos veiklos ir finansinės ir investicinės veiklos rezultata, matome, kad beveik visą nagrinėjamą laikotarpį finansinė ir investicinė veikla yra neigiama. Kitos veiklos rezultatas yra teigiamas. Staigiam 2008 m. pelno mažėjimui įtaka turėjo finansinės ir investicinės veiklos neigiamas rezultatas, kadangi jis 2008 metais neigiamai padidėjo 100 proc.

Analizuojant L sektoriaus įmonių „Nekilnojamojo turto operacijos“ pelno (nuostolio) ataskaitą ir jos duomenis, pastebime, kad visą analizuojame bendras L įmonių pelnas buvo teigiamas išskyrus 2008-2010 metus. Analizuojant pelno pokyti, matome, kad 2008 metais lyginat su 2007 metais buvo staigus grynojo pelno mažėjimas 104,1 proc., o 2009 m. nuostolio mažėjimas buvo 1515 proc.

20 pav. 2000 - 2018 metų L sektoriaus įmonių „Nekilnojamojo turto operacijos“ grynasis pelnas (sudaryta autorės, remiantis Statistikos departamentu)

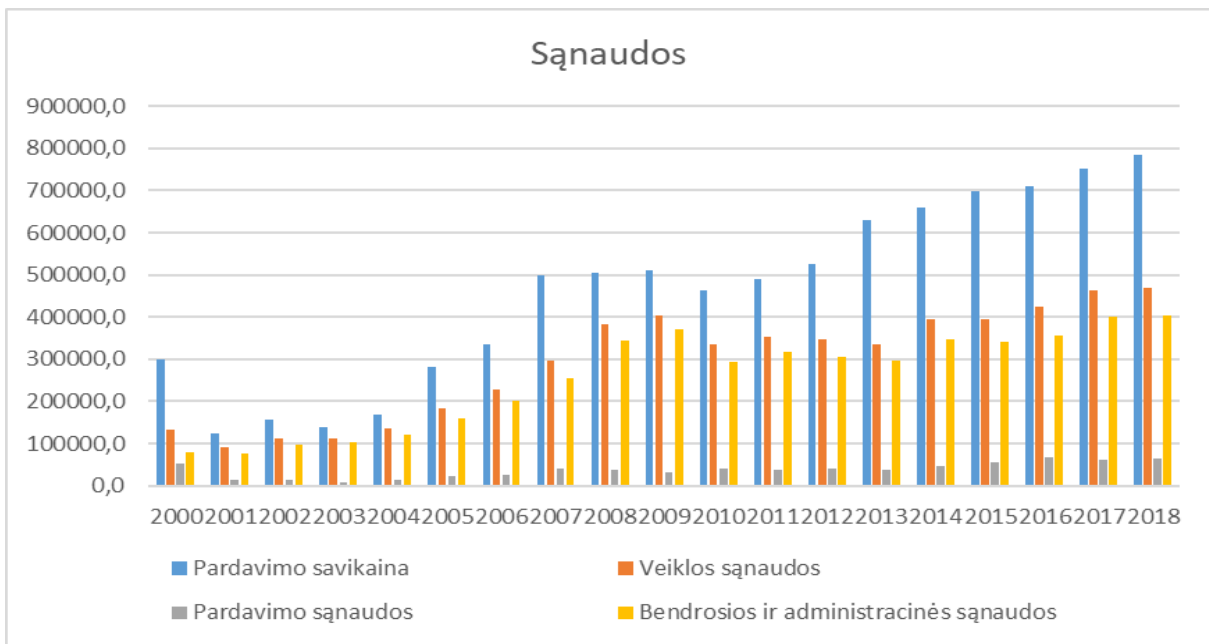
Siekiant įvertinti, dėl kokių priežasčių mažėjo pelnas, reikia analizuoti kitus pelno (nuostolio) ataskaitos straipsnius. pardavimo pajamos ir pardavimo savikaina ir kitos sąnaudos turi tolygias kylimo ar mažėjimo tendencijas ir įvertinus šiuos rodiklius. 21 pav. pateiktas L sektoriaus pardavimo pajamų ir pardavimo savikainos pokytis.

21 pav. 2000 - 2018 metų L sektoriaus įmonių „Nekilnojamojo turto operacijos“ grynojo pelno (nuostolio), pardavimo pajamų ir pardavimo sąnaudų palyginimas (sudaryta autorės, remiantis Statistikos departamentu)

Nagrinęjant grynojo pelno, pardavimo pajamų ir pardavimo savikainos palyginimą, matome, kad tendencijas, kad iki 2007 metų kitimo tendencijos buvo panašios tiek pajamų, tiek savikainos ir pelno, tačiau nors 2008 metais pajamų ir savikainos lygis buvo toks pats kaip ir 2007 metais, bet grynasis pelnas tapo nuostolingas. L sektorius išsiskiria ir tuo, kad 2007 metų grynasis pelnas buvo 3,53 proc. didesnis nei pardavimo savikaina.

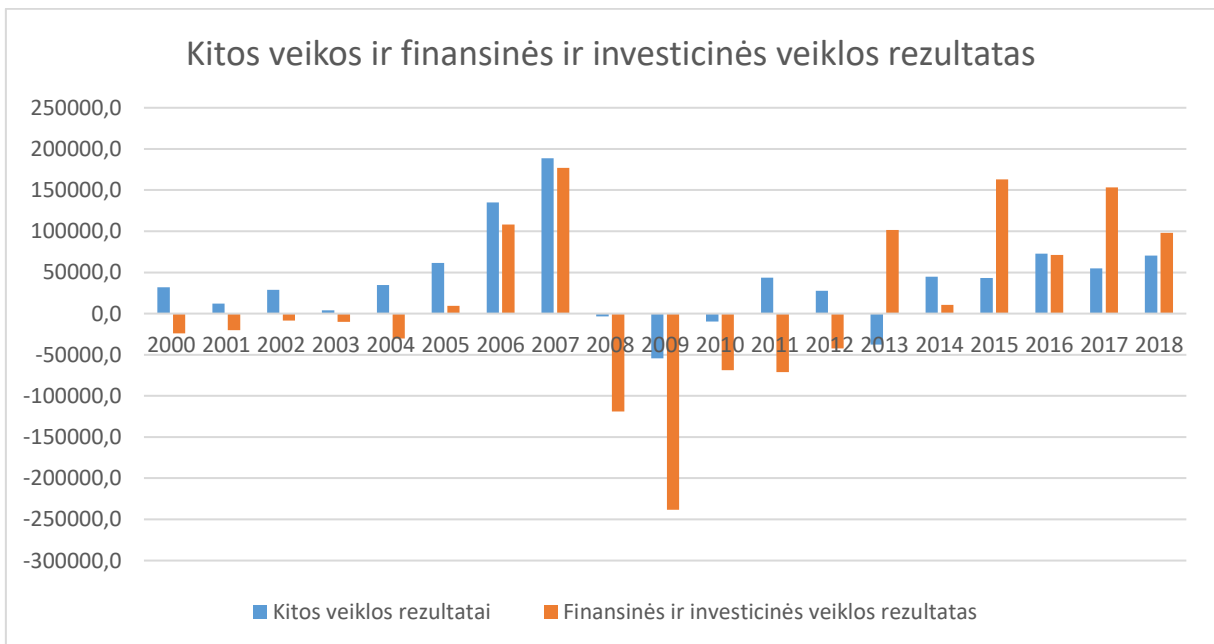
Norit išsiaiškinti dėl kokių priežasčių pelninga veikla tapo nuostolinga reikia nagrinėti kitus pelno (nuostolio) ataskaitos straipsnius. 22 pav. pakeiktos L sektoriaus sąnaudos.

22 pav. 2000 - 2018 metų L sektoriaus įmonių „Nekilnojamojo turto operacijos“ sąnaudos

(sudaryta autorės, remiantis Statistikos departamentu)

Nagrinėjant L sektoriaus įmonių sąnaudas, matome, kad pardavimo savikainos ir pardavimo sąnaudų vidutinis santykis yra 52,6 proc. 2000 metais šis santykis buvo 68,1 proc., 2018 metais – 58,4 proc. Analizuojant sąnaudų straipsnius, matome, kad pardavimo savikainos sąnaudos per visą analizuojamą laikotarpį sudaro 42,9 proc. visų sąnaudų. Veiklos sąnaudos sudaro 28,5, pardavimo – 3,1 proc., bendrosios ir administracinės sąnaudos 25,2 proc.

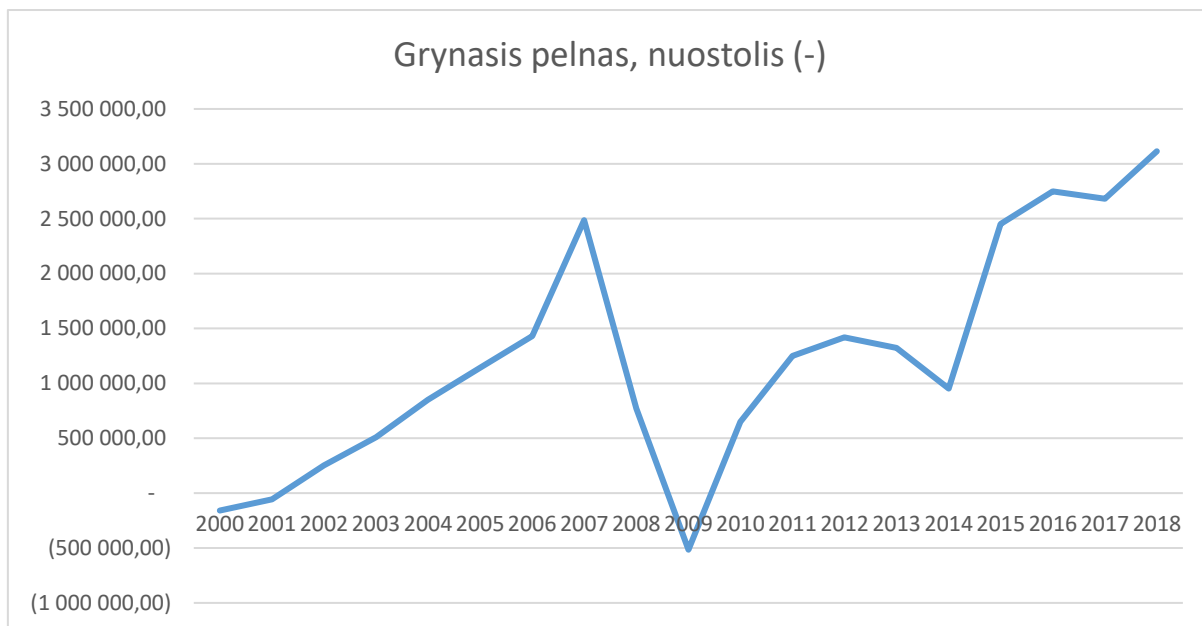

23 pav. 2000 - 2018 metų L sektoriaus įmonių „Nekilnojamojo turto operacijos“ kitos veiklos ir finansinės ir investicinės veiklos rezultatas

(sudaryta autorės, remiantis Statistikos departamentu)

23 pav. pateiktas L įmonių kitos veiklos ir finansinės ir investicinės veiklos rezultatas. Pagal Šių rezultatų pokytį, matome, kad nuo 2005 metų kita veikla ir finansinė ir investicinė veikla buvo pelninga, 2008 metais kitos veiklos pokytis yra neigiamas ir buvo 101,8 mažesnis nei 2007 metais, 2009 metais 1543,4 proc. mažesnis nei 2008. Finansinės ir investicinės veiklos nuostolis, 2008 metais buvo 167,3 proc. mažesnis nei 2007 metais, 2009- 100,5 proc. mažesnis nei 2008 metais.

Išanalizavus pasirinktų sektorių pelno (nuostolio) ataskaitas, matome, kad visi pasirinkti sektoriai 2009 metais turėjo neigiamą grynojo pelno rezultatą (žr. 24 pav.)

24 pav. 2000 - 2018 metų visų pasirinktų sektoriaus įmonių grynasis pelnas (sudaryta autorės, remiantis Statistikos departamentu)

Apibendrinat atliktą pirminę analizę, galima teigti, kad analizuojamu laikotarpiu grynasis pelnas didžiausias buvo 2018 metais. Nuo 2007 iki 2009 metų buvo staigus pelno kritimas. Taip pat pastebime, kad visi pasirinkti sektoriai 2009 metais turėjo neigiamą rezultatą.

Remiantis Daunytė E., Tamulevičienė, D. (2018) antrasis kompleksinės analizės veiksmas – pelningumo rodiklių ir sąnaudų analizė.

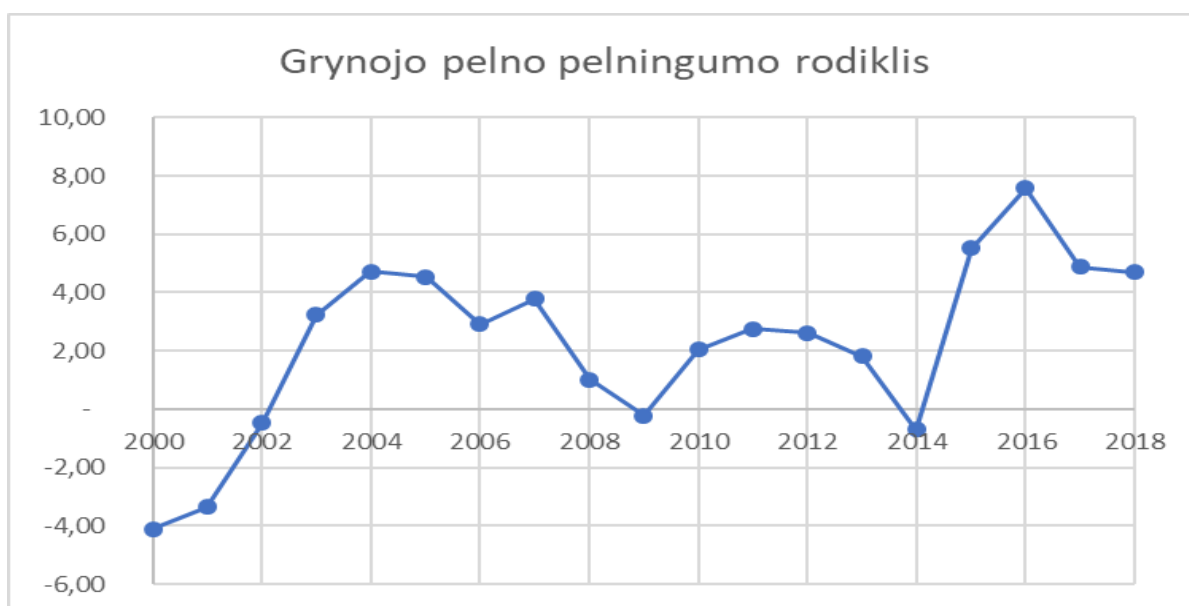
Teorinėje dalyje nustatyta, kad tarp pelningumo rodiklių svarbiausias yra grynojo pelningumo rodiklis, todėl pirmiausiai apskaičiuosime analizuojamų sektorių pelningumo rodiklius. Analizuojamu laikotarpiu paskaičiavus vidutinius 2000-2018 metų pelningumo rodiklius, ypač išsiskiria vienas sektorius, kurio pelningumas vertinamas gerai. 8 lentelėje pateikti pelningumo rodikliai pagal pasirinktus sektorius.

8 lentelė. 2000 - 2018 metų pasirinktų sektoriaus grynojo pelningumo rodiklio vidurkis (sudaryta autorės, remiantis atliktu tyrimu)

(sudaryta autorės, remiantis atliktais skaičiavimais) Sektorius	Grynojo pelno pelningumo rodiklis
C Apdirbamoji gamyba	2,3
G Didmeninė ir mažmeninė prekyba; variklinių transporto priemonių ir motociklų remontas	2,2
H Transportas ir saugojimas	3,0
L Nekilnojamojo turto operacijos	16,7

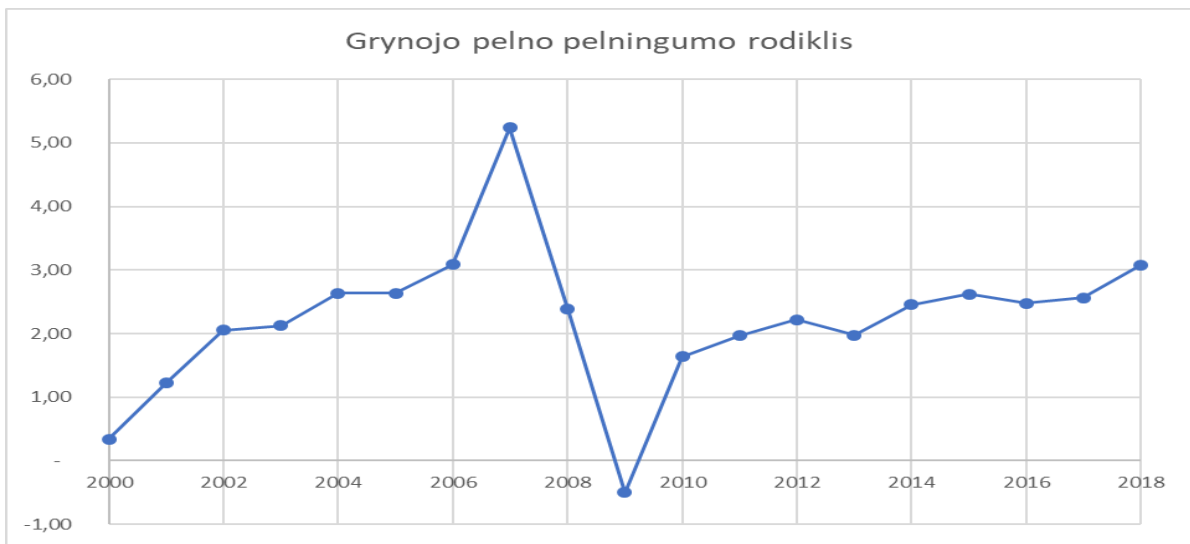
Remiantis atliktais skaičiavimais, L sektoriaus grynojo pelningumo rodiklis vertinamas gerai, kitų nagrinėjamų sektorių patenkinamai.

Analizuojant C sektoriaus grynojo pelningumo rodiklį, matome, kad 2000-2002 metais rodiklis buvo neigiamas, vėliau jis kilo, tačiau pagal rodiklių vertinimą, jis vertinamas nepatenkinamai. 2015-2016 metais rodiklis buvo patenkinamas, tačiau 2017 metais vėl krito.

25 pav. 2000 - 2018 metų C sektoriaus įmonių, „Apdirbamoji gamyba“ grynojo pelningumo rodikliai (sudaryta autorės, remiantis atliktais skaičiavimais)

Analizuojant G sektoriaus pelningumo rodiklius 26 pav., matome kad visus analizuojamus metus, pelningumo rodiklis yra nepatenkinamas. 2007 metais rodiklis buvo pakilęs iki patenkinamo, tačiau 2008 metais krito ir iki 2018 metų buvo nepatenkinamas.

26 pav. 2000 - 2018 metų G sektoriaus įmonių, „Didmeninė ir mažmeninė prekyba; variklinių transporto priemonių ir motociklų remontas“ grynojo pelningumo rodikliai

(sudaryta autorės, remiantis atliktais skaičiavimais)

Analizuojant H sektoriaus įmonių grynojo pelningumo rodiklį, matome grynojo pelningumo rodiklis visus metus buvo nepatenkinamas arba 2008-2009 metais neigiamas.

27 pav. 2000 - 2018 metų H sektoriaus įmonių, „Transportas ir saugojimas“ grynojo pelningumo rodikliai

(sudaryta autorės, remiantis atliktais skaičiavimais)

Analizuojant L įmonių grynojo pelningumo rodiklis, matome, kad šių įmonių geras arba labai geras. Kadangi 2008-2010 metais L įmonių grynas pelnas (nuostolis) buvo neigiamas, tai ir grynojo pelningumo rodiklis yra nepatenkinamas.

28 pav. 2000 - 2018 metų L sektoriaus įmonių, „Nekilnojamojo turto operacijos“ grynojo pelningumo rodikliai
(sudaryta autorės, remiantis atliktais skaičiavimais)

Daunytės E., Tamulevičienės, D. (2018) siūlomoje kompleksinės analizės metodikos, išanalizavus pelningumo rodiklius, siūloma analizuoti sąnaudas. 9 lentelėje. pateikta informaciją apie pardavimo savikainos ir pardavimo pajamų santykį tarp analizuojamų sektorių.

9 lentelė. 2000 - 2018 metų pasirinktų sektoriaus įmonių pardavimo savikainos ir pardavimo pajamų santykio vidurkis
(sudaryta autorės, remiantis atliktu tyrimu)

Sektorius	Pardavimo savikainos santykis pardavimo pajamose
C Apdirbamoji gamyba	83,1
G Didmeninė ir mažmeninė prekyba; variklinių transporto priemonių ir motociklų remontas	83,1
H Transportas ir saugojimas	79,6
L Nekilnojamojo turto operacijos	52,6

Palyginus visų sektorių pelno nuostolio ataskaitas ir jų kitimą analizuojamų laikotarpiu, galima teigti, kad pardavimo sąnaudos ir pardavimo savikaina stipriai įtakoja pelną. Per visą analizuojamą laikotarpį, pardavimo savikainos sąnaudos sudaro 74,6 proc. pardavimo pajamų santykio.

Apibendrinat pardavimo savikainos ir pardavimo pajamų santykį, galima teigti, kad C, G ir H sektoriuje šis santykis yra panašus ir pardavimo pajamos ir pardavimo savikaina stipriai įtakoja pelną. L sektoriaus įmonių pardavimo savikainos ir pardavimo pajamų santykis yra mažiausiai. Šiuo tyrimu patvirtiname teorinėje dalyje pateikta nuomone, kad pardavimo pajamų ir pardavimo savikainos vidiniai veiksniai turi didelį reikšmingumą pelnui. Taip pat patvirtiną autorių nuomone, kad skirtingas verslo šakas veikia skirtingi veiksniai.

10 lentelėje pateiktas kitos veiklos ir finansinės veiklos rezultatų santykis su grynuoju pelnu.

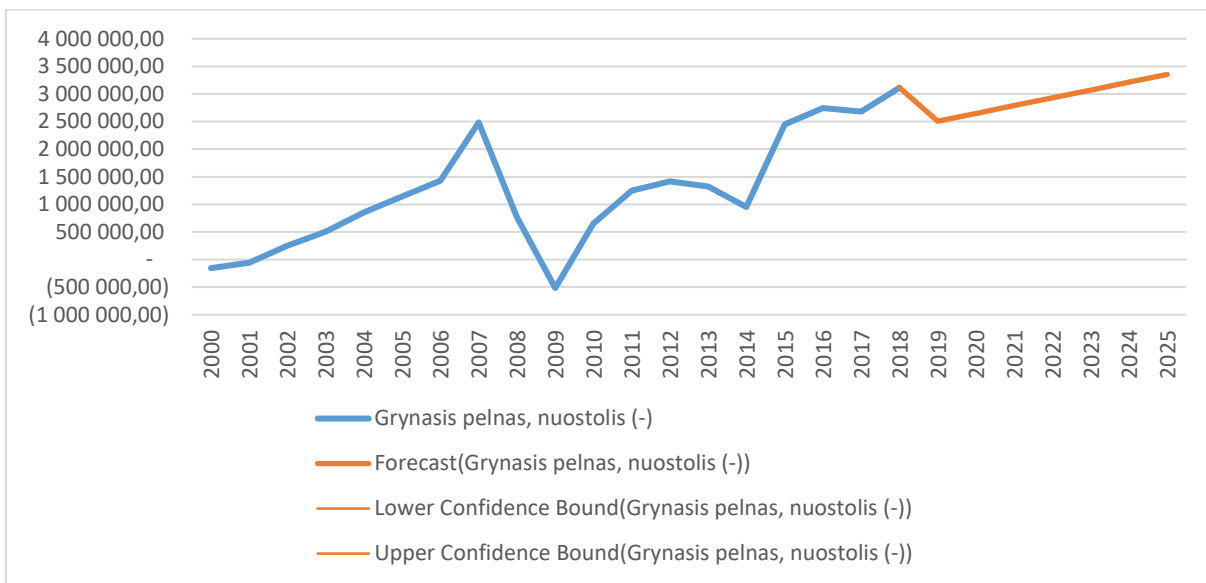
10 lentelė. 2000 - 2018 metų pasirinktų sektoriaus įmonių kitos veiklos ir finansinės ir investicinės veiklos rezultatų santykis pardavimo savikainos ir pardavimo pajamų santykis

(sudaryta autorės, remiantis atliktu tyrimu)

Sektorius	Kitos veiklos rezultato ir grynojo pelno santykis	Finansinės ir investicinės veiklos rezultato ir pelno santykis
C Apdirbamoji gamyba	20,2	25,1
G Didmeninė ir mažmeninė prekyba; variklinių transporto priemonių ir motociklų remontas	30,6	-3,9
H Transportas ir saugojimas	84,3	-47,1
L Nekilnojamojo turto operacijos	95,5	-17,4

Kaip matome iš 10 lentelėje pateiktų analizės rezultatų, tai kitos veiklos rezultatas ir finansinės veiklos rezultatas skirtingai veikia visus analizuojamus sektorius. L ir H sektorių grynąjį pelną stipriai veikia kitos veiklos rezultatas ir finansinės ir investicinės veiklos rezultatas.

Trečias kompleksinės analizės žingsnis, būsimų laikotarpių prognozė. Atsižvelgiant į praeities rezultatus, prognozuosime ateities veiklos rezultatus. Naudojant matematinius skaičiavimo metodus, X pav. pateikiama visų analizuojamų įmonių grynojo pelno prognozė.

29 pav. Grynojo pelno prognozė 2018-2020 metų.
(sudaryta autorės, remiantis atliktu tyrimu)

Atsižvelgiant į pateiktas grynojo pelno prognozes, matoma, kad 2019 metų grynasis pelnas mažės, nuo 2020 metų pradės didėti. Nuo 2020 metų pradėjus didėti grynajam pelnui, pelno rodiklis didės, tačiau didėjimas bus ne staigus, vidutiniškai 5,1 proc. ir tokių pelno didėjimo ar mažėjimų šuolių neprognozuojama.

4.2. Išorinių veiksnių įtaka pelnui

Remiantis tyrimo metodologija, išorinių veiksnių įtakos pelnui etape, atliekama rodiklių pasikeitimui turi įtakos daug veiksnių, tačiau vieną yra reikšmingi kiti ne, taip pat tie patys veiksniai gali būti skirtingai reikšmingi vertinant atskirus įmonių sektorius. Darbe aptariamų rodiklių reikšmingumą grynajam pelnui parodo – koreliacijos koeficientas, kintamųjų stiprumo matas. 7-13 prieduose pateikti koreliacijos nagrinėjimo rezultatai pagal pasirinktus sektorius. Literatūros analizėje iškelta hipotezė, kad makroekonominiai veiksniai nevienodai koreliuoja skirtinguose šakose. Atlikus koreliaciją tarp grynojo pelno (nuostolio) ir pasirinktų makroekonominių veiksnių matoma tendencija, kad skirtingose šakose koreliuojasi ne tie patys rodikliai ir kad tam tikri rodikliai turi reikšmės įmonių pelnui (nuostoliui). Šiame tyrimo etape, bus nagrinėjami pasirinktos tos pačios šakos, kaip ir tiriant vidinių veiksnių įtaką pelnui. Gauti tiesinės koreliacijos analizės rezultatai su 99,5 proc. arba 99,9 proc. patikimu. Visi kiti rodikliai, kurie neatitinka $p < 0,05 (**)$ arba $p < 0,01 (*)$ yra atmetami ir toliau tyrimo eigoje skaičiuojant regresinės lygties modelius nenaudojami. Jie neturi statistinio ryšio su priklausomu kintamuoju, tai yra H1 hipotezė yra atmetama. Hipotezė H0 yra teisinga, pelno (nuostolio) rodiklis ir pasirinktas rodiklis statistiškai nepriklausomi.

Tiriant Lietuvos verslo sektorių 2000-2018 metų grynąjį pelną (nuostolį) ir makroekonominių veiksnių ryšį, galima teigti, jog grynasis pelnas (nuostolis) 88,98 proc. priklauso nuo makroekonominių veiksnių (BVP, Nedarbo lygio, infliacijos, valdžios sektoriaus bendros skolos (7 priedas).

Lietuvos įmonių pelnui (nuostoliui) yra reikšmingi BVP, Nedarbo lygio ir Valdžios sektoriaus bendros skolos rodikliai kadangi p-reikšmė yra $< 0,05$ (X lentelė). Analizuojamas nedarbo lygio rodiklis neturi reikšmingos įtakos Lietuvos įmonių pelnui (nuostoliui).

11 lentelė. Lietuvos įmonių pelno (nuostolio) makroekonominių veiksnių koreliacijos rezultatai

(Sudaryta autorės, remiantis atliktais skaičiavimais)

Išorinius veiksnius atspindintis makroekonominis rodiklis	P reikšmė
BVP	0,000383
Nedarbo lygis	0,000008
Infliacija	0,299453
Valdžios sektoriaus bendra skola	0,000016

Siekiant, kuris makroekonominis rodiklis daro vienokį ar kitokį poveikį įmonių šakai, išanalizuosiu pasirinktų šakų makroekonominius rodiklius pelnui (nuostoliui).

Analizuojant C sektorių „Apdirbamoji gamyba” matyti, kad grynasis pelnas (nuostolis) 64,60 proc. priklauso nuo makroekonominių veiksnių (8 priedas).

12 lentelė. **C sektoriaus „Apdirbamoji gamyba” įmonių 2000-2018 m. pelno (nuostolio) makroekonominių veiksnių koreliacijos rezultatai**
(Sudaryta autorės, remiantis skaičiavimais atliktais)

Išorinius veiksnius atspindintis makroekonominis rodiklis	P reikšmė
BVP	0,3849
Nedarbo lygis	0,5899
Infliacija	0,0021
Valdžios sektoriaus bendra skola	0,7994

C sektoriaus įmonių pelnui (nuostoliui) yra reikšmingas tik vienas iš pasirinktų makroekonominių rodiklių – infliaciją, kadangi p-reikšmė yra $<0,05$.

Analizuojant G sektorių „Didmeninė ir mažmeninė prekyba; variklinių transporto priemonių ir motociklų remontas ” matyti, kad grynasis pelnas (nuostolis) 86,98 proc. priklauso nuo makroekonominių veiksnių (9 priedas).

13 lentelė. **G sektoriaus „Didmeninė ir mažmeninė prekyba; variklinių transporto priemonių ir motociklų remontas ” įmonių 2000-2018 m. pelno (nuostolio) makroekonominių veiksnių koreliacijos rezultatai**
(Sudaryta autorės, remiantis skaičiavimais atliktais)

Išorinius veiksnius atspindintis makroekonominis rodiklis	P reikšmė
BVP	0,1456
Nedarbo lygis	0,0037
Infliacija	0,00002
Valdžios sektoriaus bendra skola	0,0534

G sektoriaus įmonių pelnui (nuostoliui) yra reikšmingi trys pasirinkti rodikliai – nedarbo lygis, infliacija ir valdžios sektoriaus bendra skola.

Analizuojant H sektorių „Transportas ir saugojimas” matyti, kad grynasis pelnas (nuostolis) 79,03 proc. priklauso nuo makroekonominių veiksnių (10 priedas).

14 lentelė. **H sektoriaus „Transportas ir saugojimas“ įmonių 2000-2018 m. pelno (nuostolio) makroekonominių veiksnių koreliacijos rezultatai**
(Sudaryta autorės, remiantis skaičiavimais atliktais)

Išorinius veiksnius atspindintis makroekonominis rodiklis	P reikšmė
BVP	0,0164
Nedarbo lygis	0,0017
Infliacija	0,6873
Valdžios sektoriaus bendra skola	0,0001

H sektoriaus įmonių pelnui (nuostoliui) yra reikšmingi trys pasirinkti rodikliai – BVP, nedarbo lygis ir valdžios sektoriaus bendra skola.

Analizuojant L sektorių „Nekilnojamojo turto operacijos“ matyti, kad grynasis pelnas (nuostolis) 81,16 proc. priklauso nuo makroekonominių veiksnių (11 priedas).

15 lentelė. **L sektoriaus „Nekilnojamojo turto operacijos“ įmonių 2000-2018 m. pelno (nuostolio) makroekonominių veiksnių koreliacijos rezultatai**
(Sudaryta autorės, remiantis skaičiavimais atliktais)

Išorinius veiksnius atspindintis makroekonominis rodiklis	P reikšmė
BVP	0,0040
Nedarbo lygis	0,0001
Infliacija	0,7936
Valdžios sektoriaus bendra skola	0,0026

L sektoriaus įmonių pelnui (nuostoliui) yra reikšmingi trys pasirinkti rodikliai – BVP, nedarbo lygis ir valdžios sektoriaus bendra skola.

Išanalizavus pasirinktų sektorių pelno (nuostolio) ryšį su makroekonominiais rodikliais, galima matyti, kad tie patys rodikliai skirtingai veikia skirtingas šakas. 16 – 17 lentelėse yra pateikiamas apibendrintas makroekonominių rodiklių reikšmingumo rezultatas ir vertinimas pagal šakas.

16 lentelė. **Makroekonominių rodiklių vertinimas**
(Sudaryta autorės)

Verslo šaka	BVP vertinimas	Nedarbo lygis vertinimas	Infliacijos vertinimas	Valdžios sektoriaus bendros skolos vertinimas
C Apdirbamoji gamyba	Hipotezė H0 yra teisinga, pelno koeficientas ir pasirinktas rodiklis statistiškai nepriklausomi	Hipotezė H0 yra teisinga, pelno koeficientas ir pasirinktas rodiklis statistiškai nepriklausomi	Hipotezė H1 yra teisinga, pelno koeficientas ir pasirinktas rodiklis koreliuoja tarpusavyje	Hipotezė H0 yra teisinga, pelno koeficientas ir pasirinktas rodiklis statistiškai nepriklausomi

G Didmeninė ir mažmeninė prekyba; variklinių transporto priemonių ir motociklų remontas	Hipotezė H0 yra teisinga, pelno koeficientas ir pasirinktas rodiklis statistiškai nepriklausomi	Hipotezė H1 yra teisinga, pelno koeficientas ir pasirinktas rodiklis koreliuoja tarpusavyje	Hipotezė H0 yra teisinga, pelno koeficientas ir pasirinktas rodiklis statistiškai nepriklausomi	Hipotezė H1 yra teisinga, pelno koeficientas ir pasirinktas rodiklis koreliuoja tarpusavyje
H Transportas ir saugojimas	Hipotezė H1 yra teisinga, pelno koeficientas ir pasirinktas rodiklis koreliuoja tarpusavyje	Hipotezė H1 yra teisinga, pelno koeficientas ir pasirinktas rodiklis koreliuoja tarpusavyje	Hipotezė H0 yra teisinga, pelno koeficientas ir pasirinktas rodiklis statistiškai nepriklausomi	Hipotezė H1 yra teisinga, pelno koeficientas ir pasirinktas rodiklis koreliuoja tarpusavyje
L Nekilnojamojo turto operacijos	Hipotezė H1 yra teisinga, pelno koeficientas ir pasirinktas rodiklis koreliuoja tarpusavyje	Hipotezė H1 yra teisinga, pelno koeficientas ir pasirinktas rodiklis koreliuoja tarpusavyje	Hipotezė H0 yra teisinga, pelno koeficientas ir pasirinktas rodiklis statistiškai nepriklausomi	Hipotezė H1 yra teisinga, pelno koeficientas ir pasirinktas rodiklis koreliuoja tarpusavyje

Išanalizavus visų verslo šakų pelno (nuostolio) ryšį su makroekonomiais rodikliais 16 lentelėje pateiktais duomenimis), galima teigti, kad bendrai skaičiuojamas visų įmonių pelnui turi šalies bendras vidaus produktas, nedarbo lygis ir valdžios sektoriaus bendros skolos rodikliai (17 lentelė).

17 lentelė. **Makroekonominių rodiklių rezultatas**
(Sudaryta autorės)

Verslo šaka	BVP vertinimas	Nedarbo lygio vertinimas	Infliacijos vertinimas	Valdžios sektoriaus bendros skolos vertinimas
C Apdirbamoji gamyba	-	-	+	-
G Didmeninė ir mažmeninė prekyba; variklinių transporto priemonių ir motociklų remontas	-	+	+	+
H Transportas ir saugojimas	+	+	-	+
L Nekilnojamojo turto operacijos	+	+	-	+

Įvertinus pasirinktas verslo šakas, galima teikti, kad didžiausią reikšmę įmonių pelnui turi šalies bendras vidaus produktas, nedarbo lygis ir valdžios sektoriaus bendros skolos rodikliai.

Atlikus empirinių duomenų koreliacinę analizę, buvo atrinkti statistiškai reikšmingi rodikliai tolimesnei porinės regresijos modelių analizei. Atsižvelgus į tai, kad C sektorių „Apdirbamoji gamyba“ veikia tik vienas makroekonominis rodiklis, ir r reikšmė Vidutinė teigiama, kuri yra 64,60 proc., tai tolimesnėje darbo dalyje šis sektorius nebus nagrinėjamas.

Šioje dalyje analizuojamų imčių regresijos lygties koeficientai įkeliami į tiesinės regresijos lygtį:

$$Y \equiv B_0 + B_1X \text{ (6);}$$

Išanalizavus tarpusio veiksnių koreliacijos nagrinėjamuose sektoriuose rezultatus suformuotos regresijos modulio lygtis. 18 lentelėje pateikta apibendrinanti statistikos informacija, 12-14 prieduose regresijos lygtis.

18 lentelė. **Pasirinktų verslo sektorių regresijos modelių statistika**
(Sudaryta autorės, remiantis atliktais skaičiavimais)

Sektorius	Išorinius veiksnius atspindintis makroekonominis rodiklis	Regresijos apibrėžtumo koeficientas r ²	Koreguotas daugialypės regresijos apibrėžtumo koeficientas r ²	Standartinė paklaida	Standartizacijos koeficientas (beta)
G sektorius	Nedarbo lygis	0,5458	0,519	248137,44	13379,49
	Infliacija	0,0489	0,007	359047,56	29586,63
	Valdžios sektoriaus bendra skola	0,0729	0,018	354488,24	8274,56
H sektorius	BVP	0,6268	0,0076	154299,56	6828,58
	Nedarbo lygis	0,2181	0,1721	140926,43	7598,71
	Valdžios sektoriaus bendra skola	0,3016	0,2605	133190,63	3108,97
L sektorius	BVP	0,2343	0,1892	185451,40	8207,21
	Nedarbo lygis	0,4794	0,4488	152910,73	8244,90
	Valdžios sektoriaus bendra skola	0,0401	0,0164	207638,82	4846,77

18 lentelėje pateiktos regresijos lygtys, nagrinėjančios pirmosios hipotezės statistiškai reikšmingus veiksnius. Determinacijos koeficientas (R²) parodo, kuri atsitiktinio dydžio pelno koeficiento sklaidos dalis apie vidurkį paaiškinama tiesine regresija. Nagrinėjant kiekvieno sektoriaus kiekvieną makroekonominį rodiklį atskirai, gauname, G sektoriuje nedarbo lygis

rodo vidutiniškai reikiamą ryšį tarp su pelnu. Kiti rodikliai infliacija ir valdžios sektoriaus skola rodo silpnai teigiama koreliaciją. H sektoriuje didžiausią ryšį su pelnu turi BVP – 62,68 proc., tai vidutinė teigiama koreliacija, tačiau nedarbo lygis ir valdžios sektoriaus bendra skola turi labai silpną arba silpnai teigiamą koreliaciją. L sektoriuje nedarbo lygis turi silpnai teigiamą ryšį su pelnu, o BVP ir valdžios sektoriaus bendra skola turi labai silpną ryšį. Pelną įtakojančių vidiniu ir išorinių veiksnių skyriuje nustatyta, kad vienas makroekonominis rodiklis neatspindi įtakos, todėl reikia nagrinėti jų visumą. Tai nagrinėjant pasirinktų Lietuvos įmonių sektorių grynojo pelno makroekonomikos įtaką, stipriai teigiamą įtaką daro bendri makroekonominiai veiksniai, o nagrinėjant veiksnius po vieną įtaka yra mažesnė.

IŠVADOS IR PASIŪLYMAI

1. Įmonių veiklose yra naudojami dviejų rūšių pelnai: buhalterinis ir ekonominis. Buhalterinis pelnas apskaičiuojamas ir nurodomas finansinių ataskaitų rinkinyje, ekonominis pelnas apskaičiuojamas ir teikiamas vadovams veiklos ataskaitose ir ateities veiksmų prognozavimui. Skirtumas tarp šių sąvokų yra išlaidų ir kaštų įvertinimas. Buhalterinis pelnas yra ekonominio pelno sudedamoji dalis, kodėl visa informacija yra tarpusavyje susijusi ir naudojama įvairiems tikslams.

2. Pelnas ir pelningumas – tai dvi skirtingos sąvokos. Pelnas yra uždirbtų pajamų ir patirtų sąnaudų rezultatas, apskaičiuojamas pagal pelno (nuostolio) ataskaitų pateiktus duomenis, o pelningumas – tai yra rodiklis, kuris yra apskaičiuojamas ir pagal kurį galima prognozuoti ateities veiksmus. Apskaičiuoti pelno rodikliai neatspindi tikrosios įmonės padėties, geriausia įmonės rezultatus atspindi pelningumo rodikliai.

3. Atlikus įmonės veiklos ir finansinių rezultatų analizę, galima priimti valdymo ir plėtros sprendimus, kurie bus pagrįsti ekonomiais ir matematiniais skaičiavimais.

4. Įmonės pelno ir pelningumo analizė atliekama pagal kompleksinę pajamų, sąnaudų, pelno analizės ir prognozavimo metodiką, kuri integruoja finansinės analizės ir rinkos galimybių vertinimo metodus į vieną visumą.

5. Prognozavimas yra svarbus kiekvienos įmonės veikloje, nes įgalina numatyti gaunamą pelną bei nuostolius, pagerina sprendimų priėmimą įmonėje.

6. Atlikus pasirinktų sektorių grynojo pelno analizę laikotarpiu nuo 2000 iki 2018 metų grynasis pelnas didžiausias buvo 2018 metais. Nuo 2007 iki 2009 metų buvo staigus pelno kritimas, visi pasirinkti sektoriai 2009 metais turėjo neigiamą rezultatą.

7. Atlikus grynojo pelningumo rodiklių analizę, tik vienas iš pasirinktų sektorių turėjo labai gera arba gera pelningumo rodiklį. Kiti pasirinkti sektoriai turėjo nepatenkinimą rodiklį.

8. Atlikus vidinių veiksnių įtakojančių pelną analizę, patvirtiname ekonominėje literatūroje vartojamą teiginį, kad vidiniai veiksniai skirtingai veikia skirtingas verslo šakas. Atlikus sąnaudų ir pajamų santykį pastebime, kurioje šakoje skirtingas yra pajamų ir sąnaudų koeficientas. Pardavimo pajamos ir pardavimo savikaina, tai veiksniai, kurie turi tiesioginį ryšį su pelnu ir daro didelę įtaką pelniui.

9. Išanalizavus kitos veiklos rezultatą ir finansinės ir investicinės veiklos rezultatą, matome kaip skirtingai šie rezultatai veikia pelną pagal įmonių veiklos sritis. Kitos veiklos ir finansinės ir investicinės veiklos rezultatas turi didelę įtaką pelniui.

10. Atlikus makroekonominių veiksnių analizę, patvirtiname ekonomikos autorių teiginį, kad reikia analizuoti veiksnių visumą ir jų įtaką pelnui. Analizuojant veiksnių ryšį tarp ekonominių sektorių, patvirtiname, kad bendrai visis veiksniai turi įtakos pelnui, tačiau nagrinėjant ryšį tarp verslo sektorių pelno ir atskiro makroekonominių veiksmo, ryšys yra labai mažas.

11. Atliekant grynojo pelno prognozę iki 2025 metų, matome, kad pelnas nuo 2020 didės pagal visus sektorius. Tačiau atsižvelgiant į tai kad šiuo metu Lietuvoje paskelbta ekstremali padėtis dėl COVID-19 viruso ir į Lietuvos banko paskelbtuose makroekonomiuose rodikliuose, kur yra planuojamas 2020 m. neigiamas BVP, padidėjęs nedarbo ir valstybės skolos rodiklis, tikėtina, kad įmonių pelno rodiklis bus mažesnis, nei nustatytas.

Literatūros sąrašas

1. 1-asis verslo apskaitos standarte „Finansinė atskaitomybė“ (2010 su vėlesniais pakeitimais);
2. 24-asis verslo apskaitos standartas „Pelno mokestis“ 2007;
3. 3-asis verslo apskaitos standartas „Pelno (nuostolio) ataskaita (2015);
4. 3-iojo verslo apskaitos standarto „Pelno (nuostolių) ataskaita“ metodinės rekomendacijos. Audito ir apskaitos tarnyba. http://www.avnt.lt/assets/Veiklos_sritys/Apskaita/VAS/Methodines-rekomendacijos/3-VAS-MR-pagal-standarto-9-redakcija-201304.pdf;
5. Andrijauskienė A. Įmonių ekonomika.- Vilnius: Presvika. 2004. 212;
6. Bagdžiūnienė, V. (2006). Įmonių veiklos planavimas ir analizė: esmė ir verslo situacijos. Vilnius: Conto litera.
7. Budrytė, A. Tursa L. (2002). Valstybės skolos raida, rizika ir priimtumo lygis. Pinigų studijos. 2002, Nr. 4, p. 37-62.
8. Buyukşalvarcı, A. (2010). The Effects of Macroeconomics Variables on Stock Returns: Evidence from Turkey. European Journal of Social Sciences, 4 (3), p. 404–416.
9. Boguslauskas, V., Bliedienė, R., Gronskis, G., Maksvytis, L. (2010). Ekonometrija. Regresijos modeliai. Laboratoriniai darbai. Kaunas: Technologija.
- 10.
11. Černius G. (2014). Įmonės finansų valdymo pagrindai: vadovėlis – Vilnius: Mykolo Romerio universitetas.
12. Daunytė E., Tamulevičienė, D. (2018) Pajamų, sąnaudų, pelno analizė ir prognozavimas: integruotas požiūris. VU EVAF studentų mokslinės draugijos konferencijos straipsnių rinkinys. 2018, 2017, p. 117-125.
13. DRURY, C. 2008. Management and cost accounting. South – Western: Cengage Learning.
14. Dritsaki, M. (2005). Linkage between stock market and macroeconomic fundamentals: case study of Athens stock exchange. Journal of Financial Management and Analysis, 18 (1), p. 38–47.
15. Gronskas V. (2005). Ekonominė analizė : mokomoji knyga – Kaunas.
16. Finansinių ataskaitų rengimas ir jų analizė, 2011 [https://finmin.lrv.lt/uploads/finmin/documents/files/10\(36\).pdf](https://finmin.lrv.lt/uploads/finmin/documents/files/10(36).pdf) ; (žiūrėta 2020 gegužės 10 d.).

17. Fridson, M., Alvarez, F. (2002). Financial Statement Analysis. A practitioner's Guide. Third edition.
18. Gudaitis T., Žagūnytė U. Įmonių pelningumo vertinimo sistemos teoriniai aspektai // Vadyba. – Klaipėda: Lietuvos verslo kolegija, 2013, Nr. 1(22), p. 89-95. – ISSN 1648-7974
19. Hermann, S., Frank, B., Frank, L. (2006). Didinkite pelną, ne rinkos dalį: kaip uždirbti daugiau pelno didelės konkurencijos rinkose. Vilnius: UAB „Verslo žinios“
20. Hughes, J.; Katwal, M. (2012). Use of Key Indicators in the Government Sector // Journal of Government Financial Management, Vol. 61 (3), p. 24-28.
21. Japertienė, A. (2008). Finansinė analizė: mokomoji priemonė. Vilnius: Biznio mašinų kompanija.
22. Jakutis A., (2007) Ekonomikos teorija: Vadovėlis – Vilnius: Eugrimas, 370 p.
23. Jakutis, A., Petraškevičius, V., Stepanovas, A., Šečkutė, L., Zaicev, S. (2005). Ekonomikos teorija. Vilnius.
24. Juozaitienė L.(2007). Įmonės finansai: analizė ir valdymas: vadovėlis. – Šiauliai: Šiaulių universitetas.
25. Ekonomika ir vadyba: aktualijos ir perspektyvos. 2011, Nr. 2 (22), p. 93-105.
26. Kindsfaterienė K., Lukaševičius K. (2008), The Impact of the Tax System on Business Environment. Engineering Economics Nr. 2, p.70.
27. Koncevičienė I, Janickaitė D. (2011). Makroekonominių veiksnių įtaka NASDAQ OMX Vilnius listinguojamų įmonių akcijų pelno normoms.
28. Lakis V., Mackevičius J., Gaižauskas L. Valdymo apskaitos teorija ir praktika. Vilnius - Vilniaus universiteto leidiniai (2010) p. 362.
29. Lietuvos statistikos departamentas. Statistinių rodiklių duomenų bazė. <https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize#/>
30. Lydeka Z., Drilingas B. (2002) Firmos ekonomikos pagrindai – Vilnius: Pačiolis.
31. Mackevičius J., Poškaitė D., Villis L. (2011). Finansinė analizė: Mokomoji knyga – Vilnius: Mykolo Romerio universitetas.
32. Mackevičius, J., Poškaitė, D. (1998). Finansinė analizė. Vilnius: Katalikų pasaulis;
33. Mackevičius J. Ilgalaikio materialiojo turto kompleksinės analizės metodika // Verslas: teorija ir praktika.- Vilnius: Vilniaus Gedimino technikos universitetas, 2008, Nr. 9(4), p. 237-244. - ISSN 1648-0627
34. Mackevičius J. Įmonių veiklos analizė- informacijos rinkimo, tyrimo ir vertinimo sistema // Informacijos mokslai. – Vilnius: VU, 2008a, Nr. 46, p. 46-56. – ISSN 1392-0561

35. Mackevičius J. Finansinių santykių rodiklių skaičiavimas ir grupavimas // *Ekonomika*. Vilnius: Vilniaus universitetas, 2006 Nr. 75, p. 20-33.- ISSN 1392-1258
36. Mackevičius J. Įmonių veiklos rizikų rūšys ir jų vertinimo būtinumas // *Ekonomika ir vadyba: aktualijos ir perspektyvos*. – Šiauliai: ŠU, 2005, Nr. 5, p. 34 - 46. – ISSN 1648-9098
37. Mackevičius J., Molienė O., Poškaitė D. Bendrojo pardavimo pelningumo kompleksinės analizės metodika // *Ekonomika*.- Vilnius: Vilniaus universitetas, 2008, Nr. 81, p. 74-90. – ISSN 1392-1258
38. Mahmood, W. M. W., Dinniah, N. M. (2007). Stock Returns and Macroeconomic Influences: Evidence from the Six Asian-Pacific Countries. *International Research Journal of Finance and Economics*, 30, p. 154–164.
39. Matkevičienė R. (2007) Verslo organizacijos informacinės aplinkos tyrimas. *Informacijos mokslai* Nr. 41 p.58-69;
40. Martinkus, A., Žičkienė, S., Žilinskas, V. (2002). Įmonės ekonomika. Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla;
41. Misiūnas, A., Gudeliauskienė, D. (2013). Baltijos šalių investicinio klimato charakteristika // *Lietuvos statistikos darbai*, Nr. 1, p. 94-101.
42. Moraru, A.D., Duhnea, C. (2014). Customer orientation in the marketing activity of Romanian companies. *Management Strategies Journal*. Prieiga per internetą <http://www.strategiimanageriale.ro/papers/140490.pdf> (žiūrėta 2020 m. gegužės 25 d. mėn.).
43. Pabedinskaitė, A. (2005). Kiekybiniai sprendimų metodai. I dalis. Koreliacinė regresinė analizė. *Prognozavimas*. Vilnius: VGTU. 102 p.
44. Paunksnienė J., Liučvaitienė E. *Mikroekonomika: mokomoji knyga*. – Vilnius „Technika“, 2009. - 218 p.
45. Paulionienė L., Kiyak D. (2014). Lietuvos kredito unijų veiklos ir makroekonominių rodiklių tarpusavio priklausomybės tyrimas. *Vadyba* Nr. 1 (24) p. 105-112;
46. Pranulis V., Pajuodis A., Urbonavičius S., Virvilaitė R., 2000, *Marketingas*. Vilnius, 470 p.
47. Rakauskienė O.G. (2006) *Valstybės ekonominė politika: Monografija* - Vilnius: Mykolo Romerio universitetas
48. Ratanapakorn, O., Sharma, S. C. (2007). Dynamic analysis between the US stock returns and the macroeconomic variables. *Applied Financial Economics*, 17 (5), p. 369–377.
49. Repečkaitė V. (2005) *Makroaplinkos įtaka farmacinių įmonių politikai*. http://www.elibrary.lt/resursai/Konferencijos/KTU_PI/KNYGA2005%20PDF/TURINYS.pdf (žiūrėta 2020 gegužės 13 d.)

50. Rotherg, A.F. 2011. Activity-Based Costing: Improving Cost and Expense Analyses. CFO Edge. Prieiga per internetą <http://www.cfoedge.com/resources/articles/cfo-edge-activity-based-costing.pdf>
51. Singh, T., Mehta, S., Varsha, M. S. (2011). Macroeconomic factors and stock returns: Evidence from Taiwan. *Journal of Economics and International Finance*, 2 (4), p. 217–227.
52. Subačienė, Labonaitė (2014). GRŪNOJO PELNINGUMO VERTINIMO METODIKA. *Buhalterinės apskaitos teorija ir praktika* Nr. 16. p. 79-88.
53. Šlekienė D., Klimavičienė I. Įmonės veiklos finansinis įvertinimas: mokomoji knyga – Kaunas: Technologija, 1999. – 146 p.
54. Stončiuvienė N., Zinkevičienė D, (2014) Organizacijų veiklos rezultatų ataskaitų palyginamoji analizė. *Buhalterinės apskaitos teorija ir praktika* Nr. 15 p.126-140.
55. Tamašauskienė Z., Žadvidaitė A. (2011). Mokesčių sistemos Lietuvoje kitimo įtakos biudžeto pajamoms ekonominis vertinimas. *Ekonomika ir vadyba: aktualijos ir perspektyvos*. Nr. 1 (21) p. 44–57.
56. Tamulevičienė D, Mackevičius J. (2019) Išlaidų klasifikavimo informacijos naudojimas įvairiems įmonių veiklos tikslams. *Informacijos mokslai* Nr. 86 p. 157–173 <https://doi.org/10.15388/Im.2019.86.31> (žiūrėta 2020 gegužės 1 d.)/
57. Tamulevičienė, D. Subačienė, R. (2013). *Valdymo paskaita*. – Vilnius Vilniaus universiteto leidykla 2013 – 440 p.
58. Valkauskas R., Mackevičius J. (2010). Integruota įmonės finansinės būklės ir veiklos rezultatų analizės metodika. *Verslas: teorija ir praktika* Nr. 3, p. 213-221.
59. Zinkevičienė D., Rudžionienė, K., (2004). Įmonės finansinės atskaitomybės sistemą lemiantys veiksniai. *Vaga*. 2004, Nr. 65, p. 104-109.
60. Žagūnytė U, Gudaitis T. (2013) Įmonių pelningumo vertinimo sistemos teoriniai aspektai. *Vadyba* Nr. 2 psl. 89-95.
61. Žižytė V. Tamulevičienė D. (2018). Veiklos sritimis grįsto savikainos skaičiavimo metodo taikymas: buhalterinės ir audito paslaugas teikiančios įmonės atvejis. *Buhalterinės apskaitos teorija ir praktika* Nr. 17–18, p. 180-197.
62. Weygandt, J. J.; Kimmel, P. D.; Kieso, D. E. 2010. *Managerial Accounting–Tools for Business Decision Making*. London: Chapman & Hall.

ANALYSIS OF THE COMPANY'S PROFIT AND ITS DETERMINING FACTORS

Aušra ŠARĖJŪTĖ

Paper of Master's degree

Business economy Master's Program

Vilnius University, Faculty of Economics and Business Administration, Accounting and Auditing department

Supervisor – dr. R.Subačienė

Vilnius, 2020

Summary

80 Pages, 18 charts, 29 pictures, 62 references

The aim of the Final Master's Thesis “**ANALYSIS OF THE COMPANY'S PROFIT AND ITS DETERMINING FACTORS**“ is to evaluate the factors influencing profit by applying literature analysis.

The Final Master's Thesis consists of three main parts: literature analysis, research and its results, conclusions and recommendations.

Literature analysis concentrating on basic theories of profit and profitability structure, and their evaluation models. Based on literature analysis, the main factors influencing the profit and profitability of companies are described.

After analyzing the literature, the author concentrating on a study of corporate profits and factors determined by certain factors such as sales revenue, cost of sales, other expenses, the result of other activities and the result of investment activities. Profit depends on the type of business, company size, growth potential etc. Macroeconomic indicators are also a key factor. The aim of the work is to evaluate the profits of companies by assessing the relative financial ratios, examining whether macroeconomic factors affect the profits of companies. The analysis of the factors influencing the profit was performed by the horizontal and vertical analysis of the profit (loss) statement, the analysis of the relative indicators was performed. Regression and correlation analysis were used to confirm the results.

The results of the research showed that the factors described in the literature analysis influence the profits of enterprises divided by economic activities, but the factors of different sectors have different effects. Summarizing the analysis of macroeconomic indicators, it can be

seen that not all analyzed indicators have a dependence on the profit ratio. Regression analysis showed that all macroeconomic factors have a greater impact on corporate profits than each factor alone.

The conclusions and recommendations summarize the main concepts of the literature analysis and the results of the research. The author believes that every company needs to evaluate its profit and perform its analysis, because only a well-done analysis of profit and its factors will allow to make the right decisions to increase the company's profit and development.

PRIEDAI

1 priedas. Lietuvos 2000-2018 metų makroekonominiai rodikliai

Metai	BVP	Nedarbo lygis	Infliacija	Valdžios sektoriaus bendra skola
2018	3,6	6,1	2,2	33,9
2017	4,2	7,1	3,7	39,1
2016	2,6	7,9	0,7	39,7
2015	2,0	9,1	-0,7	42,6
2014	3,5	10,7	0,2	40,6
2013	3,6	11,8	1,2	38,7
2012	3,8	13,4	3,2	39,8
2011	6,0	15,4	4,1	37,2
2010	1,5	17,8	1,2	36,3
2009	-14,8	13,8	4,2	28,0
2008	2,6	5,8	11,1	14,6
2007	11,1	4,0	5,8	15,9
2006	7,4	5,1	3,8	17,2
2005	7,7	7,2	2,7	17,6
2004	6,6	10,4	1,2	18,7
2003	10,5	11,6	-1,3	20,4
2002	6,8	13,0	-1,2	22,1
2001	6,5	17,9	2,0	22,9
2000	3,8	16,9	1,4	23,5

2 priedas. 2000-2018 metų įmonių grynasis pelnas (tūkst. EUR) pagal ekonominės veiklos rūšių klasifikatorių.

Metai	A02_A03 Miškininkystė ir žuvininkystė	B Kasyba ir karjerų eksploatavimas	C Apdirbamoji gamyba	D Elektros, dujų, garo tiekimas ir oro kondicionavimas	E Vandens tiekimas, nuotekų valymas, atliekų tvarkymas ir regeneravimas	F Statyba	G Didmeninė ir mažmeninė prekyba; variklinių transporto priemonių ir motociklų remontas	H Transportas ir saugojimas
2018	46986,0	17439,0	1025036,0	71969,0	36331,0	203780,0	1132836,0	544882,0
2017	13812,0	12127,0	971316,0	189474,0	46874,0	150315,0	883366,0	397997,0
2016	10233,0	4019,0	1343889,0	241419,0	43747,0	149663,0	783612,0	282523,0
2015	-4967,0	-23005,0	996966,0	118593,0	9171,0	203974,0	800687,0	301373,0
2014	12976,0	-243,0	-128650,0	-153312,0	29542,0	181343,0	723775,0	173240,0
2013	32218,0	37405,0	350230,0	84438,0	7590,0	76456,0	568295,0	239495,0
2012	15119,0	33145,0	492521,0	86934,0	14802,0	33995,0	591979,0	249629,0
2011	21516,0	59135,0	485256,0	84159,0	9545,0	-48922,0	465153,0	249052,0
2010	16869,0	23759,0	284035,0	111059,0	15946,0	-105472,0	324393,0	89351,0
2009	42,0	26375,0	-24779,0	-290900,0	-540,0	-258008,0	-91973,0	-100050,0
2008	4120,0	56720,0	167148,0	-7533,0	192,0	194022,0	615768,0	10516,0
2007	31015,0	46269,0	501666,0	118351,0	1180,0	432904,0	1234679,0	233988,0
2006	20029,0	46346,0	354844,0	97497,0	-209,0	310871,0	580166,0	161784,0
2005	19013,0	57124,0	481813,0	67725,0	1517,0	204923,0	397482,0	131632,0
2004	4643,0	38279,0	405497,0	77353,0	4742,0	110575,0	332188,0	88421,0
2003	3287,0	21175,0	225587,0	90873,0	5239,0	94215,0	226379,0	48135,0
2002	4973,0	34661,0	-29615,0	98594,0	2744,0	44559,0	195538,0	60309,0
2001	7227,0	48824,0	-204978,0	32326,0	-1435,0	22546,0	103626,0	16987,0
2000	2395,0	32913,0	-224069,0	3299,0	-2678,0	-2466,0	25115,0	13268,0

Metai	I Apgyvandinimo ir maitinimo paslaugų veikla	L Nekilnojamojo turto operacijos	M Profesinė, mokslinė ir techninė veikla	N Administracinė ir aptarnavimo veikla	P Švietimas	Q Žmonių sveikatos prižiūra ir socialinis darbas	R Meninė, pramoginė ir poilsio organizavimo veikla	S95_S96 Kompiuterių ir asmeninių bei namų ūkio reikmenų taisymas; kita asmenų aptarnavimo veikla
2018	35061,0	411386,0	477139,0	152672,0	11476,0	53907,0	26572,0	6775,0
2017	18616,0	429784,0	973982,0	132432,0	12269,0	42602,0	22328,0	2871,0
2016	13799,0	337957,0	941503,0	116075,0	7889,0	36255,0	14676,0	1522,0
2015	9813,0	352271,0	662529,0	100095,0	11606,0	31640,0	20105,0	2365,0
2014	-22553,0	183774,0	534820,0	110185,0	8015,0	23618,0	10273,0	303,0
2013	-2306,0	165197,0	379812,0	57791,0	4402,0	15522,0	-67829,0	1006,0
2012	-12425,0	84854,0	391333,0	31808,0	2293,0	12934,0	-10191,0	-570,0
2011	-3180,0	50581,0	319978,0	40887,0	6337,0	13069,0	2876,0	-1858,0
2010	-33447,0	-48899,0	145092,0	1977,0	6619,0	10967,0	-5724,0	-2563,0
2009	-56919,0	-298792,0	-891761,0	-12273,0	3574,0	5613,0	-21449,0	-3998,0
2008	-43277,0	-21116,0	246636,0	52815,0	1913,0	8743,0	90897,0	-594,0
2007	-2068,0	516550,0	1738990,0	58479,0	9321,0	8180,0	7729,0	1431,0
2006	8088,0	333457,0	122549,0	39039,0	5580,0	2409,0	2209,0	3127,0
2005	7145,0	131031,0	133712,0	21032,0	3508,0	2797,0	-5295,0	2836,0
2004	-8116,0	25626,0	98050,0	-9012,0	4138,0	-257,0	-2559,0	593,0
2003	-4735,0	7695,0	50078,0	10162,0	2019,0	-6419,0	-2978,0	338,0
2002	-3832,0	26571,0	14740,0	5771,0	75,0	1039,0	835,0	-207,0
2001	-9046,0	28082,0	14054,0	3368,0	140,0	-981,0	-358,0	-535,0
2000	-7931,0	2872,0	-11534,0	1575,0	-786,0	-4763,0	-1036,0	1485,0

3 priedas. C sektoriaus “Apdirbamoji gamyba” įmonių 2000-2018 m. pelno (nuostolio) ataskaitos

Metai	Pardavimo pajamos	Pardavimo savikaina	Bendrasis pelnas, nuostolis (-)	Veiklos sąnaudos	Pardavimo sąnaudos	Bendrosios ir administracinės sąnaudos	Kitos veiklos rezultatai	Ūkinės veiklos pelnas, nuostolis (-)	Finansinės ir investicinės veiklos rezultatas	Pelnas, nuostolis (-) prieš apmokestinimą	Pelno mokestis	Grynasis pelnas, nuostolis (-)
2018	21810551,0	17990776,0	3817965,0	2947861,0	987774,0	1960088,0	25479,0	1124813,0	17995,0	1142807,0	117771,0	1025036,0
2017	19891675,0	16097419,0	3794070,0	2701754,0	934486,0	1767269,0	101316,0	1193631,0	-106546,0	1087086,0	115769,0	971316,0
2016	17757604,0	14159541,0	3597018,0	2564410,0	947849,0	1616562,0	75102,0	1107709,0	348089,0	1455798,0	111909,0	1343889,0
2015	18061751,0	14619016,0	3442735,0	2358016,0	806724,0	1551292,0	78104,0	1162823,0	-60882,0	1100968,0	104002,0	996966,0
2014	18595079,0	15885587,0	2709492,0	2175770,0	776943,0	1398827,0	-487861,0	45860,0	-26046,0	19474,0	148124,0	-128650,0
2013	19330327,0	16901842,0	2428485,0	2085263,0	733218,0	1352045,0	107504,0	450727,0	-37096,0	411711,0	61481,0	350230,0
2012	18873684,0	16463421,0	2410263,0	1922702,0	716455,0	1206247,0	125098,0	612660,0	-48535,0	563818,0	71297,0	492521,0
2011	17602238,0	15257132,0	2345106,0	1845861,0	672594,0	1173267,0	67148,0	566390,0	-55414,0	554113,0	68857,0	485256,0
2010	13902089,0	11765495,0	2136594,0	1680762,0	595442,0	1085320,0	59590,0	515422,0	-162924,0	351025,0	66990,0	284035,0
2009	11488274,0	9726549,0	1761725,0	1658951,0	551927,0	1107024,0	67460,0	170234,0	-139551,0	30371,0	55150,0	-24779,0
2008	16420368,0	14099605,0	2320763,0	2020203,0	668848,0	1351354,0	91025,0	391585,0	-147398,0	245191,0	78043,0	167143,0
2007	13237699,0	10853821,0	2383878,0	1851552,0	610412,0	1241141,0	106406,0	638731,0	-487,0	639809,0	138143,0	501666,0
2006	12159104,0	10068510,0	2090594,0	1678524,0	614084,0	1064440,0	107363,0	519433,0	-57387,0	461629,0	106784,0	354844,0
2005	10616965,0	8512002,0	2104963,0	1491396,0	558848,0	932548,0	71046,0	684613,0	-89263,0	593559,0	111747,0	481813,0
2004	8592495,0	6736035,0	1856460,0	1337091,0	471988,0	865104,0	25909,0	545278,0	-44847,0	499971,0	94475,0	405497,0
2003	7001524,0	5585745,0	1415779,0	1134760,0	373718,0	761042,0	-1779,0	279242,0	21364,0	276428,0	50645,0	225587,0
2002	6193967,0	5067573,0	1126394,0	1044094,0	332301,0	711793,0	-3635,0	78664,0	13640,0	3442,0	33026,0	-29615,0
2001	6097756,0	5036237,0	1061519,0	1000450,0	308565,0	691885,0	-51382,0	9687,0	-183770,0	-188661,0	16276,0	-204978,0
2000	5444003,0	4590260,0	853743,0	907193,0	292309,0	614884,0	10969,0	-42481,0	-118654,0	-207813,0	16195,0	-224069,0

4 priedas. G sektoriaus „Didmeninė ir mažmeninė prekyba; variklinių transporto priemonių ir motociklų remontas“ įmonių 2000-2018 m. pelno (nuostolio) ataskaitos

Metai	Pardavimo pajamos	Pardavimo savikaina	Bendras pelnas, nuostolis (-)	Veiklos sąnaudos	Pardavimo sąnaudos	Bendrosios ir administracinės sąnaudos	Kitos veiklos rezultatai	Ūkinės veiklos pelnas, nuostolis (-)	Finansinės ir investicinės veiklos rezultatas	Pelnas, nuostolis (-) prieš apmokestinimą	Pelno mokestis	Grynasis pelnas, nuostolis (-)
2018	36745452,0	30666469,0	6079528,0	5176831,0	2118676,0	3058156,0	268251,0	1170947,0	123430,0	1294377,0	161541,0	1132836,0
2017	34516474,0	28877910,0	5638146,0	4838438,0	1965316,0	2873123,0	223716,0	1023424,0	8432,0	1031856,0	148490,0	883366,0
2016	31664343,0	26328829,0	5333324,0	4607386,0	1850513,0	2746872,0	206665,0	932603,0	-1162,0	931441,0	147829,0	783612,0
2015	30567297,0	25576673,0	4990624,0	4243326,0	1498477,0	2744850,0	186567,0	933864,0	7129,0	939017,0	138330,0	800687,0
2014	29456694,0	24780425,0	4676269,0	3990833,0	1509088,0	2481745,0	205483,0	890919,0	-23485,0	865959,0	142184,0	723775,0
2013	28793932,0	24404819,0	4389113,0	3851516,0	1367817,0	2483699,0	161231,0	698827,0	-5452,0	690772,0	122477,0	568295,0
2012	26669242,0	22609460,0	4059782,0	3489730,0	1236415,0	2253315,0	169122,0	739174,0	-30047,0	708587,0	116608,0	591979,0
2011	23686216,0	19923031,0	3763185,0	3255035,0	1172246,0	2082789,0	121793,0	629944,0	-59358,0	566948,0	101795,0	465153,0
2010	19847796,0	16488820,0	3358976,0	3006658,0	1065321,0	1941336,0	100977,0	453294,0	-54017,0	397913,0	73519,0	324393,0
2009	18321357,0	14918090,0	3403267,0	3398791,0	1133906,0	2264885,0	109523,0	113999,0	-125216,0	-12350,0	79623,0	-91973,0
2008	25855239,0	21040635,0	4814604,0	4134663,0	1340261,0	2794402,0	194804,0	874745,0	-110628,0	762192,0	146424,0	615768,0
2007	23556203,0	19152620,0	4403583,0	3508702,0	1190990,0	2317712,0	233718,0	1128599,0	312314,0	1439204,0	204252,0	1234679,0
2006	18779313,0	15432411,0	3346902,0	2747200,0	923487,0	1823714,0	162671,0	762372,0	-42117,0	718924,0	138758,0	580166,0
2005	15087516,0	12407071,0	2680445,0	2276252,0	731791,0	1544461,0	112605,0	516798,0	-36427,0	478675,0	81193,0	397482,0
2004	12619081,0	10346071,0	2273010,0	1946711,0	712405,0	1234306,0	102865,0	429164,0	-23056,0	402318,0	70130,0	332188,0
2003	10666287,0	8777381,0	1888906,0	1656072,0	443057,0	1213015,0	63441,0	296275,0	-14098,0	284737,0	58148,0	226379,0
2002	9507143,0	7897806,0	1609337,0	1453048,0	384537,0	1068511,0	65502,0	221791,0	10717,0	242776,0	47217,0	195538,0
2001	8488614,0	7112195,0	1376419,0	1270685,0	334976,0	935709,0	61607,0	167341,0	-32705,0	131108,0	27460,0	103626,0
2000	7367426,0	6210760,0	1156666,0	1123598,0	417561,0	706038,0	50261,0	83329,0	-34259,0	48621,0	23484,0	25115,0

5 priedas. H sektoriaus „Transportas ir saugojimas“ įmonių 2000-2018 m. pelno (nuostolio) ataskaitos

Metai	Pardavimo pajamos	Pardavimo savikaina	Bendras pelnas, nuostolis (-)	Veiklos sąnaudos	Pardavimo sąnaudos	Bendrosios ir administracinės sąnaudos	Kitos veiklos rezultatai	Ūkinės veiklos pelnas, nuostolis (-)	Finansinės ir investicinės veiklos rezultatas	Pelnas, nuostolis (-) prieš apmokestinimą	Pelno mokestis	Grynasis pelnas, nuostolis (-)
2018	10859386,0	8473600,0	2385795,0	1908886,0	1908886,0	1445944,0	145617,0	622526,0	372,0	622899,0	78017,0	544882,0
2017	9373669,0	7545137,0	1828544,0	1755961,0	1755961,0	1252335,0	99059,0	471672,0	-26524,0	445148,0	47151,0	397997,0
2016	8166379,0	6469110,0	1697268,0	1438295,0	1438295,0	1120797,0	79571,0	338544,0	-7638,0	330906,0	48383,0	282523,0
2015	7680389,0	6169259,0	1511130,0	1231552,0	1231552,0	1049583,0	93231,0	372809,0	-24395,0	348704,0	47331,0	301373,0
2014	7664931,0	6169632,0	1495299,0	1378935,0	1378935,0	1224714,0	62877,0	179241,0	14355,0	193597,0	20358,0	173240,0
2013	7317136,0	5989165,0	1327971,0	1081935,0	1081935,0	918947,0	60694,0	306730,0	-23717,0	282843,0	43348,0	239495,0
2012	6813944,0	5521483,0	1292461,0	1027994,0	1027994,0	887466,0	49107,0	313574,0	-17104,0	296482,0	46852,0	249629,0
2011	5895765,0	4728123,0	1167642,0	903035,0	903035,0	778925,0	60495,0	325102,0	-28837,0	293225,0	44202,0	249052,0
2010	4657969,0	3747450,0	910519,0	776229,0	776229,0	660942,0	46356,0	180645,0	-64037,0	116821,0	27470,0	89351,0
2009	3769801,0	3062587,0	707214,0	765922,0	765922,0	665391,0	26062,0	-32646,0	-47557,0	-81523,0	18527,0	-100050,0
2008	4912034,0	3931102,0	980932,0	947761,0	947761,0	811874,0	80362,0	113533,0	-66834,0	39796,0	29280,0	10516,0
2007	4295315,0	3318362,0	976953,0	772893,0	772893,0	660629,0	101056,0	305116,0	-33184,0	271783,0	37795,0	233988,0
2006	3437641,0	2704522,0	733119,0	560351,0	560351,0	486833,0	55685,0	228453,0	-27202,0	201274,0	39490,0	161784,0
2005	2706194,0	2121174,0	585020,0	455214,0	455214,0	399815,0	58486,0	188293,0	-31856,0	156316,0	24684,0	131632,0
2004	2083490,0	1591732,0	491758,0	396874,0	396874,0	358439,0	19093,0	113978,0	-6223,0	107943,0	19523,0	88421,0
2003	1729648,0	1357571,0	372077,0	336263,0	336263,0	307770,0	23142,0	58956,0	10091,0	61398,0	12014,0	48135,0
2002	1462730,0	1135128,0	327602,0	315924,0	315924,0	290330,0	25049,0	36727,0	34398,0	72556,0	11784,0	60309,0
2001	1283632,0	1003520,0	280112,0	267943,0	267943,0	247962,0	27491,0	39659,0	-13205,0	21945,0	4431,0	16987,0
2000	1244486,0	982022,0	262464,0	250400,0	250400,0	223400,0	13463,0	25527,0	-7670,0	18079,0	4505,0	13268,0

6 priedas. L sektoriaus „Nekilnojamojo turto operacijos“ įmonių 2000-2018 m. pelno (nuostolio) ataskaitos

Metai	Pardavimo pajamos	Pardavimo savikaina	Bendrasis pelnas, nuostolis (-)	Veiklos sąnaudos	Pardavimo sąnaudos	Bendrosios ir administracinės sąnaudos	Kitos veiklos rezultatai	Ūkinės veiklos pelnas, nuostolis (-)	Finansinės ir investicinės veiklos rezultatas	Pelnas, nuostolis (-) prieš apmokestinimą	Pelno mokestis	Grynasis pelnas, nuostolis (-)
2018	1558672,0	785987,0	773173,0	470206,0	65509,0	404697,0	70551,0	373517,0	97971,0	471488,0	60102,0	411386,0
2017	1497339,0	751514,0	747549,0	462414,0	61411,0	401003,0	54709,0	339843,0	153090,0	4921933,0	63149,0	429784,0
2016	1380451,0	709185,0	671275,0	423302,0	67438,0	355864,0	72876,0	320848,0	71097,0	391946,0	53988,0	337957,0
2015	1296721,0	698590,0	598131,0	395186,0	54321,0	340865,0	43144,0	246088,0	162942,0	407772,0	55501,0	352271,0
2014	1222152,0	661182,0	560970,0	393512,0	46459,0	347052,0	44647,0	212106,0	10610,0	222009,0	38234,0	183774,0
2013	1110650,0	631125,0	479525,0	335161,0	38178,0	296983,0	-37672,0	106691,0	101664,0	199173,0	33976,0	165197,0
2012	993824,0	524491,0	469333,0	345830,0	39362,0	306468,0	27675,0	151178,0	-42191,0	107893,0	23038,0	84854,0
2011	937615,0	490234,0	447381,0	353416,0	37096,0	316320,0	43712,0	137677,0	-71169,0	67713,0	17132,0	50581,0
2010	840245,0	464514,0	375731,0	335950,0	42175,0	293774,0	-9718,0	30063,0	-68895,0	-38793,0	10106,0	-48899,0
2009	876619,0	511942,0	364677,0	402373,0	32309,0	370064,0	-54348,0	-92044,0	-238444,0	-339123,0	40331,0	-298792,0
2008	1036675,0	504939,0	531736,0	383846,0	38737,0	345109,0	-3307,0	144582,0	-118940,0	25233,0	46348,0	-21116,0
2007	1030545,0	498919,0	531626,0	296205,0	40012,0	256193,0	188643,0	424064,0	176788,0	599211,0	82661,0	516550,0
2006	715890,0	334698,0	381192,0	228085,0	25504,0	202581,0	135131,0	288238,0	108100,0	396144,0	62686,0	333457,0
2005	551022,0	282819,0	268203,0	183701,0	22672,0	161029,0	61540,0	146042,0	9560,0	156109,0	25078,0	131031,0
2004	342170,0	169560,0	172610,0	136346,0	14084,0	122262,0	34755,0	71019,0	-30182,0	38519,0	12893,0	25626,0
2003	283843,0	140110,0	143733,0	111795,0	7377,0	104418,0	3806,0	35744,0	-10182,0	14427,0	6685,0	7695,0
2002	294674,0	156489,0	138185,0	112302,0	13809,0	98494,0	28669,0	54552,0	-8572,0	35341,0	8737,0	26571,0
2001	253708,0	123147,0	130561,0	90349,0	12501,0	77848,0	12293,0	52504,0	-20192,0	29513,0	1399,0	28082,0
2000	442224,0	301099,0	141125,0	133444,0	53585,0	79859,0	32086,0	39767,0	-24050,0	4846,0	1934,0	2872,0

7 priedas. Lietuvos įmonių pelno (nuostolio) makroekonominių veiksnių koreliacija

SUMMARY OUTPUT

Regression Statistics	
Multiple R	0,9433
R Square	0,8898
Adjusted R Square	0,8583
Standard Error	691 982,3729
Observations	19,0000

ANOVA					
	df	SS	MS	F	Significance F
Regression	4,00	54 142 191 633 836,90	13 535 547 908 459,20	28,27	0,000001
Residual	14,00	6 703 754 461 243,19	478 839 604 374,51		
Total	18,00	60 845 946 095 080,10			

	Coefficients	Standard Error	t Stat	P-value	Lower 95%	Upper 95%	Lower 95,0%	Upper 95,0%
Intercept	775 666,32	916 954,29	0,8459	0,4118	- 1 191 005,03	2 742 337,67	- 1 191 005,03	2 742 337,67
BVP	164 056,22	35 369,03	4,6384	0,000383	88 197,19	239 915,25	88 197,19	239 915,25
Nedarbo lygis	- 288 479,19	42 415,82	6,8012	0,000086	- 379 452,08	- 197 506,29	- 379 452,08	- 197 506,29
Infliacija	74 516,53	69 153,85	1,0775	0,299453	- 73 803,73	222 836,79	- 73 803,73	222 836,79
Valdžios sektorius	120 572,68	18 847,71	6,3972	0,000017	80 148,36	160 997,00	80 148,36	160 997,00

RESIDUAL OUTPUT

Observation	agal ekonominės k	Residuals
1,00	3 857 895,82	624 594,18
2,00	4 406 603,08	120 743,92
3,00	3 762 123,80	758 228,20
4,00	3 562 852,67	213 093,33
5,00	3 173 289,82	- 933 844,82
6,00	2 717 796,78	- 640 989,78
7,00	2 570 704,33	- 437 561,33
8,00	2 108 245,56	- 228 071,56
9,00	353 029,18	613 267,82
10,00	- 1 944 374,12	21 522,12
11,00	2 116 527,78	- 634 106,78
12,00	3 792 075,07	1 359 433,93
13,00	2 875 451,37	- 587 223,37
14,00	2 285 122,84	- 454 682,84
15,00	1 202 382,75	99 125,25
16,00	1 514 709,22	- 673 016,22
17,00	716 255,55	- 193 731,55
18,00	- 411 598,29	477 637,29
19,00	- 538 437,21	495 582,21

PROBABILITY OUTPUT

Percentile	Iš viso pagal ekonominės klasifikacijos rūšys
2,63	- 1 922 852,00
7,89	- 42 855,00
13,16	66 039,00
18,42	522 524,00
23,68	841 693,00
28,95	966 297,00
34,21	1 301 508,00
39,47	1 482 421,00
44,74	1 830 440,00
50,00	1 880 174,00
55,26	2 076 807,00
60,53	2 133 143,00
65,79	2 239 445,00
71,05	2 288 228,00
76,32	3 775 946,00
81,58	4 482 490,00
86,84	4 520 352,00
92,11	4 527 347,00
97,37	5 151 509,00

8 priedas. C sektoriaus įmonių pelno (nuostolio) makroekonominių veiksnių koreliacija

SUMMARY OUTPUT

<i>Regression Statistics</i>	
Multiple R	0,803766527
R Square	0,646040629
Adjusted R Square	0,544909381
Standard Error	297428,1063
Observations	19

ANOVA					
	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Significance F</i>
Regression	4,00	2 260 468 528 910,52	565 117 132 227,63	6,39	0,00384
Residual	14,00	1 238 488 698 165,58	88 463 478 440,40		
Total	18,00	3 498 957 227 076,10			

	<i>Coefficients</i>	<i>Standard Error</i>	<i>t Stat</i>	<i>P-value</i>	<i>Lower 95%</i>	<i>Upper 95%</i>	<i>Lower 95,0%</i>	<i>Upper 95,0%</i>
Intercept	353 548,13	394 125,61	0,90	0,3849	- 491 767,24	1 198 863,50	- 491 767,24	1 198 863,50
BVP	8 387,00	15 202,33	0,55	0,5899	- 24 218,75	40 992,76	- 24 218,75	40 992,76
Nedarbo lygis	- 68 600,84	18 231,18	- 3,76	0,0021	- 107 702,84	- 29 498,84	- 107 702,84	- 29 498,84
Infliacija	- 7 698,88	29 723,73	- 0,26	0,7994	- 71 449,95	56 052,18	- 71 449,95	56 052,18
Valdžios sektoriaus	26 434,40	8 101,13	3,26	0,0057	9 059,20	43 809,59	9 059,20	43 809,59

RESIDUAL OUTPUT

<i>Observation</i>	<i>d C Apdirbamoji t</i>	<i>Residuals</i>
1	844 464,71	180 571,29
2	906 806,61	64 509,39
3	877 464,02	466 424,98
4	877 549,00	119 417,00
5	720 570,37	849 220,37
6	588 023,91	237 793,91
7	493 620,03	1 099,03
8	299 211,33	186 044,67
9	95 363,60	188 671,40
10	- 9 443,32	15 335,68
11	277 954,05	110 806,05
12	547 893,88	46 227,88
13	491 163,53	136 319,53
14	368 660,39	113 152,61
15	180 538,16	224 958,84
16	195 112,14	30 474,86
17	112 207,64	141 822,64
18	- 229 941,49	24 963,49
19	- 163 505,59	60 563,41

PROBABILITY OUTPUT

<i>Percentile</i>	<i>C Apdirbamoji gamyba</i>
2,63	- 224 069,00
7,89	- 204 978,00
13,16	- 128 650,00
18,42	- 29 615,00
23,68	- 24 779,00
28,95	167 148,00
34,21	225 587,00
39,47	284 035,00
44,74	350 230,00
50,00	354 844,00
55,26	405 497,00
60,53	481 813,00
65,79	485 256,00
71,05	492 521,00
76,32	501 666,00
81,58	971 316,00
86,84	996 966,00
92,11	1 025 036,00
97,37	1 343 889,00

9 priedas. G sektoriaus įmonių pelno (nuostolio) makroekonominių veiksnių koreliacija

SUMMARY OUTPUT

Regression Statistics	
Multiple R	0,9327
R Square	0,8698
Adjusted R Square	0,8327
Standard Error	146 366,5983
Observations	19,0000

ANOVA					
	df	SS	MS	F	Significance F
Regression	4,00	2 004 373 542 283,34	501 093 385 570,84	23,39	0,0000045
Residual	14,00	299 924 535 503,29	21 423 181 107,38		
Total	18,00	2 304 298 077 786,63			

	Coefficients	Standard Error	t Stat	P-value	Lower 95%	Upper 95%	Lower 95,0%	Upper 95,0%
Intercept	298 810,09	193 952,17	1,54	0,15	117 175,93	714 796,12	117 175,93	714 796,12
BVP	26 030,25	7 481,18	3,48	0,00	9 984,71	42 075,78	9 984,71	42 075,78
Nedarbo lygis	57 235,51	8 971,70	6,38	0,00	76 477,90	37 993,12	76 477,90	37 993,12
Infliacija	30 857,60	14 627,27	2,11	0,05	514,78	62 229,97	514,78	62 229,97
Valdžios sektoriau	22 756,09	3 986,63	5,71	0,00	14 205,62	31 306,55	14 205,62	31 306,55

RESIDUAL OUTPUT

Observation	kyba; variklinių tra	Residuals
1	8 413,66	16 701,34
2	26 320,72	77 305,28
3	197 634,61	2 096,61
4	332 305,12	105 926,12
5	337 928,41	5 740,41
6	570 970,00	173 488,00
7	708 196,42	128 030,42
8	899 599,67	335 079,33
9	709 281,00	93 513,00
10	109 515,21	17 542,21
11	182 138,54	142 254,46
12	546 607,38	81 454,38
13	635 205,84	43 226,84
14	634 829,72	66 534,72
15	707 564,72	16 210,28
16	777 836,50	22 850,50
17	839 345,24	55 733,24
18	1 005 701,18	122 335,18
19	882 700,48	250 135,52

PROBABILITY OUTPUT

Percentile	G Didmeninė ir mažmeninė prekyba; variklinių transporto priemonių ir motociklų remontas
2,63	91 973,00
7,89	25 115,00
13,16	103 626,00
18,42	195 538,00
23,68	226 379,00
28,95	324 393,00
34,21	332 188,00
39,47	397 482,00
44,74	465 153,00
50,00	568 295,00
55,26	580 166,00
60,53	591 979,00
65,79	615 768,00
71,05	723 775,00
76,32	783 612,00
81,58	800 687,00
86,84	883 366,00
92,11	1 132 836,00
97,37	1 234 679,00

10 priedas. H sektoriaus įmonių pelno (nuostolio) makroekonominių veiksnių koreliacija

SUMMARY OUTPUT

Regression Statistics									
Multiple R									
R Square									
Adjusted R Square									
Standard Error									
Observations									

ANOVA					
	df	SS	MS	F	Significance F
Regression	4,0000	341 268 912 469,6690	85 317 228 117,4172	13,1919	0,0001
Residual	14,0000	90 543 391 316,3311	6 467 385 094,0237		
Total	18,0000	431 812 303 786,0000			

	Coefficients	Standard Error	t Stat	P-value	Lower 95%	Upper 95%	Lower 95,0%	Upper 95,0%
Intercept	- 43 260,9524	106 565,5951	0,4060	0,6909	- 271 821,4223	185 299,5175	- 271 821,4223	185 299,5175
BVP	11 205,0730	4 110,4795	2,7260	0,0164	2 388,9713	20 021,1748	2 388,9713	20 021,1748
Nedarbo lygis	- 19 008,4760	4 929,4361	- 3,8561	0,0017	- 29 581,0648	- 8 435,8871	- 29 581,0648	- 8 435,8871
Infliacija	3 303,2385	8 036,8469	0,4110	0,6873	- 13 934,0838	20 540,5608	- 13 934,0838	20 540,5608
Valdžios sektoriaus bendra skc	12 528,6617	2 190,4228	5,7197	0,0001	7 830,6722	17 226,6513	7 830,6722	17 226,6513

RESIDUAL OUTPUT

Observation	H Transportas ir sai	Residuals
1,0000	- 22 876,8347	36 144,8347
2,0000	- 17 166,8674	34 153,8674
3,0000	58 742,8942	1 566,1058
4,0000	105 184,4820	- 57 049,4820
5,0000	71 254,2397	17 166,7603
6,0000	135 580,2731	- 3 948,2731
7,0000	170 758,6484	- 8 974,6484
8,0000	223 445,9590	10 542,0410
9,0000	95 207,4854	- 84 691,4854
10,0000	- 106 736,8719	6 686,8719
11,0000	93 950,0912	- 4 599,0912
12,0000	210 848,4494	38 203,5506
13,0000	253 815,8465	- 4 186,8465
14,0000	261 600,3886	- 22 105,3886
15,0000	301 890,4236	- 128 650,4236
16,0000	337 580,7843	- 36 207,7843
17,0000	335 405,4143	- 52 882,4143
18,0000	370 932,8304	27 064,1696
19,0000	313 114,3639	231 767,6361

PROBABILITY OUTPUT

Percentile	H Transportas ir saugojimas
2,6316	- 100 050,0000
7,8947	10 516,0000
13,1579	13 268,0000
18,4211	16 987,0000
23,6842	48 135,0000
28,9474	60 309,0000
34,2105	88 421,0000
39,4737	89 351,0000
44,7368	131 632,0000
50,0000	161 784,0000
55,2632	173 240,0000
60,5263	233 988,0000
65,7895	239 495,0000
71,0526	249 052,0000
76,3158	249 629,0000
81,5789	282 523,0000
86,8421	301 373,0000
92,1053	397 997,0000
97,3684	544 882,0000

11 priedas. L sektoriaus įmonių pelno (nuostolio) makroekonominių veiksnių koreliacija

SUMMARY OUTPUT

<i>Regression Statistics</i>	
Multiple R	0,9009
R Square	0,8116
Adjusted R Square	0,7578
Standard Error	101 365,8580
Observations	19,0000

ANOVA					
	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Significance F</i>
Regression	4,0000	619 683 440 455,5790	154 920 860 113,8950	15,0774	0,0001
Residual	14,0000	143 850 520 310,4210	10 275 037 165,0301		
Total	18,0000	763 533 960 766,0000			

	<i>Coefficients</i>	<i>Standard Error</i>	<i>t Stat</i>	<i>P-value</i>	<i>Lower 95%</i>	<i>Upper 95%</i>	<i>Lower 95,0%</i>	<i>Upper 95,0%</i>
Intercept	142 059,5652	134 321,1356	1,0576	0,3081	- 146 030,6183	430 149,7487	- 146 030,6183	430 149,7487
BVP	17 841,0591	5 181,0744	3,4435	0,0040	6 728,7596	28 953,3585	6 728,7596	28 953,3585
Nedarbo lygis	- 33 235,3969	6 213,3323	- 5,3490	0,0001	- 46 561,6692	- 19 909,1246	- 46 561,6692	- 19 909,1246
Infliacija	- 2 702,0221	10 130,0838	- 0,2667	0,7936	- 24 428,8909	19 024,8467	- 24 428,8909	19 024,8467
Valdžios sektoriaus bendra skola	10 106,6034	2 760,9293	3,6606	0,0026	4 184,9991	16 028,2078	4 184,9991	16 028,2078

RESIDUAL OUTPUT

<i>Observation</i>	<i>Vekilnojamojo turto</i>	<i>Residuals</i>
1	- 118 100,27	120 972,27
2	- 110 849,98	138 931,98
3	57 916,97	31 345,97
4	153 547,42	145 852,42
5	99 913,48	74 287,48
6	210 721,62	79 690,62
7	268 148,77	65 308,23
8	352 177,00	164 373,00
9	113 244,98	134 360,98
10	- 309 000,18	10 208,18
11	- 59 141,63	10 242,63
12	102 168,16	51 587,16
13	158 097,62	73 243,62
14	201 992,82	36 795,82
15	258 672,22	74 898,22
16	307 732,29	44 538,71
17	325 227,42	12 729,58
18	366 191,41	63 592,59
19	340 220,86	71 165,14

PROBABILITY OUTPUT

<i>Percentile</i>	<i>L Nekilnojamojo turto operacijos</i>
2,63	- 298 792,00
7,89	- 48 899,00
13,16	- 21 116,00
18,42	2 872,00
23,68	7 695,00
28,95	25 626,00
34,21	26 571,00
39,47	28 082,00
44,74	50 581,00
50,00	84 854,00
55,26	131 031,00
60,53	165 197,00
65,79	183 774,00
71,05	333 457,00
76,32	337 957,00
81,58	352 271,00
86,84	411 386,00
92,11	429 784,00
97,37	516 550,00

12 priedas. G sektoriaus įmonių pelno (nuostolio) makroekonominių veiksnių regresija

SUMMARY OUTPUT G Didmeninė ir mažmeninė prekyba; variklinių transporto priemonių ir motociklų remontas

Regression Statistics	
Multiple R	0,7387
R Square	0,5458
Adjusted R Square	0,5190
Standard Error	248 137,4390
Observations	19,0000

ANOVA					
	df	SS	MS	F	Significance F
Regression	1,0000	1 257 570 870 666,1800	1 257 570 870 666,1800	20,4243	0,0003
Residual	17,0000	1 046 727 207 120,4500	61 572 188 654,1441		
Total	18,0000	2 304 298 077 786,6300			

	Coefficients	Standard Error	t Stat	P-value	Lower 95%	Upper 95%	Lower 95,0%	Upper 95,0%
Intercept	1 173 087,4306	155 176,6197	7,5597	0,0000	845 693,3812	1 500 481,4801	845 693,3812	1 500 481,4801
NL	- 60 466,3277	13 379,4929	- 4,5193	0,0003	- 88 694,5903	- 32 238,0651	- 88 694,5903	- 32 238,0651

Regression Statistics	
Multiple R	0,2212
R Square	0,0489
Adjusted R Square	0,0070
Standard Error	359 047,5662
Observations	19,0000

ANOVA					
	df	SS	MS	F	Significance F
Regression	1,00	112 740 446 360,81	112 740 446 360,81	0,87	0,36
Residual	17,00	2 191 557 631 425,82	128 915 154 789,75		
Total	18,00	2 304 298 077 786,63			

	Coefficients	Standard Error	t Stat	P-value	Lower 95%	Upper 95%	Lower 95,0%	Upper 95,0%
Intercept	454 429,12	108 651,02	4,18	0,00	225 195,51	683 662,74	225 195,51	683 662,74
I	27 668,37	29 586,64	0,94	0,36	- 34 753,98	90 090,72	- 34 753,98	90 090,72

Regression Statistics	
Multiple R	0,270
R Square	0,073
Adjusted R Square	0,018
Standard Error	354 488,224
Observations	19,000

ANOVA					
	df	SS	MS	F	Significance F
Regression	1,000	168 045 763 004,326	168 045 763 004,326	1,337	0,264
Residual	17,000	2 136 252 314 782,310	125 661 900 869,547		
Total	18,000	2 304 298 077 786,630			

	Coefficients	Standard Error	t Stat	P-value	Lower 95%	Upper 95%	Lower 95,0%	Upper 95,0%
Intercept	244 300,482	252 461,602	0,968	0,347	- 288 346,938	776 947,902	- 288 346,938	776 947,902
VSBS	9 568,795	8 274,567	1,156	0,264	- 7 889,016	27 026,606	- 7 889,016	27 026,606

13 priedas. H sektoriaus įmonių pelno (nuostolio) makroekonominių veiksnių regresija

SUMMARY OUTPUT		H Transportas ir saugojimas						
Regression Statistics								
Multiple R	0,2504							
R Square	0,0627							
Adjusted F	0,0076							
Standard I	154 299,5658							
Observatic	19,0000							
ANOVA								
	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Significance F</i>			
Regressor	1,00	27 070 251 555,80	27 070 251 555,80	1,14	0,30			
Residual	17,00	404 742 052 230,20	23 808 356 013,54					
Total	18,00	431 812 303 786,00						
	<i>Coefficients</i>	<i>Standard Error</i>	<i>t Stat</i>	<i>P-value</i>	<i>Lower 95%</i>	<i>Upper 95%</i>	<i>Lower 95,0%</i>	<i>Upper 95,0%</i>
Intercept	137 752,94	45 378,47	3,04	0,01	42 012,74	233 493,14	42 012,74	233 493,14
BVP	7 281,34	6 828,58	1,07	0,30	- 7 125,69	21 688,38	- 7 125,69	21 688,38
Regression Statistics								
Multiple R	0,4670							
R Square	0,2181							
Adjusted F	0,1721							
Standard I	140 926,4315							
Observatic	19,0000							
ANOVA								
	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Significance F</i>			
Regressor	1,00	94 187 899 084,22	94 187 899 084,22	4,74	0,04			
Residual	17,00	337 624 404 701,78	19 860 259 100,10					
Total	18,00	431 812 303 786,00						
	<i>Coefficients</i>	<i>Standard Error</i>	<i>t Stat</i>	<i>P-value</i>	<i>Lower 95%</i>	<i>Upper 95%</i>	<i>Lower 95,0%</i>	<i>Upper 95,0%</i>
Intercept	346 571,96	88 130,54	3,93	0,00	160 632,77	532 511,16	160 632,77	532 511,16
NL	- 16 547,98	7 598,71	- 2,18	0,04	- 32 579,85	516,10	- 32 579,85	516,10
Regression Statistics								
Multiple R	0,5492							
R Square	0,3016							
Adjusted F	0,2605							
Standard I	133 190,6296							
Observatic	19,0000							
ANOVA								
	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Significance F</i>			
Regressor	1,00	130 236 658 997,99	130 236 658 997,99	7,34	0,01			
Residual	17,00	301 575 644 788,01	17 739 743 811,06					
Total	18,00	431 812 303 786,00						
	<i>Coefficients</i>	<i>Standard Error</i>	<i>t Stat</i>	<i>P-value</i>	<i>Lower 95%</i>	<i>Upper 95%</i>	<i>Lower 95,0%</i>	<i>Upper 95,0%</i>
Intercept	75 287,96	94 856,52	0,79	0,44	- 275 417,73	124 841,80	- 275 417,73	124 841,80
VSBS	8 423,84	3 108,97	2,71	0,01	1 864,48	14 983,20	1 864,48	14 983,20

14 priedas. G sektoriaus įmonių pelno (nuostolio) makroekonominių veiksnių regresija

SUMMARY OUTPUT		L Nekilnojamojo turto operacijos							
Regression Statistics									
Multiple R	0,4840								
R Square	0,2343								
Adjusted R	0,1892								
Standard Error	185 451,4013								
Observations	19,0000								
ANOVA									
	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Significance F</i>				
Regression	1,00	178 866 182 916,21	178 866 182 916,21	5,20	0,04				
Residual	17,00	584 667 777 849,79	34 392 222 226,46						
Total	18,00	763 533 960 766,00							
	<i>Coefficients</i>	<i>Standard Error</i>	<i>t Stat</i>	<i>P-value</i>	<i>Lower 95%</i>	<i>Upper 95%</i>	<i>Lower 95,0%</i>	<i>Upper 95,0%</i>	
Intercept	65 276,89	54 540,01	1,20	0,25	- 49 792,48	180 346,26	- 49 792,48	180 346,26	
BVP	18 716,71	8 207,21	2,28	0,04	1 401,01	36 032,41	1 401,01	36 032,41	
Regression Statistics									
Multiple R	0,6924								
R Square	0,4794								
Adjusted R	0,4488								
Standard Error	152 910,7358								
Observations	19,0000								
ANOVA									
	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Significance F</i>				
Regression	1,00	366 045 177 662,19	366 045 177 662,19	15,66	0,00				
Residual	17,00	397 488 783 103,81	23 381 693 123,75						
Total	18,00	763 533 960 766,00							
	<i>Coefficients</i>	<i>Standard Error</i>	<i>t Stat</i>	<i>P-value</i>	<i>Lower 95%</i>	<i>Upper 95%</i>	<i>Lower 95,0%</i>	<i>Upper 95,0%</i>	
Intercept	495 076,55	95 625,11	5,18	0,00	293 325,19	696 827,91	293 325,19	696 827,91	
NL	- 32 622,31	8 244,90	- 3,96	0,00	- 50 017,53	- 15 227,09	- 50 017,53	- 15 227,09	
Regression Statistics									
Multiple R	0,2002								
R Square	0,0401								
Adjusted R	- 0,0164								
Standard Error	207 638,8196								
Observations	19,0000								
ANOVA									
	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Significance F</i>				
Regression	1,00	30 598 010 799,16	30 598 010 799,16	0,71	0,41				
Residual	17,00	732 935 949 966,84	43 113 879 409,81						
Total	18,00	763 533 960 766,00							
	<i>Coefficients</i>	<i>Standard Error</i>	<i>t Stat</i>	<i>P-value</i>	<i>Lower 95%</i>	<i>Upper 95%</i>	<i>Lower 95,0%</i>	<i>Upper 95,0%</i>	
Intercept	25 161,86	147 877,49	0,17	0,87	- 286 832,37	337 156,10	- 286 832,37	337 156,10	
VSBS	4 083,10	4 846,77	0,84	0,41	- 6 142,68	14 308,88	- 6 142,68	14 308,88	

